

REPUBLIKA SRBIJA
NARODNA SKUPŠTINA
PETA SEDNICA
PRVOG REDOVNOG ZASEDANJA
Peti dan rada
18. maj 2018. godine

(Sednica je počela u 10.15 časova. Predsedava Vladimir Marinković, potpredsednik Narodne skupštine.)

*
* *

PRESEDAVAJUĆI: Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, nastavljamo rad Pete sednice Prvog redovnog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u 2018. godini.

Na osnovu službene evidencije o prisutnosti narodnih poslanika konstatujem da sednici prisustvuje 75 narodnih poslanika.

Radi utvrđivanja broja narodnih poslanika prisutnih u sali, molim narodne poslanike da ubace svoje identifikacione kartice u poslaničke jedinice elektronskog sistema za glasanje.

Konstatujem da je primenom elektronskog sistema za glasanje utvrđeno da je u sali prisutno 96 narodnih poslanika, odnosno da su prisutna najmanje 84 narodna poslanika i da postoje uslovi za rad.

Obaveštavam vas da je narodni poslanik Nataša Mihailović Vacić sprečena da prisustvuje sednici.

Prelazimo na 21. tačku dnevnog reda – PREDLOG ODLUKE O OBRAZOVANJU KOMISIJE ZA ISTRAGU POSLEDICA NATO BOMBARDOVANJA 1999. GODINE PO ZDRAVLJE GRAĐANA SRBIJE, KAO I UTICAJ NA ŽIVOTNU SREDINU, SA POSEBNIM OSVRTOM NA POSLEDICE KOJE JE OSTAVILA UPOTREBA PROJEKTILA SA OSIROMAŠENIM URANIJUMOM (nastavak jedinstvenog pretresa).

Reč ima narodna poslanica dr Dragana Barišić.

Izvolite.

DRAGANA BARIŠIĆ: Zahvaljujem, uvaženi predsedavajući.

Poštovane kolegice i kolege narodni poslanici, poštovani građani Srbije, naša obaveza je da utvrdimo istinu i uzročno-posledičnu vezu između brutalnog bombardovanja naše zemlje i porasta malignih i drugih teških oboljenja, kao i

kongenitalnih anomalija. Stoga pozdravljam predlog predsednice Narodne skupštine i formiranje ove komisije.

Tog 24. marta 1999. godine snaga oružja nadjačala je snagu razuma i uspomene ne blede. One nas opominju i naša dužnost je da se otklone sve sumnje i da eminentni stručnjaci, u saradnji sa novoformiranom komisijom, utvrde da li je porast malignih oboljenja i drugih teških oboljenja povezan sa zločinačkim bombardovanjem koje je zadesilo naš nedužan narod. Oružani napad na našu državu je zločin bez presedana, napad na duhovne, kulturne i materijalne vrednosti, napad na ljudsko dostojanstvo. Svakako je događaj kojeg se moramo sećati, da se ne zaboravi nepravda koja se obrušila na našu Srbiju.

Žalosno je što se ova tema, koja bi trebalo da bude svetinja i da nas sve ujedini, koristi da na nesreći našeg naroda neki stiču jeftine političke poene. Niko u Srbiji ne može da prihvati to da su bombe bile sredstvo ljudske komunikacije, pogotovo ako su padale na krovove naših domova, na ustanove u kojima smo radili, na bolnice u kojima smo se lečili.

Ne mogu a da se ne prisetim tog leta „Milosrdnog anđela“ i nad gradom koji je od Organizacije ujedinjenih nacija odlikovan sa dva najveća priznanja, gradom Vesnikom mira, mojim Kruševcem. „Milosrdni anđeo“ je nemilosrdno uništavao mostove, domove, škole, bolnice, dalekovode. U noći između 11. i 12. aprila te 1999. godine NATO bombe pale su i na moj Kruševac; uništile su postrojenja „14. oktobra“, Gradske toplane, a narednih dana i noći padale su i na mostove na Rasini u Bivolju, na Zapadnoj Moravi u Jasici; dva projektila pala su i na zelene površine nedaleko od moje kuće u naselju Rasadnik. Nažalost, žrtve su se desile nekoliko dana kasnije, preposlednjeg dana maja, kada je pogođen Varvarinski most i kada su stradali nedužni civili, među njima i sveštenik ali i četrnaestogodišnja Sanja Milenković, odlična učenica osnovne škole – tragedija koju ne možemo i ne smemo da zaboravimo.

Ne ulazim u pravo svakog politikanta da zastupa ideje koje želi, ali građani Srbije zaslužuju da nakon iscrpnog rada komisija saopšti rezultate. Nadam se da će eminentni stručnjaci i članovi komisije koji budu predloženi iz ovog parlamenta raditi na tome, jer to je dužnost svih nas. U tome će nam pomoći izveštaj Italijanskog parlamenta. Ono što zahtevamo jesu istina i pravda.

Ovom prilikom želim da dodam i to da je jedna ispovest izbeglice, izbegle žene iz Prištine, zaista ostavila na mene utisak i nadam se da nećete imati ništa protiv da ukratko pročitam: „Padaju bombe na kasarnu u Prištini, pucaju stakla na objektu u kome sam radila; sledeća pada na ' Jugopetrol' , kulja dim. Moja deca u obdaništu, ja moram da radim. Upad Šiptara u objekat, bežanje uz pretnju; puščana cev u ustima mog kolege. Plač moje dece, gori školica. Pogibija mog druga, supruga moje kolegice. Rađanje njihovog sina koji ne zna za oca. Kidnapovanje mog druga i komšije Dragana. Plač njegove supruge. Mala deca u čudu, nema tate. Ni danas se ne zna šta je bilo. Pogibija mog sestrića, momka od 19 godina. Pogibija kućnog prijatelja u bombardovanju zgrade MUP-a. Gori

kuća, dedovina, očevina, a trebalo je da je moj sin nasledi. Bežanje bez igde ičega sa troje male dece. Mnogo tuge i jada. Sada plačem, sećanja su toliko sveža kao da je juče bilo. A onda uranijum – majka u mukama ispusti dušu, brat u još težim. Ali idem dalje, zaključam tugu u kutku svoje duše i živim, živim sa moja tri anđela. Veliko zlo su učinili i nadam se da će ih kazna stići“.

Zato, jedino što zahtevamo jesu istina i pravda. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolegice.

Reč ima narodni poslanik Miletić Mihajlović.

MILETIĆ MIHAJLOVIĆ: Poštovani predsedavajući, ova tačka dnevnog reda zaslužuje naročitu pažnju i o njoj je trebalo odavano da razgovaramo ovde.

Ni dan-danas posledice bombardovanja iz 1999. godine ne znaju se tačno, niti se zna koliko je ispaljeno projektila, niti ono što je tačan podatak oko materijalne štete. Postoji podatak da je 2.500 ljudi poginulo, od toga 1.031 lice iz bezbednosnih snaga. Prema nekim podacima, odnosno prema izveštaju NATO-a, ispaljena je 31.000 projektila; prema podacima Vojske SRJ, oko 50.000; prema ruskim izvorima, oko 90.000 projektila itd.

Ono što mislim da treba reći jeste da su zvaničnici Republike Srbije posle 2001. godine izbegavali da pokrenu pitanje strahovitih posledica ovog bombardovanja na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Nije bilo političke volje niti podrške da se to stavi na dnevni red, da se to tačno snimi i da se vidi o čemu se radi.

Naravno, zbog unutrašnjih političkih neslaganja itd. išlo se i tim pravcem da se okrivi vlast koja je bila na čelu Srbije pre 2000. godine. Neću o tome da polemishem, jer ta vlast je sigurno učinila dosta dobrog a, naravno, bilo je i grešaka, nije to uopšte sporno, ali naša večita neslaganja su i ovoga puta preovladala u korist sitnopolitičkih potreba i nismo mogli da nađemo zajednički imenitelj oko potrebe da se saglasimo šta treba činiti u datom trenutku, da treba to snimiti, da treba zauzeti pravilan stav prema takvom jednom činu itd. Evo, ovo je jedan pokušaj i nadam se da će dati rezultate.

Bez političke podrške ne može da se dođe do onoga što je predmet pažnje i svetske javnosti i, naravno, naše javnosti. Bombardovanje je svakako uticalo na to da je povećan broj oboljenja, jer posledice bombardovanja su dale kao rezultat to da su se oslobađali kancerogeni agensi, mutageni agensi, toksični agensi itd., od toga bar desetak hemikalija koje su na listi zabranjenih hemikalija prema Stokholmskoj konvenciji.

Mi danas, recimo, govorimo o tome da su bojni otrovi, koji su takođe Konvencijom zabranjeni, bili upotrebljeni protiv ruskog dvostrukog špijuna Sergeja Skripalja. Naravno da i mi to treba da osudimo – drugo je pitanje ko stoji iza toga, to je sasvim nejasno – ali ako to zaslužuje toliko veliku pažnju svetske javnosti i stručne javnosti u svetu, onda valjda zaslužuje i ono što se dogodilo 1999. godine ovde, u SR Jugoslaviji, sa tako velikim i štetnim posledicama. To

govori o licemernosti i monstruoznom načinu rezonovanja svetskih centara moći, koji kroje kapu i politiku u tom pravcu.

Ono što želim da istaknem jeste i to da su neke svetske institucije, kao Svetska zdravstvena organizacija, instrumentalizovane tako da npr. i ona relativizuje uticaj bombardovanja, odnosno uticaj osiromašenog uranijuma, koji najviše deluje štetno preko uranijumske prašine. Oni govore o tome da npr. projektili koji su obogaćeni uranijumom imaju takvu košuljicu, takvo telo, da korodiraju posle 500 godina. Mnogo je projektila koji nisu eksplodirali u datom trenutku, ali praksa je pokazala da i posle godinu dana, ili dve, takvi projektili korodiraju i oslobađaju uranijumsku prašinu, koja je veoma, veoma štetna. To govori zapravo o tome da i mnoge svetske institucije idu u korist onoga što su centri moći.

Socijalistička partija Srbije, naravno, osuđuje sve to i apsolutno je za formiranje ove komisije.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima predlagač gospođa Maja Gojković.

Izvolite.

MAJA GOJKOVIĆ: Hvala vam na mogućnosti da se uključim u diskusiju. Žao mi je što nisam mogla od početka zbog svoje službene odsutnosti, ali sam pomno pratila raspravu ovde u Parlamentu. Zaista želim da se zahvalim svim poslanicima koji su ozbiljno pristupili diskusiji o predlogu da se formira komisija koja bi istražila posledice bombardovanja iz 1999. godine po zdravlje ljudi u ovoj državi i po životnu sredinu u kojoj živimo.

Doktor Darko Laketić, poslanik koga predlažem da bude predsednik ili predsedavajući komisiji, koju će Parlament, nadam se, usvojiti nakon usvajanja naše odluke i formiranja komisije, zaista je na jedan dobar i iscrpan način, kvalitetan, nepolitikantski, juče obrazložio potrebu da se formira ova komisija, sa vrlo važnim ciljem – da ovaj parlament učini isto što su uradili i parlamenti nekih evropskih država, a to je da tragamo za istinom kakve posledice je po život ljudi u ovoj državi ostavilo bombardovanje iz 1999. godine. Ni sama nisam bila svesna kakvu će lavinu u javnosti pokretanje ove teme izazvati, što očigledno pokazuje samo jedno – da su građani naše države čekali ovaj čin, da neko predloži i da neko na ozbiljan način počne da razgovara o ovom zaista velikom problemu.

Kada kažem da ćemo tragati za istinom, to naravno ne znači ono što neki pokušavaju u javnosti Srbije da prikažu – da će ta komisija ličiti na sudnicu, da ćemo mi bilo kome izricati presude i da ćemo tražiti način da kažemo javnosti Srbije ko je kriv. Ne, cilj je da se bavimo nečim drugim, nečim mnogo ozbiljnijim, da ne ličimo na sudnicu i da se ne opredeljujemo politički ko je za a ko je protiv, niti da istražujemo okolnosti zbog čega su države NATO-a Jugoslaviju uopšte bombardovale. Dakle, ova komisija mora da pobegne od politikantstva i od toga da se upušta u politiku, zašto je NATO bez odluke Saveta

bezbednosti uopšte bombardovao našu državu. Mnogi od nas to znaju, većina naših građana Srbije to zna. Da se osvrnem na diskusije više od dvadeset pet poslanika pre mog, eventualno, sumiranja ovih diskusija.

Znači, naš zadatak je upravo da pobegnemo od politikantstva i da ne pričamo o tome da li je politika do 1999. godine bila ispravna, ili da se okrećemo ka prošlosti i razgovaramo o tome da li je cilj bombardovanja i stradanja građana Jugoslavije i posledica koje danas osećamo od tog bombardovanja, kako u životnom smislu tako i u političkom smislu, bila, u stvari, namera da se devet godina kasnije proglasi nezavisnost jednog dela teritorije Republike Srbije i da se samoproglasi nova država na evropskom kontinentu.

Zato vas molim da svi zajedno u toj komisiji, ko bude učestvovao, bežimo od takvih tema, jer će to samo pomoći onima koji su nas sprečavali ili koji će na svaki način onemogućavati rad ove komisije. Toga moramo da budemo svesni, da rad koji očekuje poslanike po ovom pitanju nimalo neće biti lak, nimalo neće biti lagodan, da će biti mnogo otpora i da će biti mnogo pokušaja uticaja na njihov rad.

Vidim da smo izazvali veliko interesovanje ne samo među građanima, koji šalju mejlove, nude svoju pomoć, podršku, podatke koje imaju, stručnjaci se javljaju, naučnici, doktori... Sve što stigne na mejl Skupštine biće upućeno komisiji, da komisija razmotri važnost i relevantnost potencijalnih svedočenja, da pozove ove ljude i vidi kakve podatke i dokumente imaju i da li oni mogu da se koriste u našem istražnom postupku.

Mediji su takođe veoma zainteresovani, ja sam im zahvalna na tome, jer ćutali su godinama, godinama i godinama. Shvatili su da je ćutanje neki put, u nekim upravnim postupcima, odobravanje; neki put je ćutanje strah da će vas neko opomenuti pa morate da sakrijete tu temu od građana Srbije. Drago mi je da su se sada ohrabрили da pišu o tome, da organizuju emisije, bez obzira na to što često, moram da primetim, pokušavaju da relativizuju rad ove komisije, da unapred kažu da poslanici nisu stručni – naravno, ni naše kolege u Italijanskom parlamentu nisu stručnjaci u toj oblasti, ali su na odličan način uradile svoj posao posle više godina rada – i da relativizuju uopšte, recimo, i moj pokušaj da predložim vama da počnemo da se bavimo ovako važnom temom postavljajući pitanje čime se ja bavim i koje su moje stručne reference.

Evo, nije važno šta sam završila kao predlagač, važno je to da sam poslanik u Narodnoj skupštini Republike Srbije i da predstavljam građane ove države ovde. Što se tiče obrazovanja, ne moram da imam ni osnovno obrazovanje, važno je da predstavljam narod Republike Srbije. To je moj odgovor novinarima koji postavljaju javno pitanje ko sam ja, šta sam ja i da li sam završila atomsku fiziku da bih se bavila ovakvim pitanjima. Nisam, ja sam samo običan narodni poslanik, što i njima želim da budu – narodni novinari, konačno.

Dakle, rekla sam, zaista nemojte da razmišljate prilikom vaše odluke o glasanju. Nećete pogrešiti ako pritisnete zeleno dugme, jer nema građanina ove države kome nije potrebna istina, ma kakva ona bila, koja se odnosi na njihovo zdravlje i zdravlje njihove dece i, uostalom, budući način života u ovoj državi.

Naravno da smo izazvali pažnju i mnogih drugih mimo građana Srbije, mimo javnosti naše države. Sasvim je razumljivo njihovo interesovanje, jer ovo je očigledno tema koja je bila tabu tema dugo godina i njima je odgovaralo da i dalje bude tabu tema, da se ne govori javno o eventualnim posledicama. To govori samo po sebi, jer treća grupa sektora koji je zainteresovan sada za formiranje ove komisije unapred govori da posledica nije bilo, da posledica nikakvih nema i da je činjenica da smo bombardovani projektilima s osiromašenim uranijumom u stvari nešto što je poželjno, što je zdravo i da je to dobro i za zdravlje ljudi i za životnu sredinu. Ne želim sa njima da se sporim iako ni oni nisu atomski fizičari nego su završili neke druge fakultete, ili su im poslovi nešto drugo, ali svako od nas ima neku misiju – oni verovatno treba da predstavljaju nekog drugog, a mi predstavljamo samo Srbiju.

Rekla sam da naša komisija nije zamišljena kao sudnica, da se neće baviti nikakvim političkim okolnostima, temama, da li smo bombardovani zbog samostalnosti i samoproglashene nezavisnosti jednog dela Republike Srbije. Bombardovanje, u svakom slučaju, nema opravdanje nikakvo, nigde. Ne samo Jugoslavije, nego bilo gde na svetu. Ako neko nije u stanju da reši problem na drugi način, onda zaista bombardovanje bilo kog naroda i građana nije način. I nije korišćenje osiromašenog uranijuma samo zločin. Zločin je sam čin bombardovanja bilo koga, Srba i drugih država u svetu, koje su prolazile pre nas i posle nas onaj isti pakao kroz koji smo zajedno prolazili mi.

Ali, kažem, da se ne bavimo prošlošću, jer onda komisija neće moći da ispuni svoj cilj, a to je da se na ozbiljan način, kroz svedočenja ljudi, kroz prikupljanje građe, prikupljanje dokaza za, prikupljanje dokaza koji govore protiv teze koju smo mi postavili, dođe do istine za nekoliko godina i da mi ponovo u plenumu razgovaramo o tome šta je komisija uradila do kraja 2020. godine, a na svakih par meseci ćemo kao poslanici dobijati rezultate njihovog rada. Mi to stvarno dugujemo građanima ove države, bez ikakvog politikantstva.

U javnosti se unapred kao razlog protiv formiranja ove komisije, pa, eto, ako baš moramo da formiramo kao Parlament nekakvu komisiju o istrazi ovih posledica na zdravlje ljudi, koriste neke poluinformacije ili namerno plasiraju nekakve informacije da imamo izveštaj Ujedinjenih nacija iz 2001. godine i da moramo time da se zadovoljimo, jer, bože moj, to je tako napisano.

Evo, iskoristiću priliku što sam poslanik i što mogu da kažem i vama, uvažene kolege, da taj izveštaj iz 2001. godine nije baš takav kako ga oni koji se pozivaju na njega predstavljaju, koji koriste samo pojedine delove koji im očigledno odgovaraju, ne znam iz kojih interesa. I to su ljudi koji žive u ovoj državi, treba da budu zainteresovani za istinu, a ne za poluistinu.

Izveštaj u celini postoji i na sve načine ćemo pomoći komisiji, dr Darku Laketiću, da dobije pravi, iscrpan izveštaj UN iz 2001. godine, a ne ono što je objavljeno na nekoliko stranica. U pitanju je izveštaj UN koji je radio Senegalac Bakari Kante, to mu je ime, on je bio šef prve Misije u UNEP-u. UNEP je program Ujedinjenih nacija za čovekovu okolinu, takav je prevod, kod nas bi to bilo – Program za zaštitu životne sredine. Njegov tekst, iskreno, istine radi, nikada nisu objavile Ujedinjene nacije zato što je taj izveštaj bio poguban za deo međunarodne zajednice koji je podržao bombardovanje, odnosno učestvovao u njemu i poguban da bi se objavio u UN, jer UN nije grupa od nekoliko zemalja nego su tu države koje umeju da razmišljaju svojim glavama i kojima zaštita životne sredine i zdravlje ljudi zaista mnogo znači, bez obzira na to da li su bombardovani, ubijani neki narodi koji žive na prostorima Zapadnog Balkana, Jugoslavije, koji su očigledno za deo međunarodne zajednice niži nivo naroda, pa može da bude na ovaj način kažnjavao.

Ali ono što je dobro, kada uđete malo u suštinu i istražujete u medijima, jedan hrabar, nezavisan američki novinar, pod imenom Robert Parsons, uspeo je svojim kanalima da dobije izveštaj UN iz 2001. godine, gospodina Kantea, i objavi ga u švajcarskim novinama „Kurije“ i časopisu „Mond diplomatik“, mislim da ima čitav tekst, koji govori o ogromnoj katastrofi, u ekološkom smislu, koja se desila u Jugoslaviji a koja je zbog vetrova zahvatila i sve okolne države. Zato je taj izveštaj morao da se skloni, jer svi znamo koliko su zemlje članice EU osetljive kada je u pitanju problem koji se prenosi na njih.

U sedištu ove organizacije u Najrobiju postoji pravi izveštaj. Nadam se da niko nije imao hrabrosti i smelosti, političke i diplomatske, da ga potpuno uništi. Ali ako budemo mogli da pronađemo i gospodina Roberta Parsonsa, ubeđena sam da je on, kao nezavisan novinar, tako važan izveštaj, na osnovu koga je napravio ozbiljan članak, sačuvao.

Postoji i drugi izveštaj, izveštaj kojim je rukovodio bivši ministar ekologije Finske. Njegov izveštaj je takođe katastrofalan po one koji tvrde da baš nikakvog uticaja i nikakvih problema nije bilo što smo bombardovani projektilima s osiromašenim uranijumom. I, evo, gle čuda, izveštaj je napisan na 72 stranice... To takođe onaj ko hoće može da dobije, može da istraži bez problema, jer to više nigde nije tabu tema. Izveštaj od 72 stranice, gde je 70 stranica uklonjeno i, pod velikim pritiskom, u UN su se našle samo dve stranice, koje u stvari ne govore ni o čemu. Imamo i izveštaj švajcarske grupe.

Znači, sve ono što se govori uvek ima dve strane. Na nama je da pokušamo da dođemo do istine, da vidimo da li je i u kojoj meri bilo uticaja posle ovakvog zločinačkog bombardovanja osiromašenim uranijumom na građane Srbije, građane Jugoslavije i građane koji se nalaze u okolini naše države. Vidite, priroda ne zna za granice, pa onda kada se desi katastrofa u jednoj državi, probleme imaju i druge države, o čemu govore ovi izveštaji koji su morali da budu ulepšani i dobar deo njih pohranjen, sakriven od javnosti.

Nemoguće je da nam se baš ništa ne dešava. To je apsolutno nemoguće. Nemoguće je da je to nešto zdravo. To je stvarno nemoguće. Sa tim ne mogu da se složim bez obzira na to što nisam atomski fizičar, kako mi spočitavaju neki. Sedamdeset osam dana smo mi bombardovani pa smo bombardovani. Nadletalo nas je 1.100 aviona i izbacivalo različite projekte. Trideset hiljada projektila je bačeno na tadašnju Jugoslaviju. Petnaest tona osiromašenog uranijuma!

Znači, stručnjaci kažu (nisam ja kao pravnik i kao običan građanin ove države ovo izračunala) da je 15 tona osiromašenog uranijuma dovoljno za konstrukciju blizu 170 replika nuklearne bombe kakva je bačena na Hirošimu, 35 kilograma uranijuma 235, to im je šifra, verovatno.

Posledice su dugoročne. Posledice su bile nesagledive već 2001. godine, jer taj koji je 2001. godine rekao da je to nešto dobro i zdravo očigledno nije stručno lice, a ne mi koji tragamo za istinom.

Zato ne bi trebalo niti da neko diže paniku, a najmanje je potrebno da bilo ko potpuno bespotrebno relativizuje naš pokušaj da ozbiljno dođemo do istine. Tu smo svi zajedno, bez obzira na naše političke pripadnosti, da podržimo ovaj predlog, da zažmurimo nad tim što se ne slažemo najčešće, ali nad ovim brojkama treba da se složimo, jer te brojke su istinite, i da zajedničkim naporima dođemo do istine. Ništa više ali i ništa manje.

Drago mi je da ćemo danas na glasanju nakon završene iscrpne rasprave glasati za ovaj predlog. Ubeđena sam da ćemo ovaj predlog izglasati i omogućiti kolegama da počnu da rade i da građanima Srbije saopšte konačno šta je istina i da li imamo posledice po naše zdravlje i zagađenje životne sredine. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Gojković.

Reč ima narodni poslanik Radoslav Jović.

Izvolite.

RADOSLAV JOVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovane kolegice i kolege narodni poslanici, kraj 20. veka, tu 1999. godinu naš narod će pamtiti po zlu, neviđenoj nepravdi. Najveće vojne sile sveta brutalno su, kršeći povelju UN, napale jednu malu evropsku zemlju. Tih 78 paklenih dana trpeli smo teror sile. Desetog juna, kada se potpisivanjem Kumanovskog sporazuma okončalo to bezumlje, rezultati su bili zastrašujući: nekoliko hiljada poginulih i ranjenih i ogromna materijalna šteta, koja se meri desetinama milijardi dolara. Uništeni su manastiri, crkve, bolnice, škole, fabrike, da ne nabrajam.

Ovih dana je, da vas podsetim, Vesli Klark dobio visoko odlikovanje od Hašima Tačija za to delo.

Ne mogu a da se ne setim reči koje je u intervjuu za jedan list izgovorio penzionisani general NATO-a i vojni diplomata Bjačo di Gracija: „Bombardovanje SRJ bilo je eksperimentalni rat NATO-a“.

Da ne ponavljam ono što već svi znamo, bio je to zločin bez presedana u novijoj istoriji. Bila je to surova agresija na malu i suverenu evropsku zemlju.

Posledice toga ovaj narod i ova država, uz velike napore i odricanja, polako saniraju.

Novi kurs spoljne politike, koji je zasnovan na realnim činjenicama, izgrađuje temelje na kojima će se graditi mir i lepša slika onog dela sveta kome pripadamo. Međutim, ta naša iskrena želja za mirom i prosperitetom, za boljom budućnošću našeg naroda ali i onih naroda koji žive u našem okruženju ne sme i ne može biti razlog da zatvorimo oči nad istinom, nad onim što jesu stvarne i moguće trajne posledice tog bezumlja i nepravde koja nam je učinjena na kraju minulog veka. Ne smemo ćutati zbog nas i naših potomaka; ne smemo ćutati zbog žrtava; ne smemo ćutati zbog istine i pravde; ne smemo ćutati ni zbog onih koji raspolažu prevelikom silom i kojima može preći u naviku da olako potežu mač na male i nemoćne.

Dakle, mi ovim činom, formiranjem parlamentarne komisije koja će na objektivan način, uz poštovanje najviših naučnih i stručnih standarda, istražiti i one moguće dugoročne posledice NATO agresije po zdravlje ljudi i prirodnu okolinu, između ostalog, dajemo doprinos izgradnji pravednijih i boljih odnosa među narodima i državama u svetu, afirmišući ponovo pogaženo međunarodno pravo.

Razloge koji nas navode da podržimo osnivanje i rad ovakve komisije svrstao bih u nekoliko kategorija. Prva kategorija su svakako moralni i etički razlozi, koji proističu iz naše odgovornosti prema istini, prema sadašnjim i budućim generacijama. O njima sam već govorio.

Drugu kategoriju razloga nazvao bih naučni i stručni razlozi, koji proističu iz naših dosegnutih saznanja o mogućem pogubnom i dugotrajnom uticaju upotrebe opasnih materija u cilju postizanja ratnih ciljeva, kao što je i upotreba osiromašenog uranijuma, čemu smo, nažalost, i mi bili izloženi 78 dana.

Kao lekar i kao čovek koji se decenijama bavio istraživanjem faktora kancerogeneze, faktora koji utiču na nastanak i razvoj malignih bolesti, s pravom svedočim da postoje jasni, naučno verifikovani dokazi da radioaktivne materije, njihovi hemijski produkti mogu biti uzrok maligne transformacije ćelija i tkiva. Takođe s pravom tvrdim da one mogu uticati na naš genetski kod, na biološku osnovu, dakle, mogu izazvati opasne mutacije unutar jedra naših ćelija, čime naravno bivaju uzrokom razvoja opasnih oboljenja. Opasne su posebno one promene koje nastaju u reproduktivnim ćelijama. Na taj način se te opasne bolesti i malformiteti mogu prenositi s jedne generacije na drugu.

Dakle, iz saznanja koja smo dobili od nauke, iz saznanja koja smo dobili od istraživanja posledica rata u Persijskom zalivu, u kome je takođe korišćena ovakva municija, i saznanja koja smo dobili od italijanskih kolega, koji su dokazali vezu između obolevanja njihovih vojnika i njihovog boravka na KiM u toku rata, kao i pokazatelja koje nam daju statistička istraživanja o učestalosti pojave nekih oboljenja, posebno malignih, s pravom kao narod, kao ljudi, kao lekari, kao predstavnici naroda u ovom visokom domu postavljamo pitanje – da li

postoji veza između porasta broja obolelih od nekih oboljenja, posebno malignih, između porasta broja sterilnih brakova, između porasta broja rađanja dece sa urođenim anomalijama itd. i činjenice da smo tokom agresije bili izloženi opasnim materijama?

Kraljevo, grad u kome sam rođen i živim, takođe je pretrpelo velika razaranja. Do sada sam kao lekar pregledao na desetine hiljada ljudi; nisam radio istraživanja da bih smeo da tvrdim, ali opšti utisak je da se znatno povećao broj obolelih od malignih bolesti, da je sve veći broj mladih bračnih parova koji ne mogu imati potomstvo, da je sve veći broj autoimunih bolesti, sve veći broj tzv. nespecifičnih alergija, sve veći broj mladih sa defektnim funkcijama jetre, bubrega i tako redom.

Jedna porodica u mojoj okolini za samo nekoliko godina nakon bombardovanja od osam članova izgubila je polovinu, dakle četvoro je umrlo od malignih bolesti. Ova preostala polovina te čestite porodice s pravom očekuje odgovor, s pravom očekuje istinu, kao i mnoštvo drugih porodica sa sličnom sudbinom u Srbiji.

Treća grupa razloga, takođe važna kategorija, zbog kojih moramo pristupiti istraživanju jeste politička i pravna. Naravno, tu ne smemo prejudicirati ništ, dok ne dobijemo rezultate istraživanja koje će obaviti ova komisija. Na osnovu relevantnih činjenica do kojih ćemo, nadam se, doći, naša država, naše institucije, naše političke vođe i predstavnici moći će da zauzmu jasan stav o ovom važnom nacionalnom pitanju i jasno će voditi politiku na način da nam se više nikada ovakva tragedija ne ponovi, da se posledice saniraju što je pre moguće i na najefikasniji mogući način.

Lično mislim da se svi moramo, u okvirima svojih mogućnosti, uključiti u ovaj nacionalni posao od izvanrednog značaja. Ovde ne bi smelo biti bilo kakvih političkih, nacionalnih, verskih ili bilo kakvih drugih podela. Put ka istini morao bi biti sveti cilj za sve.

Komisiji predlažem da sem što će u radu, verujem, koristiti ljude od nauke i struke, najbolje što imamo u Srbiji, svakako koristi podatke koje možemo lako dobiti iz regionalnih onkoloških dispanzera u Srbiji. Ukrštanjem njihovih nalaza sa podacima o zonama najjačeg dejstva municije s osiromašenim uranijumom možemo lako doći do značajnih pokazatelja, odnosno do tzv. kvalifikovane verovatnoće.

Verujem da smo došli do takvog pitanja kada je neophodno i nužno da u traženju odgovora budemo razumni, racionalni, jedinstveni i iskreni. Zato puna podrška predlogu predsednice Narodne skupštine, puna podrška kolegi Laketiću kao budućem predsedniku ove komisije, puna podrška članovima te komisije i svima onima koji će uložiti trud da dođemo do rezultata kojima ćemo moći da verujemo i mi i naši građani, naša javnost, međunarodna javnost i međunarodne institucije.

Nažalost, kako reče general Bjađo, ovo je bio eksperiment NATO-a. Ova komisija, nažalost, tužno je što moram to da kažem, treba da otkrije kakvi su rezultati zastrašujućeg eksperimenta *in vivo*, odnosno nad živim ljudima. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega.

Reč ima narodni poslanik Zoran Bojanić.

Izvolite, kolega Bojaniću.

ZORAN BOJANIĆ: Zahvaljujem, uvaženi predsedavajući.

Danas ću govoriti na malo drugačiji način. Biću malo ličan, biću emotivan, govoriću kao čovek koji je 2010. godine oboleo od leukemije. Mnoge diskusije juče su me pogodile i dale mi motiv da govorim onako kako nisam hteo da govorim, posebno diskusija koja je za floskulu imala činjenice i propagandu. Evo, ja sam činjenica, i ja sam i propaganda, živa. Neću reći da sam se razboleo, da sam dobio leukemiju zbog intervencije NATO-a. A možda i jesam. Zato želim, kao i svi ostali ljudi, da se istina sazna. Neću ja ništa imati od toga, ali imaće mnogi drugi, neki koji su sa mnom, iz mog grada, koji je pomenuo kolega Rade Jović, Kraljeva, u istom trenutku, te 2010. godine, ležali na Institutu, sada Klinici za bolesti leukemije. Nažalost, to su bile mlade osobe, ja sam bio najstariji tamo. U istom periodu, od 30 pacijenata, petoro je bilo iz Kraljeva, četiri devojke i ja. Nijedna nije preživela. Imao sam neku ludu sreću, a možda i nesreću, da preživim i da ovde govorim o nekim stvarima.

Verovatno, neko je pomenuo, to je činjenica... Neko je juče pomenuo Bogutovac, i to je činjenica – te 1999. godine Bogutovac, gde je bilo skladište ondašnjeg „Beopetrola“, nafte, benzina, bombardovan je. Tuda teče reka Ibar, koja teče i dan-danas preko KiM; sve i svašta je došlo tom rekom. Bombardovano je skladište u Ratini, takođe municije, u Mrsaću, ponovo u Bogutovcu. Da li je to uticalo? Verovatno jeste.

Juče sam slušao govor mladog kolege iz Trstenika koji je pokušao sve i svašta da opravda, nešto što se ne opravdava. Ovde niko ne sudi o NATO agresiji. Ovde pričamo o posledicama. I o posledicama treba da pričamo. Zašto država ne reaguje, zašto preventivno ne deluje... Na šta? Edukacijom, da. Edukacijom možemo da kažemo našim ljudima da obrate mnogo više pažnje na svoje zdravlje, da redovno idu kod lekara. Ko će preventivno da deluje protiv leukemije? Zna li mladi kolega koji su simptomi?

Ja sam imao veliku sreću. Možda to nije sreća, možda je to nešto odozgo. Moja sestra je hematolog; mi smo organizovali neko donatorsko veče, ona je gledala televizijsku emisiju i videla mene, rekla je zetu – vodi ga sutra kod lekara, nešto nije u redu s njim. Po boji lica je to videla. Da nisam otišao, verovatno bih i ja umro, ne bih bio u mogućnosti da ovo pričam, i svi bi rekli – Bože dragi, umro mlad čovek. Obično kod Srba, kad neko umre a ne zna se zašto je umro – srce, umro od srca. Ne, leukemija je takva bolest, podmukla, gde vi imate nešto što se svima dešava – noćno znojenje, košmarne snove, umarate se i

imate laganu temperaturu. Nemojmo napamet da pričamo. Ostavimo onima koji su stručnjaci da pričaju o stručnim stvarima, da pričaju o onome što jeste.

Prva konstatacija i prvo moje razmišljanje da povežem bombardovanje sa bolešću koja je mene dotakla i sa kojom sam se borio bila je konstatacija lekara ovde kod nas u Kliničkom centru – gospodine Bojaniću, šta ste vi radili ceo život? Ceo život, na moju sreću, ja sam bio čovek koji je radio u kancelariji, nisam imao naporan posao, nisam bio rudar, nisam bio na benzinskoj pumpi, nisam bio na terenima. Kaže – znate li da je vaš organizam razoren, vaši su hromozomi (ja sam o hromozomima znao samo ono muško, žensko, iks, ipsilon) rastureni, vaša formula ne postoji, vi ste čovek koji je dvadeset godina spavao na nuklearnom reaktoru. Od čega, od kancelarijskog posla? Ili sam bio negde na nekim terenima? Da, u bombardovanjima oko Kraljeva bio sam stalno prisutan gde god je pala bomba, ali ne verujem da je to bio razlog. U porodici, u tri generacije nikada niko nije bolovao od takvih bolesti.

Ono što je na mene ostavilo poseban utisak, prvo pitanje u Italiji (jer i ja sam se lečio u Italiji i ozdravljenje sam dobio u Italiji), od italijanskih lekara bilo je – gospodine Bojaniću, koliko je Kraljevo daleko od Kosova i Metohije? To je bilo njihovo prvo pitanje i njihova prva konstatacija. To su govorili lekari, nisu govorili političari.

Upravo sve to goni me da se i sada bavim ovim pitanjima, ne kao narodni poslanik, nego kao čovek koji želi da pomogne. Jer to bombardovanje i sve te bolesti koje je bombardovanje prouzrokovalo, ako je prouzrokovalo, ne samo da će osiromašiti državu, jer to su skupe bolesti, neizlečive, nego će pre svega ekonomski uništiti porodice.

Ono što je najgore, sva ta deca koja budu imala sreće kao i ja da se izleče, ako se leče od leukemije, svi ti mladi ljudi, a ja u Kraljevu znam mnogo mladih ljudi koji u ovom trenutku imaju 15-16 godina i nalaze se u Padovi ili ne znam gde u Italiji, da bi završili svoje lečenje koje je započeto u Srbiji, ako budu transplantirani, biće ozračeni, ali biće im ozračeno celo telo. Šta to znači? To znači, čoveku koji se bori protiv tumora na određenom mestu u telu zrači se samo taj deo; svima koji obole od leukemije ozračuje se ceo organizam. Nažalost, ti ljudi nikada neće imati decu, neće se iskazati kao roditelji. Zar to nije tragedija?

Mnogo zla je nanelo ovo bombardovanje.

Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala puno, kolega Bojaniću.

Reč ima narodni poslanik Ljubiša Stojmirović.

Izvolite.

LJUBIŠA STOJMIROVIĆ: Poštovane kolegice i kolege, uvek kada se govori o zločinačkoj agresiji NATO-a i 19 najjačih zemalja sveta protiv Srbije padne mi na pamet jedna epizoda sa protesta naših građana u Londonu te 1999. godine, gde je jedna Engleskinja sa svojom kćerkom prišla jednom od organizatora i obratila mu se – molim vas, objasnite mi šta se tačno događa u

vašoj zemlji jer mislim da nije sve onako kako prikazuje naša televizija. On ju je zbunjeno upitao u čemu je problem, a ona je odgovorila – zbunio me je razgovor sa mojom ćerkom pre pet minuta, pitala me je zašto se bombarduju Srbi. Rekla sam joj – zato što su zli. A moja ćerka je samo rekla na to – pa ako su zli, zašto oni nas ne bombarduju?

Stalno me prati pomisao na to dete, koje je najverovatnije imalo jedno desetak godina ali je pokazalo da je mnogo mudrije, pametnije i zrelije od svih generala, političara i ostalih koji su učestvovali u pripremi bombardovanja Srbije.

Mi smo Srbi čudan narod, spremni smo sve da zaboravimo, spremni smo sve da oprostimo. Kada mi tako u ovim razgovorima dođe neko i kaže – pa čovek nikad ne sme da izgubi ljudsko dostojanstvo u sebi, ja se pitam da li sam čovek samo ja, da li su ljudi samo Srbi i građani Srbije, zar i ova druga strana ne predstavlja ljude, zar i ta druga strana ne treba da ima u sebi dostojanstvo. Zar ona ima pravo da uništi našu dušu, da nam pokida srce, da nas gazi kao da smo najobičnija krpa? A mi treba na to da se smejemo, da im praštamo, da budemo dostojanstveni i da kažemo – kidajte nam srce i dalje, uništavajte nas, mi ćemo biti srećni? Kad mi kažu – praštaj i kad nemaš šta da praštaš, pitam se da li sam samo ja osuđen, da li je samo Srbija osuđena, građani Srbije, da praštaju svojim zlotvorima i da im se raduju kad god ih vide i kad god pomisle na njih.

Ipak, bez obzira na sve to, kao i većina građana Srbije, ja se pitam da li je istina ovo što nam oni govore kada kažu da ovaj zločin koji su učinili srpskom narodu nije baš takav, da taj osiromašeni uranijum nije otrovan, kad nam preporučuju, kao neke vedete, da deca peru zube time. Ja pokušavam sebe da nateram – hajde, dobro razmisli, istina je najvažnija, da li je sve tako. Onda kažem sebi – pa dobro, NATO je odbrambena organizacija, tako kažu, i onda preturam po knjigama, gledam po internetu da vidim ko je kada napao NATO, ko je kada napao Ameriku i od koga su se oni branili. Ako su odbrambena organizacija, zašto seju bombe na sve strane sveta, zašto ih ima u Srbiji, zašto ih ima u Siriji, Libiji, Egiptu, Iranu i Iraku? Kakva je to odbrambena organizacija koja uništava najlepše i najveće tekovine koje je čovek stvorio?

Neko onomad reče, hvaleći Evropsku uniju, da je Evropska unija 2012. godine, čini mi se, dobila Nobelovu nagradu za mir. Ja sam pitao javno – zar ih nije bilo sramota da prime tu nagradu, zar im nije bilo neprijatno? Devetnaest zemalja, na čelu sa NATO-om, bombardovalo je 1999. godine Srbiju bez ikakvog razloga. Kako mogu da dobiju Nobelovu nagradu za mir?

Ali mi smo Srbi čudni, mi ćemo i ovo zaboraviti. Ali trebalo bi da nam uvek odzvanjaju reči našeg patrijarha: „Možemo oprostiti, ali ne smemo zaboraviti“.

Vezano za formiranje ove komisije, nadam se da će ona uraditi posao onako kako danas govorimo ovde. Verujem da bi svakome od nas bila čast, zadovoljstvo ali i obaveza i odgovornost da bude član te komisije. Siguran sam

da će kolega Laketić sastaviti tu komisiju onako kako ona treba da izgleda, da bude sastavljena od stručnih ljudi, najčestitijih i najmoralnijih. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima Ljupka Mihajlovska. Nije prisutna.

Reč ima Ivana Nikolić.

Izvolite.

IVANA NIKOLIĆ: Hvala, predsedavajući.

Dame i gospodo narodni poslanici, ovom prilikom želim da izrazim podršku predlogu predsednice Narodne skupštine za formiranje komisije za istragu posledica NATO bombardovanja iz 1999. godine.

Poražavajuće je što smo juče imali priliku da od pojedinih kolega poslanika tokom rasprave čujemo govore koji su usmereni u čisto dnevopolitičke svrhe. To je neozbiljno, neodgovorno i tužno je da to slušaju građani Republike Srbije. Tužno je da to slušaju porodice čiji su članovi izgubili živote tokom tog napada i građani čiji se članovi porodice suočavaju sa najtežim oblicima bolesti pitajući se da li je uzrok za takvo stanje baš ta kobna 1999. godina.

Za vreme bombardovanja imala sam nepunih deset godina i, znate, u periodu od 24. marta do 10. juna 1999. godine, u tih 78 dana, samo sam bila u strahu hoćemo li preživeti. Danas, posmatrajući statistiku, shvatam kolikih je razmera bio taj gnusni napad na našu zemlju, kakve su posledice sa kojima se suočavamo i kakva je budućnost naše zemlje. U tih 78 dana uništeno je mnogo fabrika, škola, vrtića, bolnica, domova zdravlja, puteva, pruga; načinjena je ogromna materijalna šteta. Sve je to daleko manji problem, ali statistika o broju žrtava se ne može obnoviti, sagraditi, oživeti, kao sve to što je uništeno. Zato se pitam i očekujem od komisije da da odgovor o podacima koji govore o sve većem broju ljudi obolelih od malignih bolesti, o sve većoj prisutnosti steriliteta kod mladih bračnih parova, o sve većem broju, nažalost, i mentalno obolelih ljudi. Pitanje je kakve su posledice, kako je sve to uticalo na njih.

Zato je važno da se utvrdi uzročno-posledična veza između tog katastrofalnog napada na našu zemlju i porasta broja obolelih ljudi, naročito zbog upotrebe projektila s osiromašenim uranijumom. Apsolutno je sigurno da se lekari i eksperti slažu da prisustvo uranijuma, nažalost, za posledicu daje sve veći broj dece obolele od raka, dece čiji su roditelji mojih godina.

Pred komisijom jeste ogroman zadatak, ali sam sigurna da će posvećenim radom, na čelu sa kolegom Darkom Laketićem, uvažavajući struku, uvažavajući nauku, uvažavajući rad relevantnih institucija i uz podršku Vlade Republike Srbije izaći pred građane Srbije sa izveštajem koji građani Srbije zaslužuju, koji će otkloniti nedoumice, koji će dati odgovore, koji će dati istinu za našu zemlju. Jako je važno zbog budućnosti naše zemlje i zbog budućnosti naše dece. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolegice.

Reč ima narodni poslanik Miroslav Aleksić. Nije prisutan.

Sledeći je prof. dr Marko Atlagić.

Izvolite.

MARKO ATLAGIĆ: Poštovani potpredsedniče Narodne skupštine Republike Srbije, uvaženi narodni poslanici, poštovani građani Republike Srbije, jedno ozbiljno i sveobuhvatno istraživanje o NATO bombardovanju Srbije 1999. godine pokazalo bi da su pojedine zemlje Zapada, na čelu sa Sjedinjenim Američkim Državama, odavno radile na razbijanju Jugoslavije i da su presudno uticale na ratni požar 1991. i 1995. godine.

Poštovani narodni poslanici, Zapad je, na čelu sa Sjedinjenim Američkim Državama, padom Miloševića slomio Srbiju, ali ne duh naroda srpskog. Od Jugoslavije je stvorio banana-republiku, koja je izvršavala do u tančina, pod bivšom „dosmanlijskom“ vlašću, sve što su tražili od njih. Bombardovanjem SRJ 1999. godine, pod diktatom tzv. međunarodne zajednice, bivši „dosmanlijski“ režim izvršio je rasprodaju zemlje u bescenje, kao i poniženje čitavog naroda, koji je od vlastitih, gle čuda, političara na vlasti tada teran da prihvati sopstvenu demonizaciju vršenu od strane Zapada kao istinu. To preuzimanje tzv. svojih zločina potvrđeno je od vlasti bivšeg režima predajom niza osoba, posebno Slobodana Miloševića, Haškom tribunalu od strane bivše vladajuće ekipe, koja je, što bi rekao Hegel, citiram, „preuzela identitet svojih gospodara“, pa su se za šaku dolara takmičili u blaćenju svoga naroda i sopstvene otadžbine.

Sjedinjene Američke Države i NATO alijansa koristili su, poštovani građani i narodni poslanici, isprobani recept na SRJ i Srbiji bombardovanjem 1999. godine. Obratite pažnju, prvo su nas demonizovali kao narod, zatim su nas sankcijama podvrgli gladi, a potom su nas bombardovali. Onda su nam poslali tzv. neutralne humanitarce, sociologe, psihologe, defektologe, filozofe i, uz takve naše domaće šarlatane (a neki od njih su danas narodni poslanici, sede u klupama), ispitivali muškarce, žene, decu, bolesne i zdrave kako podnose projekte s osiromašenim uranijumom i druge pošasti koje su nas tada snašle.

Tokom bombardovanja Srbije, a posebno njene južne pokrajine Kosova i Metohije, korišćena je i municija s osiromašenim uranijumom. Ona predstavlja veliku opasnost po ljudsko zdravlje, zdravlje svih onih koji žive na Kosovu i Metohiji, a i u Srbiji, kao i onih koji obavljaju mirovnu misiju na KiM, ali i za naše potomke. Među obolelim stanovništvom na Kosovu i Metohiji vlada pandemija raka, leukemije i drugih opasnih bolesti, koje ih razaraju.

Poštovane dame i gospodo, kompletan albanski narod na Kosovu i Metohiji žrtvovan je, uz Srbe na Kosovu i Metohiji, 1999. godine. Bacati osiromašeni uranijum na stanovništvo na KiM stravičan je zločin. Ako se u njemu nađe i plutonijum, onda je to deset puta veći zločin.

Dozvolite samo nekoliko podataka, juče smo ovde ukrstili neke podatke: sam NATO kaže da je na SRJ bacio 30.000 projektila s osiromašenim uranijumom, Vojska Jugoslavije iznosi podatak o 50.000 projektila, a ruski

stručnjaci o 70.000 čak do 90.000, što je, po meni, još više i priklanjam se tezi gospodina generala Delića, koji je iznosio da će komisija verovatno u budućnosti izneti pravu istinu.

Osiromašeni uranijum prvi put je, kako smo i rekli, korišćen u Vijetnamu, zatim u ratu u Zalivu 1991. godine, Republici Srpskoj 1995. godine, Avganistanu 2001. godine, Iraku 2003. godine i 1999. godine kod nas u Srbiji, a posebno u južnoj srpskoj pokrajini.

Poštovani potpredsedniče, 80.000 vojnika koji su učestvovali u Zalivskom ratu pokazuje simptome slične radijacionoj bolesti. Tu je bačeno 994.000 zrna. Simptomi njihovih bolesti kreću se u rasponu od slabljenja imunog sistema, leukemije, kancera raznih vrsta, rađanja dece sa defektima. Ovi podaci su, poštovani potpredsedniče, poznati ambasadoru SAD Kajlu Skotu, siguran sam, jer znam da je pročitao časopis u kojem ovo piše.

Poštovani narodni poslanici, samo jedan miligram osiromašenog uranijuma unet u organizam dovoljan je da zaustavi rad bubrega. Juče smo govorili o vojnicima, italijanskim vojnicima na Kosovu i Metohiji; moji podaci kojima sam se bavio neko vreme govore da je 25% njih dobilo rak, a 15% njihove dece rađa se sa genetskim anomalijama. To je podatak koji sam imao, i bavio se neko vreme, iz 2010. godine; verovatno je sad, kako znate, drugačije.

Prvi put u istoriji, NATO je u agresiji na SRJ više puta koristio nova sredstva, tzv. meke, odnosno grafitne bombe.

Poštovani narodni poslanici, rat u Zalivu 1991. godine bio je NATO eksperiment – delovanje novog ubitačnog oružja s osiromašenim uranijumom, bombardovanje Savezne Republike Jugoslavije 1999. godine njegova potvrda, a poslednji atak SAD na Irak bestijalno izživljavanje oružjem, čije su posledice poznate. Verujem da su ovi podaci poznati i američkim naučnicima zato što sam kao čovek koji se služi naučnim činjenicama informisan da je jednom delu naučnika zaista to poznato.

Poštovani narodni poslanici, besramno je izjednačavati delovanje onih koji brane svoju zemlju i teritorijalni integritet sa onim koji hoće da tu zemlju unište. Nikada se ne sme izgubiti iz vida da su Srbi na Kosovu i Metohiji bili i ostali žrtve, a da su zločinci bili i ostali NATO bombarderi forsirajući „veliku Albaniju“ i pomažući teroriste OVK. Srbi su čitavo vreme bili proterivani, šikanirani, ubijani, te zločinački bombardovani.

Na kraju, neka se razni Kandić, Vasić, Filipović, Pavlović, Jovanović, Čanci, Milić, Biserković i slični upitaju čiju to pravdu oni zastupaju. Neke se sete masovnih zločina koje su njihovi gospodari počinili u Vijetnamu, Kambodži, Laosu, Latinskoj Americi, pa i u Srbiji 1999. godine, gde su svesno ubili na milione civila.

Postavljam pitanje, poštovani građani, vama i narodnim poslanicima – da li su Srbi zbog zločinačkog delovanja terorista na Kosovu i Metohiji ikada

stvorili za Albance koji žive na području uže Srbije koncentracioni logor? Odgovorite sami.

Na kraju samom, završavam jednim citatom iz „Hamleta“: „Elem, gospodine, počinili su lažnu vest; povrh toga su proturali neistinite iskaze; drugo, izvršili su klevete; šesto i poslednje, overavali su netačna stanja i, na kraju, oni su lažovi i lupeži.“

Podržavamo rad ove komisije. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Atlagiću.

Reč ima Ana Stevanović. Nije prisutna.

Reč ima Ljubica Mrdaković Todorović.

Izvolite.

LJUBICA MRDAKOVIĆ TODOROVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovane kolegice i kolege narodni poslanici, 1999. godine pale su NATO bombe na našu zemlju i nedužan narod, što je civilizacijski zločin bez presedana.

NATO je višemesečnim bombardovanjem naneo ogromnu štetu Republici Srbiji. Pored nenadoknadivih ljudskih žrtava, među kojima su bili nedužni civili, deca, žene, stari i bolesni, i velike materijalne štete, „Zajednička sila“ nanela je veliko zlo zdravlju našeg naroda. Veliki je broj osoba koje su imale problema sa mentalnim zdravljem usled pretrpljenog stresa, a neke od njih i danas imaju trajne posledice, što neminovno utiče na kvalitet njihovih života.

NATO bombe „obogatile“ su našu državu osiromašenim uranijumom i drugim otrovima, te je i danas stanovništvo Srbije intoksicirano po zdravlje opasnim agensima. Projektili s osiromašenim uranijumom će i ubuduće štetno delovati na zdravlje našeg naroda, jer znamo koliko je potrebno godina da prođe da prljavi uranijum nestane iz našeg okruženja.

Posledice NATO bombardovanja Srbije 1999. godine po zdravlje ljudi posebno se ogledaju u enormnom porastu broja obolelih od malignih bolesti. Zato je Srbija rešena da ozbiljno istraži posledice NATO bombardovanja po zdravlje građana, kako bismo zaista utvrdili istinu.

Prljavi uranijum, kao što smo čuli, bačen je na 113 mesta. Udisali smo i azot, i dioksine, i teške metale i druge visokotoksične agense, a da pritom niko ništa o tome nije znao, niti nas je neko u to vreme obavestavao.

Uništeno je i oštećeno oko 25.000 kuća i zgrada. Uništeno je 470 kilometara puteva i oko 600 kilometara železničke pruge; 60% ciljeva koji su gađani bili su civilni; 113 lokaliteta na jugu centralne Srbije i na Kosovu i Metohiji bombardovano je osiromašenim uranijumom.

Takođe, moj rodni grad Niš bombardovan je kasetnim bombama 7. maja 1999. godine, pri čemu je ubijen veliki broj nedužnih civila, među njima i dvadesetšestogodišnja trudnica u poodmakloj trudnoći, a broj povređenih je bio daleko veći. Bombardovali su centar grada, širi centar grada, Autobusku stanicu, Gradsku pijacu, Kameni most, čak su bacali kasetne bombe i na zgradu Patologije u sklopu Kliničkog centra u Nišu. Uništavanje naftnih skladišta dovelo

je do oslobađanja ogromnih količina ugljen-dioksida, ali i posebne grupe visokokancerogenih jedinjenja koja predstavljaju policiklične aromatične ugljovodonike. Takođe, u Nišu su gađali skladište nafte „Jugopetrola“.

Od 2002. do 2005. godine bilo je registrovano 32.000 ljudi sa malignim bolestima. Do 2009. godine taj broj se povećao za 8.500; smrtnost se povećala za 5.500. Do 2014. godine registrovano je skoro 40.000 novoobolelih od maligniteta. Od 2002. do 2005. godine prosečan broj obolelih od leukemije godišnje je bio 800, u periodu od 2006. do 2009. godine oko 1.300. Smrtnost od leukemije se povećala za 139%.

Statistike kažu da je svetski prosek obolelih od malignih oboljenja 2.000 na milion stanovnika. U Srbiji je broj obolelih 5.500 hiljada na milion stanovnika, što je čak 2,7 puta iznad svetskog proseka! Stopa incidence, tj. novoobolelih raste, nažalost, za 2% svake godine, dok je u svetu rasla za 0,6%.

Najviše saznanja o štetnosti osiromašenog uranijuma svet je dobio na osnovu poremećenog zdravlja boraca u Zalivskom ratu i ratovima na Balkanu. Postoji veliki broj objavljenih studija, istraživanja koja su se bavila balkanskim sindromom i uticajem osiromašenog uranijuma na zdravlje vojnika koji su bili na Balkanu u vreme ratnih dejstava NATO-a, kao i na zdravlje civila. Pomenuću samo neke studije koje su rađene: u Institutu za fiziologiju Univerziteta Nebraska u Americi (studija je iz 2006. godine); Univerzitet Bremen u Nemačkoj; Institut za socijalnu medicinu, epidemiologiju i prevenciju Bremen; Centar za osiromašeni uranijum Berlin u Nemačkoj (studija je iz novembra 2002. godine); Laboratorija za izotope, Odeljenje za agrikulturu Univerziteta u Norveškoj; Odeljenje za hemiju Univerziteta u Antverpenu u Belgiji; Internacionalna agencija za atomsku energiju u Beču u Austriji (studija je iz 2001. godine); Odeljenje za ginekologiju i akušerstvo „Aristotel“ Univerziteta Grčka u Solunu (studija je iz 2005. godine). Pošto je vrlo obiman materijal, ja ću pročitati samo delove tih istraživanja.

Danas Kraljevsko društvo Britanije diskutuje o povezanosti osiromašenog uranijuma i obolevanja od kancera. Zaključuju da je osiromašeni uranijum radioaktivan i toksičan. Dalje zaključuju da izlaganje dovoljno visokim dozama osiromašenog uranijuma može povećati rizik od obolevanja od određenih kancera, pretežno raka pluća, leukemije i bolesti bubrega.

Drugi u svojim studijama kažu – dokazano je da osiromašeni uranijum remeti ekspresiju gena *in vitro*, izaziva lomljenje DNK lanca, izaziva kancerogene mutacije u ljudskom plućnom tkivu i izaziva genetsku nestabilnost kod osteoblasta, što izaziva osteosarkom ili, u prevodu, rak kostiju. Uranijum se, apsorbovan u krvi, vezuje za proteine plazme 40%. Tako distribuiran u organizmu, osiromašeni uranijum ima poluvreme raspada u kostima 20 godina, a u plućima četiri-pet godina. Inhalacija, dalje kažu, osiromašenog uranijuma ima dvostruko štetno dejstvo na plućno tkivo: radioaktivnost i direktna hemijska reakcija u telu, za koju se određeni naučnici slažu da može biti i štetnija od same

radioaktivnosti. Da ne bih dalje čitala, sve ovo što sam iznela možete naći na *PubMed*-u, a to je najveća svetska baza medicinskih časopisa.

Na kraju, podržavam formiranje komisije i inicijativu predsednice Narodne skupštine gospođe Gojković, kao i predsednika Odbora za zdravlje i porodicu, jer će komisija imati i humanu i medicinsku komponentu, jer želimo istinu, želimo činjenice zarad nevinih žrtava, svih nas ali i zbog budućih pokolenja. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Balša Božović.

BALŠA BOŽOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Ono što je činjenica jeste da je NATO izvršio agresiju na Jugoslaviju i da nije u skladu sa međunarodnim pravom bombardovao Jugoslaviju 1999. godine. Svaka čast Vojsci Jugoslavije, koja je junački podnela taj rat, imala veoma male gubitke a, s druge strane, i efektivna dejstva, posebno kada su u pitanju operacije koje su se dešavale na KiM.

Ono što je veoma loše jeste što smo, naravno, odmah znali da će još jednom ova komisija, u vremenu kada sledi rešavanje kosovskog pitanja i kosovskog čvora, da služi za dnevnu politiku, kako će da bilduje patriotski kapacitet onih koji pokušavaju da ustanove da je osiromašeni uranijum štetan. Zbog toga komisija apsolutno nije ni morala da se sastaje pošto je osiromašeni uranijum štetan.

Zašto je ova komisija napravljena danas, a ne 1999. godine? Šta je bilo potrebno da 1999. godine vi, kao velike patriote koji ste se zalagali za produžetak rata, za sukob sa NATO-om čak i na zemlji, ne samo u vazduhu, i bili protiv Kumanovskog sporazuma, pa čak i gospođa koja je predložila ovu komisiju... Malo je, očigledno, bilo to da narod pati nekoliko meseci. Ono što je veoma čudno jeste zbog čega nisu, kao vladajuća većina, imali vremena da to urade 1999. godine, zašto tada nisu vodili računa o zdravlju građana i zašto se tada nije vodilo računa o štetnim efektima koje je izazvalo NATO bombardovanje.

S druge strane, mi predlažemo komisiju za utvrđivanje posledica vaše politike devedesetih godina, jer je samo jedna od posledica vaše politike devedesetih godina bombardovanje NATO-a 1999. godine. Ono što je vaša politika uradila građanima Srbije... Ne postoji ta bomba koja je odnela na svetu toliko života, koja je napravila toliko žrtava i unesrećila toliko ljudi, kao vaša politika devedesetih godina. Kada ćete prestati da se bavite etikom...

PREDSEDAVAJUĆI: Kolega Božoviću, očigledno niste bili na sednici juče....

BALŠA BOŽOVIĆ: Nemojte me prekidati, predsedavajući. Dopustite mi da kažem...

PREDSEDAVAJUĆI: Moram da vas prekinem, inače vam sledi opomena za ovakav govor i za ovakvu vrstu optužbi.

Znači, imamo temu današnje sednice i ja vas stvarno molim. Ne bih da kažnjavam danas. Vrlo je bitna tema i zahteva ozbiljnu debatu.

BALŠA BOŽOVIĆ: Zbog čega? Zbog posledica nečije politike.

PRESEDAVAJUĆI: Molim vas, bez bombi, bez vređanja...

Nastavite.

BALŠA BOŽOVIĆ: Ako vam se ne sviđa ono što diskutujem, javite se pa replicirajte. Možemo da debatujemo o tome.

Ono što je nepobitna činjenica jeste da je bombardovanje bilo pogubno pre svega za građane, ali ne za vas. Vi ste ti koji ste svojom politikom izazivali bombardovanje.

Godine 1999. niste mogli da napravite komisiju za posledice osiromašenog uranijuma, ali ste mogli sebi da delite državne stanove. Mogli ste da pljačkate državu...

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Božoviću, izričem vam opomenu.

BALŠA BOŽOVIĆ: Čast mi je što sam dobio opomenu.

Toni Bler, koji je bio jedan od predvodnika agresije na Jugoslaviju, danas je jedan od najvećih savetnika Srpske napredne stranke, prijatelj koji dobija velike projekte, dobija veliki novac da bi savetovao kako danas isti ti treba da se ponašaju u vezi sa kosovskim rešenjem i kosovskim pitanjem.

Taj rat je unesrećio mnoge. Naravno da su generali, poput generala Delića koji ovde sedi, Sreta Malinovića, koji je član Demokratske stranke, i mnogih drugih, Petra Radojčića... Da su mnogi koje sad nisam pomenuo a tada su učestvovali u tim sukobima bili oni koji su se tukli u tom ratu iako to nisu želeli. Branili su zemlju pošteno, odano i časno iako nisu bili za taj rat. A gde su bili oni koji su izazvali ovo bombardovanje, čija politika je unesrećila ovaj narod, građane na Kosovu i Metohiji, bili oni srpske ili albanske nacionalnosti? Koliko je bombi palo na civile?

Ono što mi nikada nećemo zaboraviti, a to non-stop pominjemo u bilo kojim kontaktima sa stranim diplomatama – a sa Tonijem Blerom se, naravno, nikada ne bismo ni videli – jeste da zameramo jednu sramotnu politiku NATO-a u to vreme, koja je, i pored toga što ste unesrećili naše građane i naš narod, i on kao NATO bombardovao Srbiju i Crnu Goru, tadašnju Jugoslaviju, i prouzrokovao ogromnu štetu, materijalnu i svaku drugu...

Na kraju, taj rat se završio tako što smo izgubili Kosovo i Metohiju. Godine 1999. ta politika je bila pogubna i izgubila je deo Republike Srbije.

Danas se samo potpisuju posledice te politike od 1999. godine. Danas vi, osamnaest godina nakon 2000. godine, potpisujete ono što ste izgubili ratom i svojom pogubnom politikom 1999. godine. Danas pokušavate da u dnevno-političke svrhe poturate, širite paniku i govorite koliko su posledice osiromašenog uranijuma velike po građane i njihovo zdravlje. Ogromne su!

Drago mi je što je vaš kolega koji je imao leukemiju preživeo i drago mi je da se izlečio, ali je sramota za vas što je spin koji vi ovde govorite taj da su

građani Srbije među najbrojnije obolelim u Evropi. To nije istina; smrtnost u Srbiji je ta koja je najveća u Evropi, a to je zbog lošeg zdravstvenog sistema, u koji apsolutno niste ulagali.

Drago mi je što se vaš kolega izlečio, ali zašto se lečio u Italiji, a ne u Srbiji? Zbog čega građani nemaju prava da znaju koliko ste vi iskrivili te 1999. godine i doprineli ovome da se oni ovako osećaju, a danas nemaju čak ni pravo da se leče u Srbiji zato što nemaju dovoljan broj stručnjaka, zato što oni beže iz ove zemlje i odlaze u Nemačku i na sever Evrope. To su pogubne posledice vaše politike. I potrebna je komisija da bi utvrdila te pogubne posledice.

Ta pašićevska politika mržnje prema Zapadu, koju vi propagirate i danas, a onda sa istim tim Zapadom, Tonijem Blerom i raznim drugima učestvujete u raznim projektima, to je politika koja je apsolutno doživela potpuni slom. Doživela ga je i onda kada se Nikola Pašić protivio uvođenju železnice, a vrlo je rado letovao u evropskim hotelima i išao u evropske banje, odmarao se u evropskim državama, a u Srbiji je uradio sve da ta Evropa u nju ne dođe. E tako i vi danas radite sve da biste zamajavali narod, da biste koristili ovako ozbiljne teme u dnevno-političke svrhe, a, s druge strane, radite sve što vam se kaže. Sa Tonijem Blerom se sastajete, rešavate pitanje Kosova onako kako je po meri onima koji su se na kraju, pored vas, i izborili za tu apsolutnu nezavisnost.

Kada ćete etiku dobrih namera, koje vi konstantno, tobože, imate prema građanima, da zamenite etikom odgovornosti i kažete koja je vaša odgovornost za to što se osiromašeni uranijum nalazi u Srbiji, koja je vaša odgovornost za devedesete i za izgubljene teritorije, gde su nekada živeli Srbi a gde ih danas više nema?

Za Kosovo i Metohiju nikada nećemo govoriti da ste izdajnici zbog toga što ste primorani da potpišete Briselski sporazum, ali jeste izdajnici zato što ste građane Srbije albanske nacionalnosti devedesetih godina proglasili teroristima, separatistima i učinili sve da izazovete to bombardovanje, a danas Kosovo i Metohija nisu sastavni deo Srbije. To je ono što su posledice vaše politike.

Sa tim osiromašenim uranijumom... Nemate šta da formirate komisiju, on je štetan. On je štetan, sasvim sigurno, i po zdravlje ljudi. Ali vaša politika je taj osiromašeni uranijum dovela u Srbiju i treba da se formira komisija da se utvrdi koja je vaša odgovornost za sve ono što ste radili devedesetih godina. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Reč ima gospođa Maja Gojković.

Izvolite.

MAJA GOJKOVIĆ: Hvala vam.

Gospodine predsedniče, imam jednu zamerku vama što ste prekidali poslanika Balšu Božovića u njegovom govoru. Ovaj govor zaista mnogo pomaže svima nama ovde u Parlamentu da već unapred znamo kako će DS glasati, da je jedno ono što oni govore u medijima, da će svakako podržati formiranje komisije koja treba da se bavi posledicama NATO bombardovanja Jugoslavije 1999.

godine i uticajem tog bombardovanja na naše zdravlje i na zaštitu životne sredine. S druge strane, Parlament je pravo mesto da se javno pred građanima Srbije iznese stvarni politički stav, i to smo danas imali prilike da čujemo.

Većinu poslanika ovaj govor uopšte nije iznenadio. Ovaj govor je očekivan. Znali smo ne samo da poslanik koji je malopre govorio, nego i oni koji svojim neprisustvom danas na sednici prosto govore o tome koliki strah imaju od rezultata rada ove komisije i kako da objasne da su i oni podržali da ova komisija počne da radi...

Ovakva diskusija, kakva je bila diskusija Balše Božovića malopre, nije se čula u Italijanskom parlamentu kada su naše kolege radile ovo isto. Ni u jednom sazivu, ni u drugom, ni u trećem, ni kada su pokazali rezultate svoga rada pred svojim parlamentom i Evropskim parlamentom, a to je izveštaj kojim se dokazuje da su italijanski vojnici obolevali, obolevaju i obolevaće u budućnosti i umiru od posledica toga što su službovali na teritoriji Kosova i Metohije i drugim teritorijama na Zapadnom Balkanu koje su bombardovane projektilima s osiromašenim uranijumom.

Možete dobacivati, samo napred, ali odustati neću, bez obzira na to kako se zovem, kakva mi je politička biografija, kakav sam laik, neću odustati ni zato što nisam atomski fizičar, da ova komisija pred Parlamentom jednoga dana kaže istinu.

Ako vi imate drugačije podatke, uvaženi kolega, izađite pred komisiju i recite svoje relevantno mišljenje, podatke, zašto mislite da se u Srbiji ne umire od posledica bombardovanja osiromašenim uranijumom.

(Balša Božović: Rekao sam da se umire.)

Nisam vas prekidala, čak sam se zalagala da do kraja pred građanima Srbije kažete svoj stav i svoje mišljenje. A vi stav i mišljenje povodom formiranja komisije u stvari nemate, ili nećete do kraja da ga iskažete ovde jer znate da ćete sa dva zarez nešto posto, posle ovakvih govora i neglasanja, imati nula posto.

Jedinu ocenu politike, otkako je formiran višestranački sistem, pa dok god ga neko ne ukine, daju samo građani na izborima. To ne daju politički protivnici jedni drugima, to su paušalne ocene i to je zato što se ne slažemo. Jedinu ocenu daju građani Srbije na izborima. Vi loše govorite o građanima Srbije. Građani Srbije smatraju da politika Aleksandra Vučića i stranaka koje ga podržavaju vredi 55% u ovom trenutku. Ako vi hoćete da promenite narod pa da uvezemo neki drugi, onda to recite, ali nemojte po ovoj tački dnevnog reda.

Nisam očekivala ni od koga da politizuje ovu temu, zato što zna da ova tema boli mnoge građane Srbije, pa skoro sve, bez obzira na to da li su Srbi, Albanci, Mađari, Slovaci, Rumuni, Bugari (nisam znala da se obolevanja tako dele) i bez obzira na to da li su u SNS, SRS, LSV ili Demokratskoj – jednako stradaju i jednako imaju posledice bombardovanja.

To što je juče jedna novinarka govorila da u Danskoj više ljudi oboleva od raka niko ovde ne spori. Ali Danska nije bombardovana. Mi se ne bavimo time da li ima porasta broja obolelih od raka uopšteno u Evropi i koja država u odnosu na broj građana države ima manje ili više obolelih, to uopšte nije tema. Samo ako neko hoće da zamuti pa da niko ništa ne razume, priča – u Danskoj ih ima više. Nažalost, možda ih ima više, i to je strašan podatak za mene kao za nekog ko se interesuje uopšte šta se dešava u svetu. Ali mi govorimo da li ima porasta broja obolelih od raznih teških bolesti zbog posledica bombardovanja. To su potpuno dve različite stvari. Nemali ili imali školu, valjda to svaki građanin razume šta je ovde potrebno da se ispituje.

Znate šta je žalosno? Žalosno je kada poslanik narodnog parlamenta, Narodne skupštine ustane i govori ovakve stvari, potpuno relativizuje, priča ko je kriv, ko nije kriv. Strašno je uopšte reći da je Srbija, bez obzira na to ko ju je kada, u kom trenutku vodio, kriva što je neko podigao avione i probleme rešavao bombardovanjem. Molim, predsedavajući, da nikoga ne prekidate ko će tako nešto izgovoriti. To je dobro, da Srbija čuje da ovde ima političara, da ima poslanika koji kažu – Srbija je kriva što su bacali osiromašeni uranijum na nas. To nećete čuti ni u jednoj državi sveta, bez obzira na to da li se režimi menjaju.

Zločin je bombardovati nekog, to ću da ponovim, osiromašenim ili neosiromašenim uranijumom. Zločin je bombardovati. Da li ste čuli nekada...? A svi znamo na čijoj je strani bio Japan za vreme Drugog svetskog rata; znamo šta se desilo da bi oni kapitulirali, je l' tako? Bačene su prve atomske bombe na njih, na Hirošimu i Nagasaki. U Hirošimi su bile jače i teže posledice kasnije po ljude i po zaštitu životne sredine jer je bomba eksplodirala u vazduhu, to je ona čuvena pečurka. Nagasaki, nešto manje posledica, zato što je bomba udarila o tlo, o kameno tlo. Da li je ikada nekome palo na pamet, u istoriji Japana do ovog trenutka, da ne izađe da se pokloni žrtvama tog stravičnog bombardovanja atomskom bombom? Da li je iko ikada, bez obzira na kojoj strani je bio Japan u Drugom svetskom ratu i ko je posle vodio njihove vlade...

To je strašno i to je žalosno, da kod nas postoje političari, kada hoćeš da otkriješ istinu... Ovde niko nije rekao šta je istina i da li ljudi zaista obolevaju od ovih posledica i da li imamo posledice po životnu sredinu. Ustane poslanik u odbranu od toga jer zna da neće biti na glasanju, jer ga je sramota da pritisne dugme i kaže – neću da se formira ova komisija, ustane i kaže – gde ste vi bili, gospođo Gojković, 1999. godine.

Ne znam gde ste vi bili. Znam da je Vuk Jeremić bio u Londonu, eto, to znam. To često on sam govori, da je bio u Londonu. Znam da je dosta ljudi bilo u Budimpešti, u hotelima. Znači, oni koji su imali nešto para, oni su uspeli da se sklone, da sklone svoju decu, porodice i ja im na tome ne zameram. Svako iz pakla rata, bombardovanja, bacanja bombi po glavama, uništavanja beži kako zna i ume. Gde ste vi bili, ja to ne znam. Ja sam bila u Srbiji. Ja sam bila u Srbiji i nikada neću, bez obzira na to da li imam para da pobegnem u neki segedinski

motel ili hotel u Budimpešti ili negde, tako sam vaspitana, neću napustiti svoju državu. Bila sam u skloništu...

Drago mi je da telefonirate i da niste spremni da vodimo dijalog o ozbiljnim pitanjima.

(Balša Božović: Jesam, nego neću.)

Mašite rukom, znam da vas ne interesuje, vas ništa ne interesuje.

(Balša Božović: Vi mene ne interesujete.)

Ja vas ne interesujem. Ni vi mene ne interesujete, ali predstavljate neki delić građana Srbije, kojih je sve manje i manje. Kada se obraćam vama, obraćam se ljudima koji su vam dali poverenje da danas budete protiv osnivanja ove komisije, da pravdate bombardovanje, da pravdate to što je neko bacao osiromašeni uranijum po nama i po vama, Balša Božoviću, i po vašim komšijama i po vašim porodicama. Njima se obraćam kad kažem Balša Božović, jer je neko zaokružio ime vaše stranke i poslao vas ovde. I sada kada govorite, ne govorite u svoje lično ime, kao što ja ne govorim u svoje ime i ne predlažem nešto u svoje ime, nego govorite u ime ta dva procenta koji još uvek veruju da ćete vi na pravi način da ih zastupate.

Znači, u Japanu niko ne bi imao ovakav govor, ovakve stavove kao što vi imate, a oni su bili u Drugom svetskom ratu na pogrešnoj strani. Mi nikada nismo bili na pogrešnoj strani. Srbija ima časnu istoriju.

Mi možemo da se vraćamo u prošlost, da budemo zagledani u prošlost i zagledani u budućnost, kako to članovi vaše poslaničke grupe kao mantru ponavljaju od 2000. godine, stalno da budemo zagledani u budućnost a da se suočimo sa prošlošću. Eto, prošlost je 1999. godina, delić toga, hajde da spojimo tu prošlost iz 1999. godine i budućnost kojoj težimo, da vidimo gde smo i da li kod nas ima posledica ili nema. Da li ima ili nema? Da li se u Srbiji zdravije živi, ili u Danskoj, kako smo čuli juče? Danska nije bombardovana, a Srbija jeste bombardovana.

Mi znamo da je vama teško da govorite o ovome.

Pitate zašto nismo to 1999. godine osnovali.

(Balša Božović: Što?)

Vidite, prvi izveštaj, uvaženi poslanice Božoviću – čini mi se da ste u poznijim godinama završili kako-tako fakultet i da mogu da vam objasnim neke stvari – prvi izveštaj o tome napravljen je 2001. godine; ne znam šta da radimo 1999. godine.

(Balša Božović: Ne znate šta da radite?)

Da, vi ste nam pomogli.

(Aleksandar Martinović: Obnavljali smo zemlju, popravljali smo mostove. Koliko je mostova napravljeno?)

Znam ja da smo mi obnavljali zemlju, ali to uvaženog poslanika ne interesuje. Nivo njegove diskusije je „gde ste bili i što ste to počeli da radite baš ove godine“, jer, kaže, time bildujemo patriotske kapacitete. Kakva mudra

rečenica! Ne, ne bildujemo, mi smo patriote. Kao što su i Italijani koji su istraživali ovo patriote. Kao što su... Da vam kažem nešto, vama koji kažete da se ništa nije dešavalo, imam slovenački izveštaj; nisam ga prevela, ali pošto sam iz stare Jugoslavije, razumem i slovenački dosta dobro. Mi smo se školovali ne tako virtuelno, nego smo morali da učimo da čitamo i na makedonskom i na slovenačkom, i ništa nam nije falilo. Taj izveštaj kaže da je 200 belgijskih vojnika i oficira obolelo, iz belgijskog korpusa, četvorica su umrla.

Kako to da su stradali Italijani od osiromašenog uranijuma, stradali su Belgijanci, a Srbi nisu stradali? I niko od građana koji osim Srba žive u ovoj državi nema posledice od osiromašenog uranijuma? Mi ne obolevamo, naša životna sredina gde se krećemo nije ugrožena? A svi evropski narodi koji istražuju ovo pitanje, čiji su vojnici poslani na teritoriju Kosova i Metohije bez ikakve zaštite i pripreme, njima je dozvoljeno da istražuju i utvrđuju da stvarno ima posledica i da njihovi vojnici zbog toga obolevaju i umiru.

Mnogo je ovo teška tema, mnogo komplikovana, zahtevna, da bismo o njoj razgovarali kao da sedimo u nekom beogradskom kafiću, da govorimo „sine“, „brate“, „šta je bilo 1999. godine“. Ali mi smo 1999. godine zaista obnavljali zemlju od pakla...

Možete da se kreveljite koliko hoćete, uopšte mi ne smetate, čak mi i pomažete da završim diskusiju. Mnogo mi pomažete, kolega Božoviću.

(Balša Božović: Replika.)

To smo radili, dok ste se vi pripremali da preuzmete državu 2000. godine, mimo izbornih rezultata. Te izborne rezultate, nažalost, nikada ne možemo da vidimo jer su spaljeni u ovom zdanju.

Znači, mi smo krivi za sve. Hvala vam puno, kolega. A vi, eto, niste krivi baš ni za šta, niste krivi što je 2008. godine, a ne 2009. i 2010. godine, Kosovo samo proglasilo svoju nezavisnost; predsednik je bio Boris Tadić, predsednik Vlade je bio Vojislav Koštunica, ministar inostranih poslova bio je Vuk Jeremić. Vi ste ovde narod podizali 2000. godine da izađe na ulice jer ste govorili – pitanje Kosova i Metohije je samo zbog Slobodana Miloševića; kada ga smenimo, Kosovo ostaje u Srbiji. A onda ste upali u ovo zdanje, spalili, da se ne bi videlo kakvi su rezultati izbora zaista, i pokrali slike.

Vratite slike, pa će vam sve biti oprošteno. Barem od toga da krenemo.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Gojković.

Povreda Poslovnika, Nataša Jovanović.

Izvolite.

NATAŠA SP. JOVANOVIĆ: Gospodine Marinkoviću, sačekala sam da predsednik, gospođa Gojković, kao ovlašćeni predlagatelj, završi svoje izlaganje. Ja neću biti toliko fina u obraćanju kada budem komentarisala ono što se desilo, što je povreda dostojanstva Skupštine i člana 107.

Gospodine Marinkoviću, bili ste dužni, kada ste videli da poslanik Balša Božović govori kao promotor Ramuša Haradinaja i Hašima Tačija u Narodnoj

skupštini Republike Srbije, da prekinete izlaganje zato što na najgrublji mogući način vređa žrtve zločinačkog NATO bombardovanja, kao i sve ljude koji su oboleli i, nažalost, još će mnogi oboleti od posledica tih njihovih bombi. A upravo je to tema o kojoj treba danas da raspravljamo – kako će komisija Narodne skupštine, sastavljena od predstavnika većine političkih stranaka, da utvrdi šta su ti zlikovci radili.

Sada nemam vremena, u ova dva minuta, da citiram neke od izjava zločinaca i onih koji su bili najveći promoteri, politički i vojni, tog bombardovanja naše zemlje. Verujte mi da ti citati nimalo ne odudaraju od onoga što je govorio i Balša Božović.

Da napravim jedno poređenje: poslanik Miljan Damjanović, koji je upravo izašao iz sale i otišao na Odbor za evropske integracije da zatraži smenu Nenada Čanka, koji je pozivao da u Narodnu skupštinu dođe Vjosa Osmani koja je ideolog UČK, i to je razlog za smenu Nenada Čanka... Dakle, poslanik Miljan Damjanović je isto godište kao i Balša Božović, rođen 1983. godine; ovaj u Beogradu, Damjanović u Prizrenu. Zamislite vi sada da se jedan Balša Božović, koji je bio uljuškan u svoj lagodan i fini život 1999. godine, na takav način obraća, a u Skupštini Srbije ima i predstavnika poput Damjanovića, koji je, za razliku od njega...

(Predsedavajući: Hvala.)

Molim vas da završim.

... Bio u svom rodnom Prizrenu, njegova braća i otac u vojnim uniformama branili od zločinačke NATO agresije, njegova majka, medicinski radnik, svuda gde je pala zločinačka bomba ispitivala je kakva je voda i umrla je od posledica kancera i od tih zlikovaca.

I sada mi treba da slušamo i da kažemo – u redu je, ti to po Poslovniku možeš da kažeš. Ne može da govori tako i mora da shvati odgovornost za to.

PRESEDAVAJUĆI: Mislim da nisam povredio Poslovnik.

Da li želite da se izjasnimo u danu za glasanje? (Ne.) Hvala.

Reč ima narodni poslanik Neđo Jovanović, povreda Poslovnika.

Izvolite.

NEĐO JOVANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući.

Reklamiram član 27, a opet je u vezi s članom 107. Niste smeli da dozvolite nešto što je povredilo građane Republike Srbije, a to je opravdavanje zločina. Niste smeli da dozvolite nešto što povređuje žrtve, žrtve bombardovanja, njihove potomke i sve one koji su izgubili svoje najmilije u toj agresiji koju su zvali „Milosrdni anđeo“. Niste smeli da dozvolite da se jedan takav čin, čin zločina, povezuje sa vlašću koja je tada bila na čelu države, 1999. godine. Nijedna vlast, ni tadašnja vlast Republike Srbije, nije, niti može biti razlog za bombardovanje, naročito bombardovanje na način kako je učinjeno – osiromašenim uranijumom, zabranjenim sredstvima, zabranjenim vojnim

oruđem, zabranjenom municijom. Zar to nije zločin? Zar to nije ono što se zove nečovečno postupanje? Zar to nije nešto što je za svaku osudu?

Onaj ko nema osećanje stida može to da kaže.

Ja vas molim da ubuduće sve ono što se vezuje za bombardovanje ne dovodite u vezu sa narodom Republike Srbije, sa građanima Republike Srbije. Pa i oni su žrtve, iako ih je sramota što tako govore, pa i oni su žrtve tog bombardovanja. Svi smo bili u stanju mentalnog oboljenja zbog bombardovanja, bez obzira na to da li je u pitanju osiromašeni uranijum ili nije. Dovoljno je da je jedna bomba pala, bez obzira na to kakve je prirode, da uništi sve ono što podrazumeva normalan život čoveka i sve one slobode koje čovek ima i na koje ima pravo.

Dakle, ako nekoga nije sramota, završiću u jednoj rečenici, onda ga morate kazniti daleko oštrije nego što ste učinili. U tome se sastoji povreda Poslovnika.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala na sugestijama, iako nisam povredio Poslovnik. Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje, kolega Jovanoviću? (Ne.) Hvala.

Po Poslovniku, Miroslav Lazanski.

(Balša Božović: Replika.)

MIROSLAV LAZANSKI: Da, tačka 106, koja precizira da se može govoriti samo o predmetu, odnosno o temi koja je danas prisutna ovde.

Odgovorio bih samo na dva pitanja, odnosno dve dileme. Ovde je rečeno da je...

(Aleksandra Jerkov: Je li ovo Poslovnik?)

PRESEDAVAJUĆI: Ja se izvinjavam, ne možemo da dozvolimo kolegi Lazanskom da kaže šta ima.

(Balša Božović: Po Poslovniku ne može da odgovara na dileme.)

PRESEDAVAJUĆI: Izvinjavam se.

Da li možemo da dozvolimo kolegi Lazanskom da kaže šta ima?

(Aleksandra Jerkov dobacuje s mesta.)

Zašto ste tako agresivni? Dajte da damo priliku kolegi Lazanskom da kaže šta ima. Polako, ljudi, dajte da kolega Lazanski i ...

(Miroslav Lazanski: Zaista ne znam zašto koleginica Jerkov skače, ja sam uvek bio fin prema njoj.)

Ne znam ni ja, verujte mi. Ne znam ni ja.

Molim koleginicu Jerkov samo da dopustimo kolegi Lazanskom da nastavi i da kaže šta ima u dva minuta.

Vraću vam vreme. Izvolite, prijavite se.

MIROSLAV LAZANSKI: Moraću da ustanem jer ne vidim koleginicu Jerkov od ove govornice ovde.

Dakle, ovde je rečeno da je politika Srbije dovela i implicirala, zapravo, radioaktivni oblik...

Molim vas, kolegice Jerkov, ja vas vidim, nemojte me prekidati; ja vas nikada nisam prekidao kada ste vi govorili, znate to.

Znači, Srbija nije htela rat. Jugoslavija 1999. godine nije htela rat. Molim vas, da se zna – nama je rat nametnut! Jugoslavija je napadnuta 1999. godine mimo svih regula međunarodnog prava. NATO je izvršio udar na Jugoslaviju mimo svog postojećeg statuta. Statut NATO-a je predviđao da je NATO odbrambeni savez i ima pravo da reaguje samo kada je neka članica NATO-a napadnuta. Mi nismo napali nijednu članicu NATO-a.

Drugo pitanje koje se ovde postavlja je – zašto nije formirana komisija 1999. godine. Pa, gospodo iz DOS-a, imali ste od 2001. do 2012. godine dvanaest godina, što je vi niste formirali i doneli zaključke?

Bio sam dva puta gost japanskih oružanih snaga, 1994. i 2004. godine, i znam kako Japanci, koji su izazvali rat na Pacifiku napadom na Perl Harbur, reaguju na posledice Hirošime i Nagasakija. Nikada to Amerikancima nisu oprostili, i ta tradicija je kod njih i u oružanim snagama prisutna.

Ne znam zašto se ovde nama imputira da smo mi bili krivi za radioaktivnost koja se desila 1999. godine i koja verovatno još traje. Pa nismo mi hteli taj rat. Vojska Jugoslavije je morala da prihvati odbrambene operacije. Nemojte da krivotvorite istoriju. To je nedopustivo i sramno! Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Lazanski. Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje?

(Aleksandra Jerkov: Obrazložite da li je ovo povreda Poslovnika ili nije.)

Evo, obrazložiću. Izvinjavam se, ali nisam ja ovde kriv ako neko nešto ne zna. Kolega Lazanski je ukazao na to.

Da li želite da se Skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.)

Povreda Poslovnika, Milovan Drecun.

Izvolite.

MILOVAN DRECUN: Član 108. Dužni ste da se starate o redu na sednici.

Znate, kada od mlađanog kolege čujete da je Srbija odgovorna za zločinačko bombardovanje NATO-a, kada se negira postojanje terorističke OVK i njeno zločinačko delovanje, možda se setite one narodne „mladost – ludost“. Ali ovo je mnogo više od toga. Ovo je primer, građani treba to da znaju, hibridnog rata koji se vodi protiv Srbije i srpskog naroda svih ovih godina, od 5. oktobra 2000, da bi se dokazala laž da je Srbija odgovorna za to što je NATO izvršio nezakonitu agresiju.

Odgovor su dale Ujedinjene nacije, one su zabranile upotrebu sile protiv tadašnje SRJ. Čak su i u Britanskom parlamentu smogli snage, za razliku od mlađanog kolege, da kažu da je to bila nezakonita agresija i da je izazvala humanitarnu katastrofu na Kosovu i Metohiji.

Samo nešto drugo hoću da kažem svima onima, promoterima NATO istine o zločinu koji je počinjen nad našom zemljom. Pitanje je bilo – ko je

pobedio 1999. godine. Mladani kolega, pobedilo je 100.000 pripadnika naših snaga bezbednosti na Kosovu i Metohiji, koji su sa 18-19 godina branili i vašu slobodu. Sramno je da govorite nešto drugačije.

Da se oni nisu uspešno odbranili, da nismo uspešno odbranili Srbiju, ona bi bila okupirana. O tome svedoči Vesli Klark, taj zločinac koji je vodio agresiju na našu zemlju, u knjizi „Moderno ratovanje“ gde piše doslovce da su spremali 170.000 vojnika da uđu i okupiraju Srbiju. To je istina i nemojte da pljujete po grobovima onih koji su branili i vašu slobodu. Sramno je to i nečasno.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Molim vas samo da se idući put obraćate meni, ne morate direktno. Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.)

Reč ima Igor Bečić, po Poslovniku.

IGOR BEČIĆ: Član 109.

Gospodine predsedavajući, dozvolili ste da ljudi poput gospodina Božovića, koji su za vreme svoje vlasti pljačkali Srbiju i građane Srbije, vređaju žrtve bombardovanja 1999. godine.

Mogu samo da kažem da je te 1999. godine bombardovan i most u Vrbasu na Velikom bačkom kanalu, da je evidentno ono što se dešava u Vrbasu i porast smrtnosti, da su dva člana moje porodice umrla od karcinoma.

A vi, gospodine Božoviću, na ovakav način vređate te žrtve. Sram vas bilo!

PREDSEDAVAJUĆI: Kolega Bečiću, smatram da nisam povredio Poslovnik. Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.)

Pravo na repliku, Goran Ćirić.

GORAN ĆIRIĆ: Evo dokaza iz ove serije povreda Poslovnika u kojoj smo slušali direktne uvrede prema jednom poslaniku Demokratske stranke i dokaza da je očigledno ova tema politizovana. Iako se optužuje DS da politizuje ovu temu, imali smo apsolutni dokaz da je vi politizujete. Politizacija je krenula upravo tim prozivkama prema dosovskom ili DS režimu, kako ga nazivate, kako nije sproveo to dosad za dvanaest godina. Legitimno je onda pitanje, kada ga tako pokrenete – pa dobro, zašto to nije pokrenuto 1999, 2000. godine, zašto nije 2012, 2013, 2014, 2015. itd. I to je politizacija.

A kada kažete da nemamo stav, mi smo pokazali svoj stav, i poslanički klub DS će glasati za formiranje komisije. Gordana Čomić, kao ovlašćeni predstavnik, jasno je rekla – besmisleno je razgovarati o tome da li je osiromašenim uranijum štetan ili ne. Da, štetan je. Ovog trenutka bez rasprave možemo svi da glasamo i svesni smo toga da je štetan.

I ja sam bio na području i mislim da je važno, kada govorimo na ovakav način i optužujemo druge da podržavaju OVK, da podržavaju zločince koji su činili ratne zločine u vreme 1999. godine, ja ću vam reći da sam bio u raketnim jedinicama 1999. godine u Podujevu, koje je takođe tačka koja je ozbiljno gađana

projektilima s osiromašenim uranijumom. Lično imam dilemu na koji način će moj organizam, kao i organizam svih pripadnika snaga bezbednosti, reagovati na to, ali i svih stanovnika, Srba i Albanaca, na tom prostoru. I naravno da želimo...

(Predsedavajući: Hvala.)

Dozvolite samo da završim, pošto ste dozvolili Nataši četrdeset sekundi...

(Predsedavajući: Dobro, sada ste već potrošili deset sekundi u sufliranju.)

Dakle, još jednom, važno je istaći sledeću stvar: da će Demokratska stranka glasati za formiranje ove komisije, ali je potrebno naći rešenja... (Isključen mikrofonom.)

PRESEDAVAJUĆI: Reč ima Maja Gojković.

Izvolite.

(Goran Ćirić: Zaista nije korektno! Koji su to aršini?)

MAJA GOJKOVIĆ: Izvinite što sam dobila reč; ja svoju reč ustupam, ako je to moguće, da replicira Balša Božović.

Kao ovlašćeni predlagač, po Poslovniku dobijem reč uvek pre drugih, ako to niste znali. Ne želim da slušam više dobacivanja „zašto ovaj, a zašto onaj“. Ako poslanik Balša Božović ima nešto da kaže u svoju odbranu, dozvolite mu da kaže.

Ali kao ovlašćeni predlagač želim njegovom šefu poslaničke grupe da kažem da se njegov stav drastično razlikuje od stava Balše Božovića, člana Demokratske stranke i poslaničke grupe, koji je u svom obraćanju na temu o kojoj danas raspravljamo, formiranje komisije, govorio potpuno suprotno od onoga što pokušava sada poslanik Ćirić da objasni šta je njihov stav.

Balša Božović je ispolitizovao ovu temu. Niko do tog trenutka jednu reč nije govorio o tome ko je kriv, da li je ovo ili ono u pitanju, nego je on svojim izlaganjem, uvredama koje je ovde iznosio, uvredama koje su upućene Srbiji, uvredama koje su upućene ljudima koji su živeli i žive u ovoj državi, koji žele da čuju istinu, koju ćemo dobiti nakon rada ove komisije... On je izazvao mnogobrojne replike, povrede Poslovnika, u kojima su poslanici rekli šta im je zasmetalo u njegovom govoru, a zasmetalo je sve.

To je politički stav, gospodine Ćiriću, koji je on izneo. Pa nije on neko ko je došao s ulice, pa vi ne znate da je on član vaše poslaničke grupe. Dok ostali nisu reagovali, vi se niste javili da ispravite njegov govor. Vi ste se javili kada ste videli koliko je on pogrešio, koliko je to štetno za Demokratsku stranku, koliko to ne podržavaju građani koji još uvek glasaju za vašu stranku. Vi ste se zato javili. Niste se vi javili zato što se u početku odmah niste složili s onim što je on govorio.

On je negirao zločine, on je bio za bombardovanje Jugoslavije, jer je rekao da je zato što je vođena pogrešna politika Jugoslavija morala biti bombardovana. Pa nije valjda da niko od ovde prisutnih nije njega dobro razumeo?! On je samo sam sebe, izgleda, dobro razumeo. To su stavovi koji su izazvali ovoliko polemike i replike.

(Goran Ćirić: Dobro, koliko vremena ima?)

Ne, ja sam ovlašćeni, gospodine Ćiriću. Ako je vama najveći argument „koji član Poslovnika“, na ovako ozbiljnu temu, „koji stav“, „vreme“, koliko ko sekundi govori, i to puno govori o vama. Vama je bitno vreme, Poslovnik, da biste prekinuli ovo o čemu mi govorimo, jer znate da građani Srbije, bez obzira na to koje su boje, podržavaju formiranje komisije. Žao mi je što ćete snositi političke posledice jer nemate hrabrosti da glasate za ovo. Za ovo treba političke hrabrosti.

Nije lako ovu temu izneti 2018. godine na sto u Parlament. Mislite da neću imati posledice? Mislite da ne razumem obraćanje mnogih između redova? Mislite da senator Skanu nije imao političke posledice? Mislite da vojna industrija njegove zemlje nije skočila na njega? Zna li da njegova partija nije imala hrabrosti da ga ponovo kandiduje sada kada je završio mandat? Ali je zato najpopularniji u svojoj regiji. Valjda je to vrednije, podrška naroda koju on ima, pa će se on vratiti u Senat, verujte mi; takav političar će se vratiti u Italijanski parlament.

A političar koji kaže – ko je kriv što su bacali bombe na nas, taj neće biti u Parlamentu, zato što je narod uvek u pravu i narod uvek zna zašto i kako glasa za nekog. Vaše uporište je nekada bio Beograd, time ste se dičili. Vas Beograđani više uopšte ne razumeju, a zamislite kako vas tek razumeju ona područja koja su bombardovana. I to ćemo videti na sledećim izborima. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođu Gojković.

Za sve oni koji ne znaju, kao predlagač ima neograničeno vreme, može da govori.

Pravo na repliku, Balša Božović.

BALŠA BOŽOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Ponoviću što sam rekao a gospođa Gojković se trudila da ne čuje.

Mislim da je NATO bombardovanje bila NATO agresija na Jugoslaviju, i stojim iza toga. Za razliku od njih koji se druže sa Tonijem Blerom, zaista sam svaki put u komunikaciji sa stranim diplomatama izneo svoj stav – to jeste bila agresija.

Još jednom, svaka čast Vojsci Srbije na odbrani naše zemlje i na časnom, poštenom i junačkom stajanju protiv najveće svetske sile tih nekoliko meseci. Ali ono što sam rekao jeste, pre svega, da sam tada bio prvi razred gimnazije. Ne znam kako sam tada spremao nečiju smenu, ali znam da su oni protiv kojih sam, istina, 2000. godine protestovao u Beogradu, da sam protiv njih bio iz razloga što su tada uzimali državnu imovinu, stanove. Da li smo bili žrtve bombardovanja? Jesmo svi, sem vas; svi sem Slobodana Miloševića, Mirjane Marković, Vojislava Šešelja, Aleksandra Vučića, vas, gospođu Gojković, koji ste uzimali državne stanove dok su građani bežali... (Isključen mikrofoni.)

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Božoviću, nikako ne možemo da prevaziđemo problem. Vi znate da je po Poslovniku zabranjeno: lične uvrede,

porodice, stanovi, kuće... Stvarno, to od vas ne očekujem. Molim vas, nemojte, biću prinuđen da vas kaznim.

(Balša Božović: Samo još jedna rečenica.)

(Aleksandra Jerkov: Kuće su zabranjene, pašnjaci su zabranjeni.)

Zabranjene su lične uvrede, kolegice Jerkov, znate to vrlo dobro.

BALŠA BOŽOVIĆ: Još samo jedna rečenica. Za bombardovanje Savezne Republike Jugoslavije kriv je NATO i krivi ste vi koji ste imali takvu politiku. A sa Ramušem Haradinajem ste vi koalicioni partner danas, a ne ja, koji sam tada bio prvi razred gimnazije, kojem ste takođe, meni i mojoj generaciji, doveli budućnost u pitanje svojom neodgovornom politikom. Sram vas bilo, gospođo Gojković!

PRESEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, Maja Gojković.

(Aleksandra Jerkov: Poslovnik! Imam prednost u odnosu na repliku!)

MAJA GOJKOVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovane kolege, kada se utišaju ovi koji na vrlo važnu temu po budućnost Srbije znaju da kažu: „Poslovnik“ i da dobacuju dok uvažene kolege govore, pa čak i poslanici iste poslaničke grupe, moći ćemo, od ove buke, koja je možda izrežirana da više ne bismo govorili o pravoj, suštinskoj temi, i to mi pada na pamet, da nastavimo da govorimo o tome da li je potrebno da se ova važna komisija zaista i formira.

Hvala puno poslaniku koji je sada replicirao i što je demantovao ono što je šef njegove poslaničke grupe pokušao da ispravi, jer ima malo više političke svesti pa je shvatio šta je Balša Božović govorio, i što je ponovio da smo mi krivi za bombardovanje Jugoslavije. Hvala vam puno, vi ponavljate ono što ponavljaju...

Šta ste rekli sada?

(Balša Božović: NATO i vi.)

Ne.

... Što je rekao da smo mi krivi za bombardovanje ove države. On ponavlja ono što zagovornici samoproglašene nezavisnosti Kosova i Metohije ponavljaju od 2008. godine, jer nije Kosovo otišlo 2009. godine, od 2008. godine do današnjeg dana.

Sada se vidi zašto se Balša Božović smilovao da dođe u jednom trenutku na ovu sednicu, da bi ponovio stavove onih koji kažu da je Kosovo moralo da ode iz Srbije. Samo ne znam zašto, volela bih da vi u vašoj političkoj teoriji objasnite zašto je dobro što je deo teritorije Srbije otcepljen.

(Balša Božović: Dali ste ga. Dali ste ga.)

Godine 2008. je to dao Boris Tadić, jer je pobjegao u Rumuniju kada su se ovde građani podigli protiv toga. Dao je Jeremić, da bi imao skupe stanove u Njujorku, da bi, dok vodi ovde opozicionu stranku, živio u Njujorku, a ne u Srbiji, da deli sudbinu svih nas. I Vojislav Koštunica, jedini političar koji je, bez obzira na to da li se slagali vi sa njim ili ne, povukao potez tako što je dao

ostavku jer je njegova politika propala. Politika, zato što su oni shvatili da postoji veliki jaz između DS i njegove stranke i iskoristili to što imaju vašu podršku.

Vi ste 2008. godine dozvolili da ode Kosovo i Metohija, vi. Vi ste im posle pomogli vašim odlukama. Vašim odlukama, Balša Božoviću, odlukama Demokratske stranke, koja je vladala od 2008. do 2012. godine Srbijom, osim u Novom Sadu i u Nišu par godina, od mesne zajednice do predsednika države. Vi ste im pomogli da se pitanje Kosova i Metohije izuzme iz UN, gde imamo više razumevanja za teritorijalni integritet i suverenitet države, da dođe i da se rešava u EU. To je bio glogov kolac vaše politike, koji ste zabili u sudbinu Srbije. Vi ste to uradili, Balša Božoviću.

A vi ćete ostati zabeleženi u istoriji Srbije ovim govorom, i to što ste jedan od retkih političara koji je ustao i pljunuo u lice građanima Srbije i rekao da je Srbija kriva za bombardovanje i da je Kosovo moralo da ode. Mislim da ovo što ste vi radili častan čovek ne bi ponovio, a vi ste to ponovili danas dva puta. Puno vam hvala.

(Balša Božović: Replika.)

Da vam kažem još nešto, uvredili ste danas mog oca, moju majku i moju porodicu. Samo toliko. Treba da vas bude sramota.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Gojković.

Povreda Poslovnika, Neđo Jovanović.

(Aleksandra Jerkov: A moja povreda? Prva sam se javila.)

NEĐO JOVANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući, član 107.

Ako možete samo da smirite grupu koja sve vreme opstruira rad ovog parlamenta.

Sramno je, kolege poslanici, sramno, da neko gazi po nečemu što mi radimo kao uzvišenu vrednost. A uzvišena vrednost je pronaći uzročnu vezu između agresije i svih posledica koje je ta agresija proizvela. Sramno je da se dovodi to u vezu sa vlašću i vreme je da građani čuju istinu.

Slobodan Milošević se tada borio za istu stvar za koju se bori ova vlast.

(Balša Božović: Bravo! Slažem se.)

Branio je svoju državu i nije hteo da dozvoli da Kosovo ode iz Srbije, da Kosovo bude samostalna država. To je isti cilj, to je ista uzvišena vrednost za koju se bore Aleksandar Vučić i ova vlast. Ako to neko neće da prihvati, onda treba stvarno i ovi podsmesi kod građana da zavređuju najtežu osudu sramote i stida za ono što neko neće da prihvati, a neće da prihvati dve činjenice. Prva činjenica je da je tadašnja vlast uspela, kroz agresiju, kroz sve ono što je predstavljalo pošast za građane Srbije, da izdejstvuje Rezoluciju 1244. Ta rezolucija je pravni okvir koji štiti Srbiju danas. Ta rezolucija je pravni okvir koji ne dozvoljava da se Srbija blati i da se međunarodno pravo gazi. Zahvaljujem vam se.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Jovanoviću. Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.) Hvala.

(Balša Božović: Replika.)

(Aleksandra Jerkov: Povreda Poslovnika.)

Narodni poslanik Sreto Perić ima povredu Poslovnika.

Vidim vas, kolegice Jerkov, vidim vas.

(Aleksandra Jerkov: Vidite me ali ne reagujete, pa mi je teško da procenim.)

SRETO PERIĆ: Gospodine predsedavajući, član 107. stav 1.

Ne mogu da verujem, drage kolege, da se nalazim i da ovo slušam u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Ovi koji su danas govorili, a neki bogami i juče, da su samo posle uvodnog izlaganja kolege Laketića, a zatim prof. dr Vojislava Šešelja, generala Božidara Delića i gospodina Milorada Mirčića slušali, dobili bi smernice kako i na koji način da razgovaraju o ovoj temi.

Slobodan Milošević nikad nije bio u Ljuboviji, to je jedna mala varošica na Drini, nikad nije bio u Ljuboviji, a bombardovan je repetitor. Mislim da nije bio ni na Gučevu, bombardovana je i planina Gučevo. Kakve to veze ima sa vlašću koja je tada bila?

Ima još jedna stvar, poštovane kolege. Nemojte nikad pitati ove zašto nisu formirali komisiju koja bi utvrđivala ovo što treba da utvrdi ova komisija. Znae kako bi oni formirali komisiju i šta bi njen zadatak bio? Bio bi zadatak da pozovu NATO da se vrati, da ono što nije uradio onda završi posle, kada su oni pozivali. Sva sreća je što oni to nikad nisu uradili.

Ne mogu da verujem da slušam ovde ovakve diskusije. Ne znam, neka im služi na čast. Zar nije sramota doći ovde i pričati o tome, povređivati rane onih koji nisu mogli da prežive, kojima se nije dalo da uživaju blagodeti, pominjati gospodina Vojislava Šešelja u bilo kakvom kontekstu sa bombardovanjem SR Jugoslavije tada? Pa to može samo idiot, to normalan čovek ne može sebi da dozvoli.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Periću.

Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje o povredi Poslovnika? (Ne.)

Reč ima Aleksandra Jerkov, povreda Poslovnika.

ALEKSANDRA JERKOV: Hvala, potpredsedniče.

Naravno, od momenta kada sam se javila steklo se još nekoliko osnova da reklamiram povredu Poslovnika. Među njima je i to da onaj poslanik, u skladu sa članom 103, koji se javi za povredu Poslovnika ima prednost u odnosu na ostale govornike.

Javila sam se da reklamiram član 27. U tom članu, gospodine Marinkoviću, piše da vi ovu skupštinu treba da vodite u skladu sa Poslovnikom, a ne onako kako vam padne na pamet i da treba da vodite računa o primeni Poslovnika, a ne da dopuštate da nas ovde radikalsko-miloševićevsko-naprednjačka koalicija, a po ovome što čujemo iz redova naprednjaka možemo slobodno reći radikalsko-miloševićevsko-radikalska koalicija, maltretira i vređa

već sat i po vremena, da vi na to ne reagujete, da puštate svim narodnim poslanicima iz SNS (očigledno buduće opet SRS) koji su to poželeti da, lažno se javljajući za povredu Poslovnika, zapravo repliciraju narodnom poslaniku Balši Božoviću, i to na način da je svako od njih trebalo da dobije opomenu zbog uvreda koje je uputio ne samo njemu lično nego i našoj stranci.

Tako da, gospodine Marinkoviću, ako niste u stanju da vodite ovu sednicu, ukoliko osećate da ste pod pritiskom radikala i bivših radikala, prepustite nekom drugom, imate dva potpredsednika pored sebe. Molim vas da počnete da primenjujete Poslovnik ili da na drugi način sprečite radikale i bivše radikale da nas ovde maltretiraju, vređaju i da od ove skupštine prave cirkus, što znaju da rade proteklih trideset godina, jedino.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Koleginice Jerkov, smatram da nisam povredio Poslovnik. Kolege su reagovala potpuno u skladu sa Poslovnikom i reagovala su na govor gospodina Božovića. Što se tiče saradnje, pomenuli ste, sa Srpskom radikalnom strankom imam veoma korektnu saradnju, i to apsolutno nije problem niti to smatram kao neku svoju manu. Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Da.)

Određujem pauzu od jednog minuta, u skladu sa članom 112.

(Posle pauze.)

PRESEDAVAJUĆI (Vladimir Marinković): Dame i gospodo narodni poslanici, nastavljamo sa radom.

Pravo na repliku ima narodni poslanik Balša Božović.

BALŠA BOŽOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Samo još jednom želim da ponovim zato što sto puta izgovorena laž od strane vladajuće većine, njima je cilj da to postane istina i ja to zaista neću da dozvolim.

NATO je izvršio agresiju na SRJ i kriv je jednako koliko i Slobodan Milošević i njegova politika, u kojoj su učestvovali i Vojislav Šešelj, i Aleksandar Vučić, i Maja Gojković i mnogi drugi. Dakle, politika koja je dovela osiromašeni uranijum u Srbiju je vaša politika. NATO je sasvim sigurno kriv zbog toga i ja ću ih osuđivati dok god sam živ.

Haradinaj je vaš koalicioni partner i ne možete govoriti da se bilo ko iz opozicije zalaže za politiku Ramuša Haradinaja, za koga vaši poslanici iz Srpske napredne stranke glasaju u kosovskoj skupštini.

Danas smo čuli ono što smo dugo govorili a vi niste želeli da priznate, ali, evo, danas je javno da je politika Slobodana Miloševića iz devedesetih godina sve ono za šta se danas zalaže Aleksandar Vučić. Hvala vam, zato što SNS kao novoradikalni, SRS i SPS jesu koalicija iz devedesetih godina. Vi ne možete da pobegnute iz te politike. Želite da budete naslednici Đinđića, a zapravo ste samo

naslednici Slobodana Miloševića. Od danas, to ste rekli i priznali javno. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Povreda Poslovnika, narodni poslanik Aleksandar Martinović.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Član 107, g. Marinkoviću.

Ovo što priča Demokratska stranka danas, to su pričali i 1991. godine, da je Srbija kriva za rat u Hrvatskoj. Kada je izbio rat u Bosni – Srbija je odgovorna za rat u Bosni. Kada se desila oružana pobuna Šiptara na Kosovu i Metohiji – kriva je Srbija. Ovo što govori Balša Božović 2018. godine nastavak je te politike. I nije to politika Balše Božovića, to je zvanična politika Demokratske stranke.

Evo šta kaže predsednik DS u ostavci, Dragan Šutanovac, koji je upropastio Vojsku... Zamislite da nas neko danas napadne ili da nas je napao kada je ministar odbrane bio Dragan Šutanovac; Vojska ne bi mogla da se brani ne 78 dana, dva dana ne bismo mogli da se branimo koliko je taj čovek devastirao odbrambeni sistem Republike Srbije. Dakle, gospoda iz Demokratske stranke danas govore ono što je njihova zvanična politika. U intervjuu za NIN od 12. oktobra 2017. godine Dragan Šutanovac kaže: „Koje su činjenice o Kosovu kojih moramo da budemo svesni kada govorimo o mogućem rešenju? Formalno, Srbija je izgubila pravo da vrši vlast na Kosovu i Metohiji nakon rata“, kaže, „koji je Miloševićev režim vodio protiv čitavog zapadnog sveta, ali je suštinski ono izgubljeno kada se pre toga tenkovima odgovorilo na želju Albanaca za autonomijom i ravnopravnošću.“ Znači, Šiptari na Kosovu i Metohiji su ustali da se bore za autonomiju i ravnopravnost, koja im je navodno bila ugrožena od strane režima Slobodana Miloševića.

Maločas spomenuti general-potpukovnik u penziji Petar Radojčić, član Glavnog odbora Demokratske stranke, i to je zvanična politika Demokratske stranke, kaže za NIN, takođe 2017. godine: „Samoproklamovana vojna neutralnost iz 2007. godine je neutemeljena i međunarodno nepriznata forma, sa nejasnim sadržajem. Prihvatanje NATO standarda i saradnja ili članstvo u savezu zahtevaju značajna sredstva, dok ovakva neutralnost košta mnogo više, a ne uliva sigurnost u ostvarenje ciljeva zbog kojih je usvojena“.

Dakle, ovde je na delu pokazivanje ogoljene politike Demokratske stranke: Srbija je kriva za bombardovanje; Srbija je kriva, da se vratimo u 1991. godinu, za raspad bivše Jugoslavije i, prema tome, nema potrebe da utvrđujemo bilo kakvu odgovornost bilo koga drugog kada je režim Slobodana Miloševića razbio Jugoslaviju i ustao na legitimnu težnju Šiptara da budu autonomni i da budu ravnopravni sa drugim građanima Srbije. To je zvanična politika Demokratske stranke.

PREDSEDAVAJUĆI: Produžio sam vam dovoljno da završite rečenicu.

Reč ima Maja Gojković.

MAJA GOJKOVIĆ: Pošto je uvaženi poslanik pokušao da diskutuje sa mnom kroz replike, ja ću nastaviti da govorim.

Možemo sada svi već da zaključimo i da presudimo kakav je stav Demokratske stranke povodom pitanja koja imamo danas na dnevnom redu, o kome oni izbegavaju da govore ili govore na način kako bi zamaglili suštinu, a to je naša želja da saznamo istinu o posledicama bombardovanja.

Ono što je zaista poražavajuće – ja zaista ne mogu da se mešam u politiku određene političke opcije, niti mi je to namera – to je da je više puta danas sa ponosom rečeno, čak je rečeno da će do kraja života to ponavljati poslanik ako ga zadrže uopšte u redovima svoje partije, da je Srbija kriva za osiromašeni uranijum. To je utisak ove sednice i njegove diskusije. Pažljivo sam zapisivala, tri ili četiri puta je danas to ponovljeno – Srbija je kriva za bombardovanje osiromašenim uranijumom. Svaka čast za ovu rečenicu! Drago mi je da građani Srbije u direktnom prenosu mogu danas da zakluče ko o čemu danas govori, i sa kakvim stavom.

To što je neko imao petnaest godina pa kaže da je tek sa šesnaest shvatio šta se dešava, pa izašao odmah na ulice... Žalosno je da se neko povodi, znači, ne za svojim saznanjima nego za masom, koja je bila instruisana vrlo dobro. O tome se danas baš sve zna, kako su nastale demonstracije 2000. godine, to više nije nikakva teorija zavere onih koji nisu učestvovali. Sada i učesnici govore šta se dešavalo od bombardovanja pa do 5. oktobra, kako je to pripremano. Onda je žalosno da neko kaže da su ga sa šesnaest godina roditelji, bez ikakvog saznanja, poslali na ulicu da zauzme Narodnu skupštinu. Ali sigurno ga nisu poslali da uzme i poneko umetničko delo, ne verujem da to rade roditelji.

Ali ne opravdava i kada imate petnaest ili šesnaest godina, sad imate trideset i koliko, ne znam ni ja, osamnaest godina, pa sad od 16. godine, mrzi me da računam, da ne znate ništa o istoriji nerazumevanja Srbije i težnji da Kosovo postane nezavisna država. Ma baš ne znate ništa.

Imam osećaj, kada je Balša Božović ovde govorio, kao da razgovaram sa nekim udaljenim poslanikom iz neke tamo državnice, koji kaže – problemi vaši su nastali jer ste vi maltretirali... To sam nedavno čula u jednoj bilateralnoj poseti u inostranstvu. Bila sam šokirana kakvi ljudi u stvari odlučuju o našoj sudbini i podižu ruke tamo, između pauza za kafu, kad smo 39. neka tačka; oni bez ikakvog znanja dižu ruke protiv Srbije. Kažu – bombardovali smo vas, dobro je što smo vas bombardovali (iako njegova država nije učestvovala u tome) zato što ste vi maltretirali, kaže, Albance. Oni ne znaju, kao ni Balša Božović, ništa o Prizrenskoj ligi. Ništa.

Ni ne očekujem od njih, ali očekujem od nekog ko je završio kakav-takav fakultet da zna nešto. A trebalo bi nešto da zna kada ustane i kaže ovakve gluposti kakve smo danas čuli, i ocene da smo bombardovani zbog politike koja je vođena u tri-četiri godine pred bombardovanje, tu citiram poslanika. Ne zna

ništa, da smo imali demonstracije na teritoriji Kosova i Metohije 1961. godine, gde su parole bile „Kosovo republik“.

Mogli bi nešto da saznate, a ne da kuckate poruke. Strašno je, vi ste mlađi od mene, ostaćete u ovom parlamentu pa ćete opet ovde govoriti makar šta, jer nećete da čujete.

Pa, evo, ako 1961. godine nije imao ko da vam prenese ili niste išli u školu da znate da se to dešavalo 1961. godine, za vreme Titovog režima, na koga se često pozivate i baštinite neke od njegovih ideja – godine 1968, izvinjavam se, ne 1961. godine – onda nešto bliže, 1981. godine, kada su napravljene, pod plaštom nezadovoljstva studenata u Prištini, opet stravične demonstracije, u kojima su studenti počeli da prevrću u kantinama svoje poslužavnike sa hranom i izašli onda na ulice. Bile su masovne demonstracije na ulicama, opet sa parolom „Kosovo republika“. To je bilo 1981. godine.

Ovde u sali vrlo mali broj ljudi se bavio politikom, poštovani kolega Božoviću. Tako da zamislite na šta bih ja ličila, ili bilo koji ozbiljan poslanik u ovom parlamentu, kada bi ustao i rekao – neko ko je u to vreme vodio državu kriv je za bombardovanje Jugoslavije 1999. godine osiromašenim uranijumom. To je takav diletantizam da je mene sramota što danas građani Srbije uopšte slušaju nekoga ko kaže da je taj tzv. kosovski problem nastao 1999. godine.

Ono što nećete da kažete, ne znate šta da kažete – zašto je onda tek devet godina kasnije Kosovo i Metohija samostalno proglasilo nezavisnost i kasnije dobilo priznanje od država koje i dan-danas podržavaju nezavisnost jednog dela teritorije Republike Srbije? Tako je bilo i tako će i biti. Znači, zašto je Boris Tadić, kao predsednik države, to dozvolio? U čemu se ogledala njegova pobuna tačno? Ne mogu da se setim, koji su tačno bili njegovi politički potezi da se čvrsto suprotstavi tome?

Ono što ima u arhivama naše države i što će posle proteka određenog vremena biti dostupno svima – njegovi razgovori sa pojedinim činionicima gde moli da se to ne uradi pre njegovog izbora za predsednika Republike Srbije. To nije rekla-kazala, to nisu trač novine, to je ono što stoji i stajaće zapisano. Postoje svedoci i postoje dokazi. To je jedino što je on uradio.

Šta je Vuk Jeremić uradio, ne znam, sem lakoće da nastavi da bude i dalje ministar inostranih poslova koji živi u Njujorku, kome nikada niste spočitali državnu imovinu koju ima njegova porodica.

Ja moram, Balša Božoviću, zbog svoje porodice, ne zbog javnosti, i zbog vašeg bezobrazluka, gde etiketirate ljude, da vam kažem nešto...

(Balša Božović: Replika.)

Sa zadovoljstvom, ja bih vam dala sve replike ovog sveta jer sve više tonete i tonete.

Moja porodica i ja lično nikada, nikada kroz vekove pa do današnjeg dana, nismo dobili ništa od ove države, ali smo kroz istoriju ove države, kroz istoriju Jugoslavije i Srbije... Vi koji živite u raznim državnim stanovima, koje ste

otkupljivali za tepsiju ribe, vama se obraćam. Vama se obraćam ja koja nikada ništa od države nisam dobila. Porodica Gojković kroz istoriju države Jugoslavije ništa nije dobila od Srbije, a sve smo dali za ovu državu. To radim i danas i to ću raditi u budućnosti.

Prestanite da etiketirate ljude, ja ne želim s vama da komuniciram preko sudova jer to nije moj nivo, nego kako vi javno iznosite izmišljotine, tako ću javno ja reći istinu.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Gojković.

(Balša Božović: Replika.)

(Milorad Mirčić: Poslovník.)

Pravo na repliku ima Đorđe Milićević.

ĐORĐE MILIĆEVIĆ: Gospodin Mirčić po Poslovníku, kolega?

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Milićeviću, hoćete li reć da uzmete?

Izvolite.

ĐORĐE MILIĆEVIĆ: Zahvaljujem, kolega Marinkoviću.

U više navrata pomenuta je Socijalistićka partija Srbije.

Gospođo Gojković, u potpunosti ću se složiti s vama; dakle, definitivno, istina do koje želimo da dođemo nije interes svih nas u ovoj sali, nažalost. Čini nam se da se potvrđuje konstatacija koju smo mnogo puta dosad izrekli, a to je da ono što je dobro za Srbiju izgleda nije dobro za sve politićke opcije i za sve politićare na politićkoj sceni Srbije.

Što se tiće SPS-a, 28 godina postojanja i politićkog delovanja i za svih 28 godina (preživeli smo mnogo toga) relevantan politićki činilac. Postoje sigurno stvari koje mogu da nam zamere, ali nikada ne mogu da kažu da smo bili protiv svoje države i protiv svog naroda. Tih devedesetih godina slušalo se i „izdaja“ i „predaja“, pa šta je 2000. godine bio osnov odbrane nacionalnih i državnih interesa? Upravo politićke tekovine iz devedesetih – Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti UN i Dejtonski sporazum.

Za razliku od drugih, mi otvoreno kažemo – bombardovanje je zločin nad našim narodom. Kako je došlo do toga i šta je razlog bombardovanja? Pa, lažne optužbe za genocid i etnićko čišćenje. Mi smo podatke iznosili tokom jućerašnjeg dana: u Hrvatskoj 1990. godine – 380.000 Srba, danas 160.000; u Sarajevu je živelo više od 150.000, danas 10.000; u Prištini od 40.000, koliko ih je nekada tamo živelo, danas ih je svega nekoliko stotina. Ko je vršio genocid, gde i kad? Gde su Srbi i kada vršili genocid?

Slobodan Milošević je odgovoran, politićka Slobodana Miloševića je odgovorna? Nema Slobodana Miloševića osamnaest godina na politićkoj sceni Srbije. Zašto je nakon 2000. godine nastavljen pritisak na Srbiju? Zašto je kašnjavana Srbija nakon 2000. godine? Zašto je nastavljen pritisak? Da li je nastavljen progon Srba sa prostora Kosova i Metohije? Da li je odvojena Crna Gora? Da li je proglašena jednostrano nezavisnost Kosova i Metohije?

Ostavite Slobodana Miloševića, vreme će pokazati svoje. A građani vrlo jasno govore na izborima šta misle o vašoj politici.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, uvaženi kolega Milićeviću.

(Milorad Mirčić: Poslovnik.)

Zatvaramo krug replika. Nastavljamo dalje sa radom.

Dragana Kostić ima reč.

Izvolite.

(Milorad Mirčić: Poslovnik reklamiram. Je li ovo tvoja privatna skupština?)

DRAGANA KOSTIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

(Milorad Mirčić: Šta ti izigravaš?)

Pre nego što krenem sa svojom diskusijom, moram danas da citiram našeg pokojnog patrijarha Pavla...

PRESEDAVAJUĆI: Okej, hajde javite se ponovo, prijavite se.

Izvinite, kolegice Kostić.

Povreda Poslovnika opet.

MIŁORAD MIRČIĆ: Ne znam kome da se zahvalim za ovu privilegiju da, u skladu sa Poslovníkom, mogu da govorim u ovoj skupštini. Reklamiram povredu članova 104. i 106.

Evo prisustvujemo, nemalo vremena slušamo u ovoj skupštini o svemu i svačemu samo ne o temi koja je na dnevnom redu. Vi koji predsedavate ovoj skupštini morate da se rukovodite Poslovníkom. Kada se neko uvredljivo izražava o određenim ličnostima, o kolegama, političkim partijama, onda morate biti pravični samo u onom delu gde treba da date bar priliku nekom da odgovori.

Mi iz Srpske radikalne stranke jednim delom razumemo psihičko stanje pojedinih kolega; to se zove griža savesti. Kada su kidnapovali više puta demokratski izabranog predsednika Srbije, na Vidovdan, isporučili ga kao meso i učestvovali najdirektnije u ubistvu tog čoveka bili su svesni da će ih to pratiti kroz život. To prokletstvo vidovdansko, kako je u srpskom narodu ustaljeno, ne možete skinuti tako što ćete bacati ljagu na druge političke partije i političke neistomišljenike.

Kada su Vojislava Šešelja isporučili na jedanaest godina i kada se vratio, bili su razočarani. I dan-danas isto mišljenje imaju oni i Plenković; predsednik Vlade Hrvatske isto govori kao ovi koji su i dalje u dilemi kojoj političkoj opciji pripadaju i koju ideologiju zastupaju. Znae, njihov raskorak između Vojvodine samostalne države i prelaska preko Drine 1996. godine da bi pokupili glasove i dalje je u pitanju. Ne znamo šta je između tog raskoraka, očigledno nešto što odgovara karakternoj osobini.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala. Stvarno se trudim da se spreči vređanje bilo koga i bilo kog narodnog poslanika. Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.)

Reč ima narodni poslanik Dragana Kostić.

DRAGANA KOSTIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Građani Srbije, poštovane kolege narodni poslanici, pre nego što krenem u bilo kakvu diskusiju, moram da citiram pokojnog patrijarha Pavla – oprosti im, Bože, jer ne znaju šta čine. To se odnosi na one prekoputa, koji su dosad svašta govorili a još više vredali narod ove Srbije.

„Milosrdni anđeo“, „Zajednička sila“, „humanitarna intervencija“, ili ko zna kako su pojedini svetski umovi nazvali zlikovačko bombardovanje SRJ od strane NATO-a, nosiće na duši 70 dečjih ugašenih osmeha, 2.500 nasilno prekinutih života, 12.500 je ranjenih, a materijalna šteta ko zna kolika. Da su zaista anđeli, za taj novac mogli su da prehrane 79.000.000 gladnih na planeti. Koliki broj vantelesnih oplodnji su mogli da finansiraju, a ne da nam u Srbiji raste procenat steriliteta kod oba pola, da se mladi bračni parovi bore godinama za svoje potomstvo posle njihovih naleta. Naleti NATO aviona su za 78 dana potrošili toliko kiseonika koliko je celom građanstvu Srbije potrebno za pedeset godina života.

Koliko je humanitarna bila intervencija govori i petnaest tona ispaljenih projektila s osiromašenim uranijumom, što je građane Srbije svrstalo u red tri puta više obolelih od kancerogenih oboljenja od svetskog proseka, a dva puta je veći broj obolelih od leukemije od evropskog proseka.

Na današnji dan pre tačno devetnaest godina NATO je raketirao Odeljenje za neurologiju pri KBC „Dragiša Mišović“, pri čemu su tri pacijenta poginula, a nekoliko medicinskih radnika je povređeno. Poginulo je i sedam gardista Vojske Jugoslavije koji su se nalazili ispred klinike. Razorena je Neurološka klinika, a od eksplozije su demolirane zgrade Centra za dečje plućne bolesti i tuberkulozu i Ginekološko-akušerska klinika. U trenutku napada četiri porođaja su bila u toku; dve trudnice su lakše povređene, a bebe evakuisane u druge bolnice.

Godinama unazad najviše se govorilo o dejstvu osiromašenog uranijuma iz NATO projektila, ali znatno manje o drugim štetnim efektima hemijskog rata. Građani su ciljano naftni i benzinski rezervoari, trafostanice u kojima je bio piralen, koji spada u kancerogene, mutagene i teratogene supstance. Plamen je goreo na otvorenom, što u Evropi nije zamislivo jer su svi proizvodi sagorevanja piralena izuzetno toksični. Prema izveštaju Organizacije UN za životnu sredinu, velike posledice ostavilo je dejstvo NATO snaga na industrijska postrojenja jer su hemikalije čije se dejstvo može uporediti sa bojnim otrovima nekontrolisano ispuštene u životnu sredinu.

Cilj formiranja komisije je utvrđivanje posledica ali još više utvrđivanje uzroka sve većeg broja obolelih građana Srbije od kancerogenih oboljenja. Ova pojava zahteva multidisciplinarni pristup i obradu svih raspoloživih podataka i svedoka, pri čemu će ova komisija, ne sumnjam, najadekvatnije odgovoriti postavljenom zadatku.

Zahvalna sam predsedniku Srbije Aleksandru Vučiću, predsedniku Narodne skupštine Maji Gojković, kolegi dr Darku Laketiću i svima koji su nam

omogućili da danas javno govorimo o problemu koji muči većinu nas, direktno ili indirektno, u nadi da će istina pokazati svoje pravo lice.

Na kraju ne mogu a da ne primetim i podelim sa građanima Srbije da već drugi dan u poslaničkim klupama „žutog preduzeća“, u različitim varijantama, nema poslanika. U narodu je odomaćena latinska poslovice „Sličan se sličnom raduje“. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima narodni poslanik Tatjana Macura. Nije prisutna.

Reč ima narodni poslanik Milovan Krivokapić.

MILOVAN KRIVOKAPIĆ: Hvala, poštovani predsedavajući.

Poštovane kolegice i kolege, svih prethodnih devetnaest godina potiskivali smo misli i emocije jer nam prethodna vlast nije dozvoljavala da na pravi način pričamo o NATO bombardovanju, držali smo to duboko u sebi. Pričati o NATO bombardovanju i posledicama za mene je velika obaveza i odgovornost, prvo zbog toga što dolazim sa Kosova i Metohije, a onda i zbog profesije koju obavljam.

Dvadeset i četvrtog marta 1999. godine u 19.45 časova, kao što svi znamo, oglasile su se prve sirene za opasnost; zaglušujući zvuk zaparao je vazduh nad Srbijom. To je bio prvi dan u nizu od 78 predugih dana besomučne agresije najveće alijanse na svetu na malu, ponositu zemlju u srcu Evrope. Najjačih devetnaest, bez odobrenje Saveta bezbednosti UN, udarilo je na zemlju nepokorenog naroda koji je samo branio svoje. Narednih 78 noći i dana NATO avioni su na nas ispalili 50.000 raznih projektila. Obrušili su se prvo na kasarne i PVO Vojske Jugoslavije, a onda i na celu zemlju. Razorena je infrastruktura, privreda, škole, bolnice, spomenici kulture, medijske kuće. Tako je iza sebe u svakom minutu NATO ostavljao miris gareži pomešan sa dimom i mirisom ljudske krvi.

Teško je bilo u celoj našoj napaćenoj zemlji, a naročito na KiM; udaralo je sa svih strana, i sa neba i sa zemlje. Svako je imao svoj zadatak i svoje zaduženje. Moje kolege lekari i ja smo, i pored eksplozija i opšteg haosa, bili skoncentrisani na pacijente. Rađale su se bebe, njihov plač nije prestajao, a one su odmah po dolasku na ovaj svet bile predodređene da postanu mali heroji. Teška je bila trenutna situacija, ali je još teže bilo to što smo mi lekari tačno znali šta nas čeka i kakve su posledice bombardovanja i šta sa sobom nose NATO projektili.

Za 78 dana bombardovanja lansirano je preko 420.000 projektila, a korišćeno je 37.000 kasetnih bombi za bombardovanje civilnih ciljeva. Osim toga, deo bombi NATO-a bio je obogaćen osiromašenim uranijumom. Takvih raketa je bačeno oko 15 tona. Nema grada u Srbiji koji se tokom jedanaest nedelja bombardovanja nije našao na meti napada.

Svi znamo šta je osiromašeni uranijum. Ja svakako neću davati definiciju, ali hoću da naglasim da samo jedna čestica osiromašenog uranijuma u limfnim

čvorovima može da razori ceo imuni sistem. Pitam se da li i dalje treba da imamo oprečna mišljenja o tome da li osiromašeni uranijum i dalje ubija građane Srbije ili treba da prihvatimo činjenicu da je u godinama posle NATO bombardovanja Srbija stigla u vrh zemalja po broju obolelih od karcinoma i da je u vrhu u Evropi po smrtnosti od malignih bolesti, što niko ne može da ospori.

Ispitivanja i analize koje su urađene na prostoru Kosova i Metohije, kao i podaci koje ima Zavod za javno zdravlje Kosovska Mitrovica... Ovi prekoputa, koji su sada napustili, ne znaju da postoji Zavod za javno zdravlje u Kosovskoj Mitrovici, koji je pod ingerencijom Republike Srbije i Ministarstva zdravlja Republike Srbije. Znači, Zavod za javno zdravlje iz Kosovske Mitrovice ukazuje na značajno povećanje broja obolelih od malignih bolesti na ovim prostorima.

U posmatranom desetogodišnjem periodu posle ratnih dešavanja, počev od 2004. godine, jer su se tada stekli uslovi za formiranje baze podataka, imamo stalno povećanje broja obolelih iz godine u godinu, ukupno preko 1.700 novoobolelih u srpskim i nealbanskim sredinama. Od toga je 60% obolelih muškaraca i 40% obolelih žena. Dakle, naglašavam još jednom da postoji kontinuiran porast broja obolelih. Najčešća maligna oboljenja kod muškaraca na teritoriji AP Kosovo i Metohija su karcinom pluća, mokraćne bešike, prostate i debelog creva, a kod žena karcinom dojke, grlića materice, mokraćne bešike i pluća.

Sa povećanjem broja obolelih povećava se i broj umrlih od malignih bolesti, a ukupno je umrlo preko 1.100. U posmatranom desetogodišnjem periodu, vodeći uzroci umiranja kod muškaraca bili su karcinom pluća, debelog creva i prostate, a kod žena karcinom dojke i grlića materice. Sve analize pokazuju da imamo kontinuirani porast broja novoobolelih muškaraca i žena od malignih oboljenja na prostoru AP Kosovo i Metohija, kao i porast stope mortaliteta, sa tendencijom rasta u narednom periodu. Povećava se broj dece obolele od malignih oboljenja; udvostručen je u odnosu na vreme pre NATO agresije.

Zato ne smemo da ćutimo, jer ćutanjem amnestiramo zločinca.

Prethodna vlast nije dozvoljavala da stvari nazovemo pravim imenom. Zločin i agresiju smo morali da nazivamo „intervencijom“ i strogo vodimo računa da se neko ne uvredi, jer za njih mi smo krivi što su nas bombardovali i zemlju nam razorili, što i dan-danas govore u ovoj sali. Nisu nam dozvoljavali da kažemo ništa o bombardovanju zbog sitnih ličnih interesa, koji su bili iznad nacionalnih, iznad morala i obaveza prema sopstvenoj deci i generacijama koje dolaze. Ali konačno je došlo vreme da zbog naše dece, koja su napaćena i kažnjena kao nijedna u Evropi, odradimo posao koji moramo i treba, da utvrdimo sve što se utvrditi može a vezano je za NATO agresiju, i to iznesemo u javnost.

Taman su mislili gotovo je, prošlo je devetnaest godina, krivca nema, ostali su samo statistički podaci o kolateralnim štetama, a i oni vrede, pojavio se neko ko će da im kaže da takvi zločini ne zastarevaju. Ništa ne sme da zastari i

sve mora da se zna. Ne zastareva i ne prolazi tuga i bol majki koje su sahranile svoju decu koja su tek prohodala a NATO bomba ih je već ubila; majki koje su ispraćale sinove u vojsku, a nisu ih dočekale da se vrate jer su na Košarama i drugim karaulama ostavili svoje mlade živote; majke Milić iz Kosovske Mitrovice, koja je rodila tri sina, dva sina je sahranila, poginuli su, a treći je nedugo posle toga preminuo od tuge i žalosti. Kako to da prođe, da se zaboravi? Kako da zastari? Na to nas stalno opominje Trg braće Milić u Kosovskoj Mitrovici koji nosi njihovo ime.

Svašta smo proživeli, pali i tonuli, ali se ponovo uzdigli i našli svoj put. Put prosperiteta i napretka, put saradnje sa partnerima na Istoku i na Zapadu, ali kao vojno neutralna zemlja, jer je vojna neutralnost za Srbiju jedina prava opcija. Ali nikako ne možemo da budemo članovi Alijanse, bilo bi to previše soli na srpsku ranu.

Svi mi imamo obavezu prema građanima da im nakon predanog i iscrpnog rada saopštimo istinu, jer je NATO bombardovanje zločin bez presedana u istoriji čovečanstva. U potpunosti podržavam formiranje komisije na čelu sa dr Darkom Laketićem, da svetu pokaže pravu istinu o osiromašenom uranijumu i njegovim posledicama. Hvala lepo.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, dr Krivokapiću.

Reč ima Goran Bogdanović. Nije prisutan.

Sledeća na listi je Desanka Repac.

Izvolite.

DESANKA REPAC: Zahvaljujem.

Kao prvo, moram da pohvalim inicijativu i dam moralnu podršku za donošenje odluke o formiranju komisije koja treba da utvrdi istinu, i samo istinu, o najvećem zločinu nad srpskim narodom u istoriji. Svima dugujemo istinu o tome šta su nam uradili.

NATO bombardovanje Savezne Republike Jugoslavije u Srbiji poznato je i kao NATO agresija ili „Milosrdni anđeo“. To je bila završna faza rata na Kosovu i Metohiji, koja je trajala od 24. marta do 10. juna 1999. godine. To je najveći vojni sukob na prostoru Srbije i Crne Gore od vremena Drugog svetskog rata, zločin bez presedana. Uzrok bombardovanja – slučaj Račak i neuspeli pregovori u Rambujeu. Sve je rezultiralo Kumanovskim sporazumom, Rezolucijom 1244, da bi 2008. godine došlo do proglašenja nezavisnosti Kosova.

Intervencija je izvršena bez odobrenja Saveta bezbednosti. NATO je počeo zločinačke vazdušne udare 24. marta 1999. godine iz baze Avijano, na sve vojne ciljeve u Saveznoj Republici Jugoslaviji. Napadi su trajali 78 dana. „Milosrdni anđeo“ je ubijao decu, razorio Srbiju. Ugašeno je 79 dečjih osmeha, mnogo ljudi je ranjeno, ostalo bez svojih kuća i bez radnih mesta, a sve u operaciji koja je imala naziv – humanitarna intervencija.

Konačan broj žrtava zvanično nije saopšten. Srpske procene su da za 78 dana imamo 2.500 žrtava, od toga 79 dece, dok je 12.500 ljudi ranjeno. Naneta je šteta državi od trideset do sto milijardi.

Devetnaest zemalja Alijanse, bez odobrenja UN, obrušilo se na malu Srbiju, na njene kasarne, protivvazdušnu odbranu Vojske Jugoslavije. Za 78 dana bombardovanja bilo je 30.000 vazdušnih naleta; ispaljeno je 50.000 projektila, po nekima čak i 90.000. Devetnaest na jednog, koje je to milosrđe!? Na Saveznu Republiku Jugoslaviju bačeno je oko 37.000 kasetnih bombi i kasetnih bombica BLU-114, koje su paralisale energetske sisteme.

Deo bombi „Milosrdnog anđela“ bio je „obogaćen“ osiromašenim uranijumom. To je oružje za masovno ubijanje. Koliko je takvih bombi bačeno, ne zna se zvanično. Da li su nas gađali još nečim, i to je nepoznanica.

Imamo šokantnu izjavu penzionisanog italijanskog generala NATO-a koji je rekao da je to bio eksperimentalni rat NATO-a i da je NATO trenirao svoju avijaciju. Birani su ciljevi koji su bombardovani, to su bili naftni i benzinski rezervoari sa tečnim gasom, rezervoari hemijskih supstanci, koji su se kasnije širili na privatne i civilne objekte. Usled eksplozija i požara oslobađale su se otrovne, toksične i vrlo opasne hemijske materije, koje su uticale na zdravlje ljudi.

Godine 2015. objavljen je izveštaj da je Srbija prva zemlja u Evropi po smrtnosti od malignih oboljenja, odnosno tumora. Jako je važno da se dokaže kako je bombardovanje uticalo na zdravlje stanovništva, na povećan broj malignih bolesti, na autoimune bolesti, na bolesti steriliteta. Najveći apel se upućuje zbog toga što imamo jako visok stepen oboljenja od malignih bolesti kod dece u Srbiji.

Komisija treba da utvrdi posledice bombardovanja na zdravlje, s osvrtnom na osiromašeni uranijum, jer je velika ekspanzija malignih bolesti u Srbiji.

Profesor Slobodan Čikarić, predsednik Društva za borbu protiv raka, izneo je podatak da je na Srbiju bačeno 15 tona osiromašenog uranijuma. Profesor smatra da i mala doza jonizujućeg zračenja može da dovede do malignih tumora. Maligni tumori mogu da se pojave tek posle 15–20 godina nakon izvršenog zračenja.

Period raspada uranijuma traje i po nekoliko stotina godina, pa i hiljada, tako da smo izloženi konstantnom zračenju, koje izaziva mutacije gena i ćelija raznih vrsta. Najveći svetski mikrohirurg, Stevanović, smatra da nas čeka stvarnost koja je zadesila Japan 1945. godine kada su se rađale čitave generacije beba sa raznim anomalijama. Osiromašenim uranijum dovodi do mutacija gena i u polnim ćelijama, tako da se stvaraju uslovi za rađanje dece sa teškim mentalnim i fizičkim anomalijama. Zbog toga stručnjaci opominju da će osiromašeni uranijum, zbog dugog poluraspada, tek pokazati svoje najžešće dejstvo na zdravlje ljudi u Srbiji. Potrebno je vreme da se iskaže njegovo dejstvo.

Hoćemo istinu, da kažemo građanima Srbije, jer je ovo zločin nezapamćenih razmera. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Reč ima Branka Stamenković. Nije prisutna.

Reč ima dr Branimir Rančić.

Izvolite.

BRANIMIR RANČIĆ: Zahvaljujem, gospodine Marinkoviću.

Poštovana gospodo narodni poslanici, ova tema odnosno rasprava o obrazovanju komisije za istragu posledica NATO bombardovanja 1999. godine po zdravlje građana Srbije, kao i uticaja na životnu sredinu, s posebnim osvrtom na posledice koje je ostavila upotreba projektila s osiromašenim uranijumom, može se, po meni, podeliti u četiri dela. Prvo, to je dejstvo radionukleotida na ljudski organizam; drugo, to su epidemiološka zapažanja, odnosno epidemiološka anketa; treće, to je posttraumatski stres i malignitet. Ovom poglavlju, koje je obimno, treba da se posveti posebna pažnja i treba da zauzme posebno mesto u izveštaju koji će pripremiti moj cenjeni kolega dr Laketić. Četvrto, to je analiza istorije bolesti osoba sa malignitetom, ali sagledana u ovim epidemiološkim anketama. Tek tada možemo doći do statističke značajnosti koja ukazuje ili ne ukazuje na uzročno-posledičnu vezu dejstva osiromašenog uranijuma na malignitet.

Najpre treba definisati šta je zapravo osiromašeni uranijum. To je proizvod koji je dobijen od iskopane rude uranijuma. Većina radioaktivnih izotopa... Izotopi su atomi istog elementa, koji imaju isti broj protona i elektrona ali različit broj neutrona; znači, imaju ista hemijska ali različita fizička svojstva. To se upotrebljava za nuklearno oružje i atomske centrale. A ono što je manje radioaktivno, to je radioaktivni izotop 238, koji ostaje, i to je osiromašeni uranijum. Znači, izotop 238 ima isti atomski broj uranijuma ali različit maseni, što mu daje svojstva da bude dva puta gušći od olova i zapaljiv je pri udaru, što ga čini efikasnim pri probijanju oklopa.

Većina atomskih jezgara koja postoje u prirodi su stabilna, tj. ostaju nepromenjena beskonačno dugo vremena. Neka jezgra elemenata su nestabilna, imaju osobinu da se transformišu u drugo jezgro, uz zračenje određenih čestica koje sa velikom energijom izlaze iz jezgra i ova pojava je poznata kao radioaktivnost. Znači, po pravilu, svaki prirodni element ima jedan ili više stabilnih izotopa dok su mu ostali radioaktivni, a samim tim i nestabilni, te se pre ili kasnije raspadaju. Uranijum ima izotope koji su nestabilni i raspadaju se. Poluvreme raspada uranijuma je 4,5 milijardi godina. Znači, posledice možemo očekivati u kasnijim generacijama.

Ja ću sada govoriti nešto drugačije u odnosu na ostale kolege, govoriću o dejstvu radionukleotida na ljudski organizam da bismo shvatili sve posledice koje mogu da nastanu nakon sagledavanja svih slučajeva u epidemiološkim anketama koje će se raditi.

Neki radioaktivni zraci, alfa, beta, gama, iks ili rendgen zraci, kao i neutroni, imaju takvu prodornu moć da razbijaju atomska jezgra drugih elemenata menjajući osobine tog bombardovanog atoma. A kada se jednom atomu promeni osobina, odnosno struktura, to više nije atom tog prvobitnog elementa već atom nekog drugog. Ako se to dogodi u jednom atomu, u sklopu molekula određenog jedinjenja, menjaće se i osobina molekula.

Radioaktivni zraci mogu da pogode atomsko jezgro nekog kritičnog atoma u kritičnom molekulu, u jedru, odnosno da nađu hromozom, pri čemu će doći do promena osobine te ćelije. Slikovitije da vam objasnim, u normalnom organizmu javiće se neko drugi, nastao iz ćelije, čije je svojstvo promenjeno udarom radioaktivnog zraka. Takva ćelija, sa promenjenim osobinama, neće se više ponašati kao ostale u njenoj okolini, one će početi nekontrolisano da se razmnožavaju stvarajući tkivo koje nema nikakve koristi za organizam. Takav bezoblični ili divlji organizam u normalnom organizmu naziva se tumor.

Ali da ne bih bio toliko, uslovno rečeno, dosadan, odnosno da ne govorim samo stručno, reći ću samo sledeće, s obzirom na vreme koje mi je preostalo – maligni tumori mogu da se pojave 15–20 godina nakon izlaganja zračenju, što znači da kod onih koji danas obolevaju to može biti posledica bombardovanja. Empirijski podatak, prema podacima iz 2014. godine (što se poklapa sa periodom od 15 do 20 godina): u Srbiji se obolelih od karcinoma pojavljuje 2,5 puta više od svetskog proseka, a za područje Kosova i Metohije, koje je bilo izloženo najvećoj količini zračenja, čak i za 50%.

Latentni period – to je vreme koje je potrebno da se bolest razvije od trenutka izloženosti agensu – za leukemiju i limfome je od pet do deset godina, odnosno 7,5 godina u proseku. Upravo je toliko vremena prošlo od NATO bombardovanja 1999. do 2006. godine kada je registrovan visok skok u broju obolelih od leukemije i limfoma. Taj skok je 70-80% veći u odnosu na 2005. godinu. A kada se sabere ukupan broj obolelih od 2006. do 2010. godine, onda je 80-90% veći broj obolelih nego od 2001. do 2005. godine.

Druga stvar, leukemije i limfomi čine samo 5% malignih bolesti, dok 95% čine solitarni tumori pluća, grla, dojki, grlića materice i debelog creva. Latentni period za solitarne tumore je 10–20 godina.

(Predsedavajući: Hvala, samo privedite kraju.)

Samo da završim, jednu rečenicu.

Na kraju, preporučio bih komisiji da prati rad Međunarodnog kongresa preventivne medicine, koji se svakog septembra organizuje na Institutu za javno zdravlje Medicinskog fakulteta u Nišu, gde će biti sigurno prezentovani i podaci o malignim bolestima u Srbiji, kao i uzrocima njihovog nastajanja. Hvala na pažnji.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, doktore Rančiću.

Reč ima Aleksandra Jerkov. Nije prisutna.

Reč ima Aleksandar Stevanović. Nije prisutan.

Nenad Konstantinović. Nije prisutan.

Radoslav Milojević. Nije prisutan.

Vladimir Đurić.

Izvolite, kolega Đuriću.

VLADIMIR ĐURIĆ: Hvala.

Poštovani predsedavajući, poštovane kolege poslanici, uvaženi građani Srbije, svaki put kada se u ovoj skupštini raspravlja o nekoj temi koja ima veze sa Kosovom, emocije su visoke. Bolje bi za sve bilo da razgovaramo racionalno, jer Kosovo predstavlja glavnu političku temu u Srbiji decenijama i to je tema na kojoj se vlast osvaja, brani i gubi. Ne bi bilo dobro da se ispostavi da je ova tačka stavljena na dnevni red da bi se raspirivale strasti i zloupotrebljavale patriotske emocije i lične tragedije ljudi, da bi se ovde politički neistomišljenici optuživali za izdajstvo, za NATO lobiranje i slične stvari. U krajnjem, pristalica većeg stepena približavanja Srbiji NATO-u ima i među poslanicima vladajuće većine, samo što oni to nerado javno pokazuju, i ja znam da to svi u ovoj sali znamo.

Takođe je nesporno da se svi slažemo da je bombardovanje neopravdano, zločin bez presedana, gađanje civilnih ciljeva, između ostalog i u mom gradu, koji je sramno ostavljen bez ijednog mosta i nedeljama bez struje i vode, grad od preko 350.000-400.000 stanovnika u ono vreme.

Isto tako, u jednoj racionalnoj raspravi nema koristi za ovo društvo da se ovde bilo ko proziva za zaključenje bilo kakvog sporazuma sa NATO-om. Jer ako je loše biti potpisnik, onda je loše i biti na vlasti a ne raskidati te sporazume, a istovremeno se hvaliti procentima osvojenih glasova i nadmoćnošću u Skupštini, koja raskidanje tih sporazuma lako omogućava.

Ne bi bilo loše da čujemo i šta je politički cilj ove komisije, jer mi nismo kongres onkologa ili savez fizičara, mi smo političko telo. Ne bi bilo loše pošto je ishod rada ove komisije manje-više svima unapred poznat. Štetnost uranijuma, pa čak i osiromašenog, apsolutno je nesporna i oko toga u ovoj sali niko ne sme imati dilemu; javno zdravlje građana svima mora biti na prvom mestu, bez obzira na političke razlike. Ali diskusija i očekivani ishod rada ove komisije upućuju da će možda spoljna politika vladajuće većine biti promenjena, pa ne bi bilo loše da se to kaže.

Dobro bi bilo čuti da li će, recimo, ishod rada komisije omogućiti građanima da podnesu odštetne zahteve prema štetnicima po njihovo javno zdravlje i da li će ishod rada ove komisije i države Srbiji biti takav da se građani ohrabre da te tužbe podnose i da im država u tome pomogne, što bi bilo sasvim u redu.

Svakako je bolje što se predlaže formiranje komisije a ne anketnog odbora jer, po Poslovniku Narodne skupštine, u komisiji učestvuju i stručnjaci, a u anketnom odboru samo narodni poslanici.

Međutim, problem sa predlogom odluke o njenom formiranju Poslanička grupa Slobodni poslanici vidi u tome što sastav komisije predlaže samo jedan

narodni poslanik vladajuće većine. Deluje da mi na njen sastav nećemo imati uticaj i da smo prinuđeni da na neki način ovu komisiju, čije formiranje želimo da podržimo, moramo da podržimo bez da unapred znamo ko će ući u njen sastav. Neki poslanici su tokom diskusije stavili do znanja da već znaju njen sastav; mi ne znamo, mi vidimo samo šta piše u Predlogu odluke. U članu 68. stav 3. Poslovnika propisano je da se odlukom o formiranju komisije utvrđuje i njen sastav. U tom smislu, na neki način, Predlog odluke nam deluje manjkavo.

Upravo iz ovih razloga postoji bojazan da ova komisija neće dati prave efekte, a toliko su potrebni građanima. Otuda bojazan da će ona više poslužiti za propagandu nego za utvrđivanje činjenica.

Ovde su izneti neki podaci o tome kako 15 tona osiromašenog uranijuma predstavlja 170 replika nuklearne bombe bačene na Hirošimu, a istovremeno je rečeno da ne treba dizati paniku. Neko ko vodi Agenciju za zaštitu građana od jonizujućeg zračenja i nuklearnu bezbednost građana. Evo, ja ću dodati jedan podatak, da se ipak ne poredimo sa Japancima, neumesno je – bomba bačena na Hirošimu nije bila nuklearna, bila je atomska, imala je u sebi samo 60 kilograma uranijuma; samo 60 kilograma uranijuma, čisto radi poređenja.

Još neke činjenice i pitanja. Zašto se komisija formira baš sada, zašto nije formirana mnogo ranije, a morala je biti? Zašto su Ujedinjene nacije i njihov Program za zaštitu životne sredine i Habitat 1999. godine radili već istraživanja zagađenja od NATO bombardovanja? Tada im je vlast ove države, koja je manje-više bila ista kao sada, rekla da o osiromašenom uranijumu na teritoriji Srbije nema podataka. To stoji u njihovom izveštaju. Nema podataka. Ako je podataka bilo, a UN neistinito kažu da ih nema, a podataka je bilo, zašto komisija odmah tada nije bila formirana? Ista ova vladajuća većina je to mogla uraditi još 1999. godine. I ta komisija trebalo je to da istražuje i dan-danas.

Institut za javno zdravlje „Batut“ u svojim izveštajima konstatovao je da imamo incidencu od raka u rangu srednjeg rizika, ali da imamo visok mortalitet i da je uzrok obolevanja od raka bolja dijagnostika, loša preventiva, neprepoznavanje rizičnog ponašanja. Ja bih očekivao da naša komisija demantuje „Batut“. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Đuriću.

Reč ima gospođa Maja Gojković.

MAJA GOJKOVIĆ: Zahvaljujem poslaniku što je učestvovao u debati o ovoj tački dnevnog reda. Moram proceduralno da mu objasnim da ne može sastav komisije da se nađe na dnevnom redu dok ne dobijemo uopšte odobrenje od Parlamenta glasanjem da li uopšte ovaj parlament želi da se osnuje komisija, jer komisija nije odbor, komisija nije stalno niti privremeno radno telo, niti pododbor, komisija je nešto potpuno drugo. To znamo i vi i ja. Ovo je proceduralno jedini ispravan put, da prvo Parlament da odobrenje, da se takva komisija odobri, da se objavi ta odluka u „Službenom glasniku“, a onda moj

predlog da predsednik te komisije bude Darko Laketić i da upravo on predstavi parlamentu ko će biti, po njegovoj zamisli, u toj komisiji.

Nemojte da brkamo naše odbore, koji treba da odslikavaju sliku Parlamenta u trenutku završetka izbora i izbornih rezultata, što je dosta teško sada kada su se mnoge poslaničke grupe prosto prestrojile, pogotovo u opozicionim redovima, formirali se novi klubovi itd. Komisija je nešto potpuno drugo i ima potpuno drugačije ciljeve od odbora koje imamo predviđene Poslovníkom.

Komisija nije političko telo, kako ste vi to želeli ovde da kažete. Svako ko bi malo da se izvuče od glasanja kaže da je ovo sada nekakvo politikanstvo i da je ovo političko telo i već unapred zna šta će ta komisija da radi, već unapred zna kakvi će rezultati 2020. da budu. Evo, da vam kažem, kao predlagač ove odluke ja to ne znam. Ja to ne znam i ne mogu da učestvujem uopšte u raspravi sa vama koji sve već znate.

Znate da nije bilo, ne mislim na vas lično, posledica bombardovanja po čovekovo zdravlje ili po životnu sredinu. Eto, ja to ne mogu da kažem. Ne samo zato što sam u neku ruku laik, nego zato što, jednostavno, to mogu da kažu samo relevantni činiooci i ustanove, naučne, vojne i mnoge druge, a niko se u ovoj državi dosada na ovaj način nije time bavio. Znači, prvo komisija, pa ćemo onda raspravljati o odboru.

Da vam kažem, naš uzor je apsolutno način kako je radio Parlament Republike Italije. Mi dosad nismo imali iskustva sa radom komisija koje treba da budu sastavljene od nekoliko poslanika, jedno malo operativno telo koje će zvati određene ljude ili predstavnike naučnih ustanova, Vojske Srbije, strance, novinare itd. da daju izjave i da prikupljamo dokumentaciju. Mi nemamo takvih iskustava. Mi smo se bazirali na iskustvima države koja je to radila u nekoliko saziva Italijanskog parlamenta, a na čelu svake te komisije, bez obzira na mandate, bio je senator Skanu. To je bilo jedno vrlo malo telo, mislim da ih je bilo najviše petoro, i naravno da nije odslikavalo sliku Parlamenta jer to i nije cilj. Cilj je prvi preliminarni izveštaj, koji ćemo dobiti 2020. godine i o kome ćemo onda raspravljati u plenumu.

Šta je cilj, ponovo ste pitali nekoliko puta. Cilj je, moram da ponovim nevernim Tomama, istina. To je cilj ove komisije. Mnogo se priča o tome otkako smo otvorili temu, mnogo komentara „za“ uglavnom, ali i onih koji žele da relativizuju ovu temu i znaju sve unapred, ali to izgleda do 2018. godine nisu imali hrabrosti da kažu sve unapred, i smatraju da nikakvih posledica nije bilo.

Naravno, svako od nas ima cilj, jer je ovo i humanitarno pitanje. Ovo nije humanitarno pitanje koje dotiče samo građane koji žive u Srbiji a predstavljaju većinski srpski narod. Ovo je nešto što mora da zainteresuje i pripadnike albanskog naroda koji živi na teritoriji Kosova i Metohije. Ovo je dobro, da dođemo do relevantnih podataka da li je ugroženo zdravlje svih nas ovde koji smo bombardovani. Bilo bi možda dobro i interesantno da i privremeni organi u

Prištini možda paralelno, ako budu imali hrabrosti, naprave ovakvu komisiju i da vidimo do kakvih podataka bi oni došli kada bi se ozbiljno, suštinski i sadržinski bavili pitanjem. Na početku i na kraju, mi živimo svi zajedno u Republici Srbiji, bombardovana je čitava teritorija Jugoslavije. Ako se ne varam, mi živimo i dalje u Republici Srbiji, i to je privremeni organ, jedan od privremenih organa vlasti u Prištini, koji mora biti zainteresovan za ovo što ćemo mi početi da radimo.

Da li će se 2020. godine zbog prvog preliminarnog izveštaja promeniti spoljna politika Srbije? Vrlo interesantno povezivanje rezultata izveštaja, za koje ne znamo kako ćemo dobiti, da li će nas to usmeriti ka promeni spoljne politike. Vidim da Italija nije promenila svoju spoljnu politiku. Nije promenila ni Belgija svoju spoljnu politiku. Nije promenio niko svoju spoljnu politiku a, zamislite, imali su hrabrosti da se suoče sa tim. Njima je možda još i teže, oni su članice NATO-a. Oni su istraživali i još možda veći stepen odgovornosti njihovih vlada zašto su slale vojnike, italijanske, belgijske i druge, na teritoriju Kosova i Metohije da službuju bez ikakve zaštite, koji su obolevali i evidentno (oni imaju takve podatke) umirali od toga. Uveliko, naravno, barem u Italiji, postoje pravosnažne presude protiv njihovih vlada, jer ih je njihovo ministarstvo odbrane slalo da službuju na teritoriji koja je očigledno bila zagađena. Veliki porast broja obolelih vojnika, velika stopa smrtnosti, pogotovo italijanskih. Ne znam zašto, neću da zalazim u delove njihovog izveštaja jer mi ne ispitujuemo uticaj na zdravlje njihovih vojnika, nego nešto slično, ali njihov izveštaj nama zaista pomaže. Spoljna politika jedne države je nešto drugo, a mi tragamo za istinom zbog naših građana.

Zaista, hajde da prestanemo sa tim spočitavanjem i malicioznošću da li ja vodim Agenciju za atomsku energiju i zaštitu od jonizujućeg zračenja. Poštovane kolege, ja ne vodim tu agenciju. Tu agenciju vodi direktor, tu agenciju vode stručni ljudi i ona se uopšte ne bavi tim pitanjima o kojima vi tako lakonski volite da govorite. Molim da vidite samo čime se bavi ova agencija. Da li sam predsednik Upravnog odbora? Da, ne vidim šta je tu uopšte sporno i molila bih da više ne debatujemo o tome. Kad bih ja izvukla primere koje su ozbiljne ustanove vodili ljudi koji nemaju ni fakultete, bilo kog karaktera, daleko bismo otišli i opet bi argumenti bili na mojoj strani.

Jedan pravnik i advokat može da vodi upravne odbore, a vi znate šta upravni odbori rade. Vodim to dosta uspešno, Agencija je vrlo zadovoljna. Recimo, mnogi protokoli su ovde čamili i nisu bili ratifikovani petnaest godina, otkako su potpisani, u ovom parlamentu. Kada sam postala predsednik Upravnog odbora, uložila sam najveće napore da se pojave i da Srbija to ratifikuje. To je moj doprinos. Ja se ne bavim fizikom, ne bavim se ni stručnim stvarima, ali kao neko ko je pravnik, ko je političar 28 godina, valjda znam da proučavam dokumentaciju i mogu na pravi način i da iskoristim kada je to nama potrebno.

Uostalom, to bi bilo kao kada bismo sada raspravljali da li novinari mogu da prave autorske emisije na ovu temu, a nisu fizičari, a imaju stavove i svađaju

se sa gostima koji su naučnici, koji su generali, koji su izučavali ovo pitanje, pa im čak ni ne daju da govore jer oni sve znaju a nisu, eto, fizičari. Znači, valjda nije zabranjeno baviti se jednom temom a da nisi u toj struci? To je stvarno nonsens.

Trebalo bi da se Parlament pobuni protiv takvog načina razmišljanja, jer u ovom sazivu malo-malo pa vam neko to spočitava. Ministru odbrane kaže – nisi vojnik profesionalni. Makar šta, stvarno? To nigde nema u demokratskim sistemima, da neko kaže – šta će političar u resoru neke vlade, nego mora da bude profesionalac. Znači, treba ukinuti višestranački sistem i bavljenje politikom i izbore i to treba da postanu strukovna udruženja? To nije suština parlamenta.

Pravo mesto je da Parlament osnuje ovo. Nismo mogli ranije. Čekajte, vi po nekim podacima nešto govorite, što nije 2001. godine. Ne može 1999. godine da se napravi komisija. Poštovani kolega, pa 1999. godine smo bombardovani! Pa ko pravi sutra ujutru komisiju? Pa šta je bilo 2000. godine? Pravo pitanje je, ako hoćete da budete iskreni, da vodimo otvorenu debatu, da ne gledamo samo – vi ste, vi ste preko, to ne vodi ničemu, zašto nije to formirano od 2000. do 2012. godine? To je dvanaest godina. Od 1999. do 2000. godine, od bombardovanja do promene vlasti, manji je period od dvanaest godina.

Pitajte kolege u čijim redovima sedite, i sedeli ste i verovatno ćete sedeti, šta su radili dvanaest godina, zašto nisu formirali ovakvu komisiju, šta ih je to sprečavalo. Da li su se bojali nečega? Da će ih neko opomenuti? Neće moći da putuju? Šta, neće niko hteti da razgovara sa njima? Da li članovi tih stranaka ne obolevaju? Nemaju neku dilemu kada se probude ujutru i čuju da je i ovaj, i ovaj, i ovaj iz njihove okoline oboleo ili umro? Mislite da ne pomisle da li je to možda od toga što smo mi svi zajedno bombardovani osiromašenim uranijumom? Da li mislite da Albanac u tim područjima o kojima danas razgovaramo nema takvu dilemu? Ja sam ubeđena da ima, bez obzira na to kako politički razmišlja.

Znači, pitanje je zašto niste, kada jeste... Ne, dobro je, ja im ne zameram što nisu to do 2012. godine formirali; imaju neke svoje političke razloge i nisu želeli ili nisu smeli, ako su pomišljali da formiraju. Ali hajde sada, 2018. godine, da nam ne bude najveći argument – a što niste ove godine ili što niste prošlog meseca, što ste baš sada.

Zaista bih volela da na kraju naše rasprave, bez obzira na to kakvi su naši argumenti, šta ćemo izneti ovde, ipak glasamo za ovaj predlog odluke i podržimo tu odluku – ne zato što sam je ja predložila, ja bih je podržala bilo ko da je podržao u ovom parlamentu – i da omogućimo da počne da radi. Garantujem da će ta komisija raditi ozbiljno, da ćemo čuti i videti različite dokumentacije koje govore u prilog tome da je bilo zagađenja, ali i da nije bilo. I to čujemo, da neko pokušava da objasni da je osiromašeni uranijum nešto zdravo i nešto dobro. Ja neću da polemishem o tome, imam neko svoje laičko mišljenje da nisu u pravu, ali

dobro. Ali treba da im omogućimo da počnu da rade i da vodimo ovakve debate kada dobijemo prvi izveštaj, da vidimo do kakvih su podataka došli.

Mi smo krenuli zbog kolega koje su to uradile u državama članicama NATO-a i zbog toga što smo došli do istraživanja nezavisnih novinara, koji nisu iz naše države, nisu sa ove teritorije; zbog pravog izveštaja Ujedinjenih nacija, na koji ste se vi pozvali, ali pravog izveštaja iz 2001. godine, koji je vodio Senegalac, prezime je, mislim, Kante. Taj pravi izveštaj Ujedinjene nacije nikada nisu objavile, ali ima ljudi koji očigledno taj izveštaj imaju. I UN imaju taj njegov prvi izveštaj; ne mogu da poverujem da postoji teorija zavere i da su uništili izveštaj UN. Godine 2001. upravo je on bio šef prve misije UNEP-a, on je došao do zastrašujućih podataka.

Eto, to nije zavera Srba pa sad da mi nešto radimo protiv drugih. Mi nikome ne presuđujemo. Mi ćemo samo, uz pomoć ove komisije, da tragamo za istinom, i to je dobro. To je dobro za nas, to je dobro za zemlje u okruženju i to je dobro za našu budućnost.

Mi moramo da saradujemo. Vi dobro znate da barem ovaj parlament odlično saraduje sa Parlamentarnom skupštinom NATO-a. Nećemo tu saradnju menjati, imamo našu delegaciju tamo. Imam osećaj da predsednik Parlamentarne skupštine NATO-a ni ne ide više kući, jer je poslednjih par meseci nekoliko puta bio, koliko znam, u ovom zdanju. Poslednji put pre nekoliko dana, ja nisam ni znala da je naš uvaženi gost. A dobro saradujemo i sa Parlamentarnom skupštinom ODKB-a. Ja ne vidim šta bi ova komisija morala da pokvari, osim da će možda neki parlamentarci iz njihovih zemalja biti zainteresovani da učestvuju u našem radu ako ih uvaženi članovi komisije pozovu. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Gojković.

Reč ima Vladimir Đurić.

VLADIMIR ĐURIĆ: Hvala.

Nemam ja ništa protiv toga da pravnik vodi organ upravljanja u agenciji nadležnoj za nuklearnu bezbednost građana, to je sve okej, ali neprecizni podaci relativizuju značaj komisije i mogu stvoriti nepotrebnu paniku ako se iznose.

Pitanje na koje nisam dobio odgovor – da li smo 1999. godine imali podatke o osiromašenom uranijumu koji je bačen na teritoriju ondašnje Jugoslavije ili nismo imali podatke. Ja govorim o izveštaju UNEP-a i Habitata iz 1999. Zašto komisija nije već tada formirana od strane ove države, ako je UNEP i Habitat mogao 1999. da pošalje nekoliko mobilnih laboratorija i više desetina stručnjaka i u svom izveštaju već tada konstatovao četiri urbane kritične tačke na teritoriji Republike Srbije: Novi Sad, Pančevo, Kragujevac i Bor? Zašto već tada nismo imali podatke i zašto i mi, kao oni, nismo već tada mogli formirati komisiju? Naravno, pitanje se odnosi i na sve naknadne vlasti, zašto oni naknadno to nisu, do dana današnjeg, uradili. Onda je, naravno, i pitanje zašto baš sad, kad dosad nije, i sad odjednom, eto, po hitnom postupku

Takođe, ponoviću, očekujem da komisija potpuno relativizuje nalaze „Batuta“, koji konstatuje da je povećana incidenca od raka posledica boljeg obuhvata i veće discipline u prijavljivanju malignih bolesti i slabije primene iskustava razvijenih zemalja i konstatuje da po stopi obolevanja spadamo u srednjerizične zemlje, a po stopi smrtnosti, dakle neuspešnosti lečenja, spadamo među najgore. Ja bih očekivao da komisija demantuje „Batut“, koji incidencu od raka pripisuje nekim drugim stvarima. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala.

Maja Gojković.

Izvolite, gospođo Gojković.

MAJA GOJKOVIĆ: Hvala lepo.

Znate, ne mogu da polemishem sa vama, pošto ste vi laik jednako kao i ja.

(Vladimir Đurić: Ne, fizičar sam.)

Ipak ste laik, naravno. To što neko završi fiziku ne znači da je stručan toliko da može da zameni rad ove komisije. Zašto kažem da ste laik? Zato što samo laik može da kaže – zašto niste osnovali komisiju jer 1999. godine je bio jedan izveštaj i na osnovu tog izveštaja odmah je morala biti formirana komisija i zaključeno šta se dešava.

Da li ste uopšte čitali šta mi predlažemo? Mi proučavamo posledice. Nema posledica za proučavanje posle mesec dana od bombardovanja. Znate li koliko su radili italijanski parlamentarci, koliko dugo, da bi došli do jednog relevantnog izveštaja, koji je predstavljen njihovoj javnosti, Parlamentu i svim članovima Evropskog parlamenta? Mesec dana, dva dana od boravka njihovih vojnika na teritoriji Kosova i Metohije? Trinaest godina! Trinaest godina, da bi dobili pravi izveštaj. Ne izveštaj rekla-kazala, koji ćemo mi ovde politički da rušimo i da se svađamo. Od 2005. godine do 2018. godine, tako se to radi ozbiljno.

Nije izveštaj koji će u potpunosti biti relevantan taj koji ćemo mi dobiti 2020. godine, prvi preliminarni. Zašto? Pa normalno je da 2020. godine očekujemo da je kraj našeg mandata i da će ovaj posao nastaviti da radi neki drugi saziv. Ako neko zaista misli da dobije ozbiljne rezultate rada ove komisije, onda sigurno neće diskutovati – što niste posle mesec dana od bombardovanja napravili komisiju. Znači, Italijanima je trebalo trinaest godina, a nama bi trebalo petnaest dana. Neću shvatiti ozbiljno ovaj deo vaše diskusije, shvatiću kao politikantstvo, da biste nešto rekli, da neko tu nešto nije hteo.

Doduše, posle samog bombardovanja bilo je izuzetno mnogo drugog posla, vi to i sami znate. Uz to da nešto ne može da se proučava mesec dana posle nastanka jer bi to bilo zaista neozbiljno i u stvari bi bilo zataškavanje pravog stanja stvari. Nećete da komentarišete, očigledno, jer vam ne ide u prilog.

Izveštaj šefa prve misije UNEP-a, Ujedinjenih nacija. Eto, ne poznajem tog čoveka, ne mogu politički da utičem na njega, znam da je iz Senegala. Probaćemo da ga nađemo, nadamo se da više nije u sistemu nekih međunarodnih

organizacija i da će moći možda da nam pomogne u traganju za istinom jer njegov tekst izveštaja UN nikada nisu objavile 2001. godine, ali njegovi delovi su procurili u javnost zahvaljujući upravo američkom novinaru, jednom nezavisnom američkom novinaru koji prati rad UN u Ženevi i koji je taj izveštaj uspeo da objavi u ženevskom dnevniku „Kurje“. Mogu da vam kažem i naziv izveštaja, možete da ga nađete na francuskom i na engleskom. Naziv njegovog članka koji se bazira na izveštaju, gde je tačno, evo ja sam to izvukla, „Mond diplomatik“ je objavio deo... Tu su delovi iz njegovog izveštaja koji nikada nisu objavljeni, a vrlo su interesantni. To je alarmantan izveštaj o posledicama bombardovanja Jugoslavije, a zvalo se „Otrovi koje UN neće da vide“. Mi tragamo i za tim izveštajem i možda ćemo i tu moći nešto da ukrstimo s izveštajima koje vi imate.

Znači, interesantno je zašto je odlučeno da se deo izveštaja uopšte ne objavi. Izveštaj govori o ekološkom užasu... Oni su ipak proučavali, UNEP proučava posledice po životnu sredinu. Znači, napominje se da je u pitanju ekološki užas. To je zaista jedna ozbiljna ocena preko koje ne možemo baš tako da pređemo. Kažu u tom izveštaju, sada ću probati da vam prevedem i citiram na brzinu – pošto u Jugoslaviji najčešće duvaju severozapadni vetrovi, to znači da zagađenje ide od Jugoslavije ka Mađarskoj, Nemačkoj, Hrvatskoj, Bosni, Albaniji, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji itd.

Ono što je zaista bitno jeste da je posle toga – kolega, niste bili u prepodnevnom delu kada sam to govorila – usledilo još nekoliko timova i grupa stranaca koji su bili određeni od Ujedinjenih nacija da daju i neke novije izveštaje. Evo, vaša omiljena godina, jesen 1999. godine – Ujedinjene nacije su osnovale Balkansku radnu grupu, na čelu je bio bivši finski ministar Peka Havisto, i oni su dali izveštaj, prvobitnu verziju, na 72 strane. Od te 72 stranice, volšebno su objavljene samo dve, jer su ovih 70 sa vrlo negativnim podacima. Taj izveštaj su 16. februara 2001. godine objavili i zaključili da je na Kosovo bačen tzv. prljavi uranijum.

Izvinite ako mi terminologija nije savršena, kao što je kod onih koji se bave time, ali laičkim rečnikom, da biste me vi razumeli, da bi me razumeli građani Srbije, to je jednostavno tako i ne možemo mi da izbrišemo sada, bez namere da presuđujemo da je bilo ko tu u pravu, jedni i drugi, sad da okrećemo glavu od izveštaja UN, kojih ima, mislim, tri ili četiri do sada, koji govore o negativnoj situaciji na teritoriji bivše Jugoslavije i na teritoriji Kosova i Metohije što se tiče posledica tog bombardovanja i posledica po život građana ove države, bez obzira na to da li su Srbiji ili Albanci. Jer kada je neko bombardovan, to ne bira po nacionalnoj pripadnosti ko će kasnije da oboli, da dobije karcinom, da dobije dijabetes, kako je počelo ovih dana da se govori o tome, i neka druga teška oboljenja. Bilo bi zaista interesantno kada bi privremeni organi na teritoriji Kosova i Metohije krenuli našim putem i tragali za istinom, u korist građana koji žive na toj teritoriji a albanske su nacionalnosti. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, gospođu Gojković.

(Vladimir Đurić: Replika.)

Zatvaramo krug replika. Stvarno nemate nikakav argument, nema osnova za repliku, sve vam je objašnjeno.

(Vladimir Đurić: Poslovnik.)

Ne, ne možete vi da birate. Nemamo meni ovde, nego Poslovnik koji treba da poštujuemo.

Pritom ste malo obmanuli koleginicu Gojković; vi niste fizičar nego diplomirani mašinski inženjer, ali dobro.

Nastavljamo dalje.

Reč ima narodni poslanik Gordana Čomić.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

U prethodnom obraćanju govorila sam o potrebi da se naučimo razlici između propagande i činjenica, i to ostaje kao tvrdnja i kao potreba iz jednog vrlo jednostavnog razloga.

Ideja komisije, gde je predložen kolega Laketić za predsednika, koji će predložiti mali sastav, operativni, od pet ili šest, kako smo čuli, jeste da se utvrdi uzročno-posledična veza između mesta na koja su bacani projektili s osiromašenim uranijumom i razvoja različitih vrsta oboljenja kod stanovništva, kao i posledice po životnu sredinu, zemljište, vodu i vazduh. Tih mesta je na teritoriji Kosova 81, na drugim delovima Srbije devet, u Crnoj Gori jedno.

Kako ćemo utvrditi tu uzročno-posledičnu vezu? Tako što morate imati proverljivu naučnu metodologiju kojom ćete dokazati hipotezu, koja je ovde svima prihvatljiva, jasna, skoro da ne izgleda da je potrebno da se dokazuje, da postoji direktna uzročno-posledična veza između projektila s osiromašenim uranijumom i broja i vrste bolesti kod stanovništva. Ta vrsta istraživanja metodološki mora da bude takva da dokaz bude nedvosmislen, jer ovo je komisija radi istine, da bude proverljiv i da je svaki put moguće ponoviti dokaze u prilog hipotezi da je osiromašeni uranijum proizveo trajne posledice po zdravlje ljudi.

Ja sam i u uvodnom delu pozdravila ovu odluku iz jednog možda za mnoge neobičnog razloga – bez obzira na to što Srbija nema direktnu i neposrednu nadležnost nad teritorijom Kosova, najveći broj ljudi koji danas žive na Kosovu jeste albansko stanovništvo, i dobro je što će Srbija istinu o tome da li je i kakva šteta napravljena projektilima s osiromašenim uranijumom, nadam se, predočiti albanskom stanovništvu. Važnije od toga, prve žrtve su pripadnici Vojske, Policije i bezbednosnih snaga Srbije, kojima takođe treba biti predočena istina, nepobitno utvrđena, o uzročno-posledičnoj vezi nastanka bilo kojih vrsta oboljenja i osiromašenog uranijuma.

Nije problem ovde dokazati da je osiromašeni uranijum hemijski izuzetno štetan, radiološki manje, ali radiološki; to je *quod erat demonstrandum*, to je

nepobitna činjenica. Niti se ova komisija osniva da se dokaže da je uranijum štetan. Naravno da jeste. Ova komisija treba da dokaže jedan poseban slučaj.

Moj motiv da govorim o potrebi da razlikujemo propagandu i činjenice je zato što sam ja za činjenice, za istinu, koja nam nedostaje i uvek izgleda nemoćno pred propagandom. Mali nivo zabrinutosti ću da podelim sa vama zbog nepodeljenog stava da štete od bombardovanja trpi narod, zemljište, voda i vazduh. U to će poverovati svi ljudi koji žive u Srbiji. U to će poverovati svi ovde. To je svima očigledna istina. I da je šteta takva da imamo nemerljiv broj obolelih od raka, da imamo posledice toksičnog dejstva uranijuma i da je to stanje stvari u našoj zemlji. To je nepodeljeno ubeđenje.

Šta je problem sa tim? Delila ja to ili ne, ja očekujem da gospodin Laketić utvrdi istinu i činjenice o uzročno-posledičnoj vezi na ovim lokalitetima gde su projektili sa osiromašenim uranijumom bacani. Problem je u tome što će vesti o takvom duhu naše rasprave u medijima ići stranu ili dve kasnije ili ranije od vesti gde se, isto tako ispravno, zalažemo za podizanje nataliteta. Problem je što će te vesti o tome da smo zagađena, otrovana, toksična zemlja zbog bombardovanja ići stranu ili dve sa vestima u kojima govorimo o potrebi da se ekonomija razvija u ovoj zemlji, da dođu investitori i da razvijamo ono što treba da se razvija da bi društvo moglo da napreduje, da ne stagnira. Problem je što će ove vesti... A, nažalost, već smo svedoci tabloidne interpretacije onoga što se govori u ovoj sali, za šta ne smatram odgovornim nikoga od nas, ali politika je percepcija. Džabe nam to što piše u novinama da mi ovde tvrdimo da je utvrđeno; nije utvrđeno, nego je posao komisije kojoj će predsedavati gospodin Laketić. Što inače, ponavljam, smatram greškom, trebalo je da se dogovorimo da to radi neko iz opozicije. To je prosto stanje stvari, ne zato što je slična anketnom odboru, nego zato što stvarno hoćemo zajedno da utvrdimo istinu.

To su manje ili veće štete sa kojima ćemo imati posla svi mi koje će pitati – koliko ste zagađeni, koliko je vas bolesnih, koliko će dece biti rođeno sa deformitetima, koliko će biti smanjena plodnost, koliko će ljudi umreti pre nego što bi možda srećno i dugo živeli da nije bilo NATO bombardovanja.

Ako hoćemo zaista da komisija posluži svrsi, radila ona dve godine, deset ili petnaest, moja molba je da budemo vrlo pažljivi sa iznošenjem naših ubeđenja i stavova, na koje imamo pravo, sa ponavljanjem nepobitnih, očiglednih činjenica da je osiromašeni uranijum hemijski toksičan i štetan i sa našim strpljenjem da sabiranjem svih dokumenata koji dosad nisu objavljeni, sa svedočenjem svih ljudi koji dosad nisu svedočili zaista ponudimo nepobitne, proverljive i dokazive činjenice. Ako ne budemo tako postupali u okviru komisije, trpećemo jednu nepotrebnu i dodatnu štetu od naše iskrene želje da se istina utvrdi i da imamo nekakve preporuke i zaključke.

I, time sam završila i svoj prethodni stav, ako zaključci ne budu da je Srbija ta koja u UN traži zabranu projektila s osiromašenim uranijumom, ako zaključak ne bude da ratifikujemo i Konvenciju o zabrani kasetnih bombi, ako

zaključak ne budu jasne informacije, pre svega, pripadnicima Vojske, Policije i bezbednosnih snaga Srbije i zaključak da se podeli sa svima u Prištini sve do čega smo došli, onda ćemo promašiti osnovnu ideju ove komisije, a to je – istinom i činjenicama protiv svake propagande. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Čomić.

Gospođa Maja Gojković ima reč.

Izvolite.

MAJA GOJKOVIĆ: Hvala. Samo ću kratko da se osvrnem na izlaganje koje smo čuli.

Više puta je ponavljana i juče u vašoj diskusiji, kako su me upoznale kolege, i danas reč „propaganda“. Vrlo me brine ta vaša teza koju pokušavate, manje ili više vešto, da provučete, da formiranjem ove komisije možda neko ima nameru da vrši nekakvu propagandu. Mogu odmah da vas razuverim i opovrgnem ovu vašu tezu, jer onda ispadne da je onaj ko nije hteo da se upusti u ovako važno pitanje takođe koristio to svoje nečinjenje zbog određene političke propagande kako ne bi uznemiravao ni nas ni ljude iz inostranstva, kako ste vi to rekli.

Možda, ja ne znam, eto vi već znate kako će da izgledaju zaključci ove komisije, možda da je bilo ovakvih strašnih posledica po život naših građana, građana u našoj bližoj ili daljoj okolini i posledica na zagađenje životne sredine.

Kada bi mene pitali da li da se suočimo, ako takvi budu rezultati komisije u prvom preliminarnom izveštaju, sa poražavajućim podacima ili da sakrivamo to zarad zagledanja u budućnost, zarad toga da ne uplašimo nekoga iz zemalja koje se nisu uplašile dok su nas bombardovale ili da ne uplašimo nekoga ko je već dovoljno uplašen ovde jer nikako da dođe do prave istine, pravo da vam kažem, nemam nikakvu dilemu. Više sam za to da se suočimo zaista sa posledicama ovog bombardovanja, da se hrabro suočimo svi, bez obzira na to da li verujemo da je bilo zagađenja, da li verujemo u tezu da je osiromašeni uranijum ugrozio živote italijanskih vojnika, belgijskih vojnika i nekih drugih. Čak i italijanskih državljana, jer preporučujem da ovaj izveštaj pogledate, imate ga na sajtu Italijanskog parlamenta, italijanskih državljana koji žive u okolini baza odakle su poletali avioni koji su nas bombardovali.

Nisu se plašili da će tom istinom uplašiti druge građane koji dolaze, recimo, na Siciliju da letuju ili nekoga ko će da investira u tu državu, nego su pokazali građansku hrabrost. Jer oni predstavljaju običnog italijanskog građanina, koji oseća da na toj teritoriji gde se nalaze italijanske baze iz kojih su poletali avioni ka Jugoslaviji ima ozbiljnih problema i da obolevaju i njihovi građani, ne samo vojnici koji su dolazili na teritoriju Kosova i Metohije, a oni kažu i Zapadnog Balkana. Imaju vrlo široko istraživanje, ali imaju istraživanja i na slične neke posledice koje imaju italijanski vojnici koji su službovali i u drugim zemljama širom sveta. Nisu se toga zaista bojali i ne bojimo se ni mi.

Neće biti nikakvih problema, jer će ljudi ozbiljno raditi, na jednak način i metodologijom kojom su radili i poslanik Skanu, poslanica Boldrini i njih još troje. Pet, mala komisija je zaista bila. Kada se napravi velika komisija, može da se ne dođe ni do kakvih rezultata, znači, ni pozitivnih ni negativnih. Zato to i jeste komisija, ne poslanički odbor.

Zašto sam predložila dr Darka Laketića? Predložila sam dr Darka Laketića jer se on ovim pitanjem bavi mesecima i mesecima, bez ikakve potrebe da pravi propagandu, daleko sakriven od očiju javnosti. Kada je uspeo da dođe do ovog izveštaja, razgovarao sa poslanikom Skanuom, suočio se i profesionalno sa mnogobrojnim indicijama da mu pacijenti obolevaju i umiru od posledica ovog bombardovanja, došao je kod mene u kabinet. I ko bi drugi mogao da vodi tu komisiju, da li vlast ili opozicija, meni je potpuno svejedno ako će ta osoba da se ozbiljno bavi ovim pitanjem, bez ikakvog politikantstva, bez širenja priče ko je kriv za to, da li je kriv NATO ili neko drugi.

Meni je uvek kriv onaj ko dođe na ideju da reši problem bombardovanjem. To što važi za Jugoslaviju, odnosno za Srbiju, neću odustati od tog načina razmišljanja kada jednako bombarduju druge države u svetu. Bombardovanje nije nikakvo rešenje. Bombardovanje je demonstriranje sile, bombardovanje je način da uništite jednu državu, ekonomski da je razorite, da ubijete mnoge ljude. I šta ćemo onda s tim, do kakvog rešenja se dolazi u svetu nakon bombardovanja?

Mislim da je zločin broj jedan bombardovanje a tek onda korišćenje osiromašenog uranijuma. Jer, kome to dođe na pamet, kaže – kako ćemo da rešimo krizu u ovom delu sveta? Ingeniozno – idemo da ih bombardujemo. Idemo da ih bombardujemo 78 dana, idemo da ih ubijamo, idemo da rušimo od severa države pa sve do teritorije KiM.

Uvek ću imati ispred sebe, i danju i noću, sve dok budem živela, ono što se desilo u Vijetnamu, ono dete koje trči golo, onaj čuveni plakat koji je naša generacija gledala skoro svaki dan, gde ono dete ima natpis *Why?* (Zašto?). I dalje ne razumem zašto. Šta je bio cilj tog bombardovanja? Da unazadimo Srbiju i Jugoslaviju desetine i desetine godina, pa sada da nas neko tapša i kaže – odlično, ekonomski napredujete. Da nije bilo bombardovanja, mi bismo još mnogo bolje ekonomski napredovali – to treba da bude naš odgovor.

Mi parlamentarci nismo diplomate, mi ne moramo u rukavicama da razgovaramo; to treba da rade naše diplomate, to treba da rade oni koji vode našu državu. Mi smo ovde predstavnici običnih ljudi, kada nam oni kažu na ulici – pitaj ti zašto je to i to, mi to treba da radimo. Zato se osniva ova komisija i, kažem vam, nemojte da ... To što mediji pišu ovo ili ono, zarekli smo se, sloboda medija je izgleda ispred svega pa i ispred istine, pustimo ih da oni rade svoj deo posla, slagali se mi ili ne, da ih ne ugrožavamo u tome, jer i za to dobijamo packe kada god imamo neku kritiku na njihov način rada ili za pokušaj izazivanja senzacionalizma da bi prodali novine malo više.

Zato vam kažem, Darko Laketić je ozbiljan čovek, ozbiljan poslanik. Ubeđena sam da će on zadovoljiti potrebe svih većih poslaničkih grupa, bez obzira na to da li podržavaju rad Vlade ili opozicije, da budu uključene u taj mali tim. Ja sam ubeđena u to i čekam njegov predlog, ali mu verujem i podržaću ga. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Gojković.

Povreda Poslovnika, gospodin Lazanski.

MIROSLAV LAZANSKI: Dame i gospodo, ne znam po kom članu Poslovnika, svrstajte vi to kako hoćete...

PRESEDAVAJUĆI: Morate, molim vas.

MIROSLAV LAZANSKI: Član 207.

Ovde postoji pokušaj da se neke stvari razvodne, jer se povezuju stvari koje međusobno nisu povezane. Naime, prethodno je rečeno da, kad komisija formira svoj izveštaj, treba da se potrudimo da ovaj parlament ratifikuje Sporazum o zabrani upotrebe kasetne municije.

Odmah da vam kažem, po međunarodnim sporazumima kasetna municija je zabranjena samo za upotrebu protiv civila; u vojne svrhe, kasetna municija je dozvoljena. Nema nijedne međunarodne konvencije koja zabranjuje upotrebu kasetne municije u vojne svrhe. To što smo mi na svojoj koži 1999. godine osetili sve tragične posledice upotrebe kasetne municije, što je posle zvano novim eufemizmom „kolateralna šteta“, to je druga stvar. Dakle, nijedna velika sila nije odustala od upotrebe kasetne municije.

Naša vojska, posebno Ratno vazduhoplovstvo, protivi se tome da se kod nas ratifikuje Sporazum o zabrani kasetne municije, jer ono što mi imamo u vazduhoplovstvu od bojnih sredstava, bombi koje imaju kasetnu municiju, zapravo je i najefikasnije oružje kojim su naši avioni lovačko-bombarderske avijacije naoružani. Znači, ta potreba i, ako se ostvari, namera da se naša avijacija liši kasetnih borbenih sredstava znatno umanjuje borbenu sposobnost naše vojske.

Ponavljam, stvar je upotrebe, kasetna municija po međunarodnim pravilima nije zabranjena za upotrebe u vojne svrhe; postoji samo odredba da je zabranjena da se koristi protiv civila. I molim, kada se spominje kasetna municija u ovom parlamentu, da se o tome strogo vodi računa, a ne da se povezuju stvari koje se same po sebi povezivati ne mogu. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala vama.

Mislim da nisam povredio Poslovnik. Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.)

Mihailo Jokić, povreda Poslovnika.

MIHAILO JOKIĆ: Član 104.

Više puta sam čuo ovde da je na osam mesta upotrebljen osiromašeni uranijum. Taj podatak da je na osam mesta van Kosova i Metohije upotrebljen... To niko ne zna. Taj podatak sigurno nije tačan. Jer posle tri-četiri dana

bombardovanja Jugoslavije to bombardovanje je izmaklo kontroli. Znači, prva tri-četiri dana, koliko smo čitali, pratili, to je bilo komisijski. Znači, postojala je grupa ljudi koja je to... Posle tri-četiri dana, kada Jugoslavija nije kapitulirala, to je radila samo Amerika. To je radio samo jedan čovek, i to je bilo haotično stanje. Znači, reći da je samo na osam mesta van Kosova i Metohije upotrebljen osiromašeni uranijum opasna je teza. Znači, nije tačno tvrđenje.

Recimo, u Valjevu, „Krušik“ je gađan devet puta, 71 projektil, i upotrebljen osiromašeni uranijum, jer je to dokazano. U Valjevu postoji čovek, to je dr Zoran Živković, doktor nuklearne medicine, koji se bavi time, koji je statistički obrađivao te podatke. Znači, ja ne znam, kada ste računali i došli do tog broja osam, da li ste računali da je Valjevo, da je „Krušik“ gađan osiromašenim uranijumom.

Ja vas molim, pre nego što počne ovo ispitivanje i utvrđivanje činjenica, jer ovo je pre svega utvrđivanje činjenica, ovo je pre svega statistika, ovo je pre svega korelacija... Jedan član komisije treba da bude i matematičar, statističar, koji će izračunati koeficijente korelacije između pojava i obeležja koja nas interesuju. Znači, nemojmo unapred govoriti nešto što smo pročitali, što je deo propagande i mišljenje pojedinca, a što nije zvanično verifikovano. To vam govorim u ime Valjeva. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala. Da li želite da se Narodna skupština izjasni u danu za glasanje? (Ne.)

Reč ima Gordana Čomić.

GORDANA ČOMIĆ: Replika, ako mogu da dobijem; gospodin Lazanski je pogrešno razumeo.

Kasetne bombe ubijaju i kada padaju po Srbiji, ubijaju i kada padaju na bilo koju drugu zemlju. Projektili sa osiromašenim uranijumom ubijaju tamo gde su izbačeni, od udara i eksplozije, besmisleno je govoriti o udisanju na toj lokaciji jer ste već mrtvi; ubijaju tako, da li su u Persijskom zalivu, u Avganistanu, u Iraku, gde god da su.

Kada kažem da je moje zalaganje za inicijativu Srbije da se zabrane projektili sa osiromašenim uranijumom, ja iza toga stojim. Da, znam da će mnoga vojna industrija jako patiti kada bi se to desilo, ali će mnogi ljudi ostati živi. Potpuno razumem interes vojne industrije, imam poštovanja za znalce, ali imam brigu za žive ljude, gde god da ginu od projektila sa osiromašenim uranijumom. I tačno znam zašto četiri puta u UN ne može da se postigne saglasnost o tome da su projektili sa osiromašenim uranijumom takvi da treba da budu svrstani u borbena sredstva koja treba zabraniti. Kao što je jednom, onomad, bilo bitke da se zabrane bojni otrovi posle Prvog svetskog rata, ja to isto mislim o kasetnim bombama.

Znam tačno koliki je to problem u Srbiji i znam da će Srbija teško to ikada ratifikovati, i imam potpuno razumevanje za razloge, ali da prestanem da se

borim da kasetne bombe padnu bilo gde, na bilo koga, ne mogu, i znam tačno šta one proizvode.

Nadam se da smo otklonili nesporazum kada su u pitanju moje inicijative za zabranu obe vrste oružja. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Čomić.

Pošto na listama poslaničkih grupa više nema prijavljenih za reč, pre zaključivanja jedinstvenog pretresa pitam da li žele reč predsednici, odnosno predstavnici poslaničkih grupa ili još neko ko nije iskoristio svoje pravo iz člana 96. Poslovnika.

Reč ima Maja Gojković.

MAJA GOJKOVIĆ: Samo da pitam da li su svi ovlašćeni iskoristili...

PRESEDAVAJUĆI: Nisu, ima nekoliko njih koji imaju nešto vremena.

MAJA GOJKOVIĆ: Dajem prednost.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala lepo.

Reč ima Đorđe Vukadinović.

Izvolite.

ĐORĐE VUKADINOVIĆ: Zahvaljujem.

Poštovane kolege, dva dana učestvujemo u ovoj debati. Čuo sam mnogo toga. Kao što sam rekao na početku, neću se na to više vraćati, mada sam dva puta to naglasio, moje kolege i ja podržavamo, naravno, formiranje ove komisije. Nemam nikakav problem, strah, bojazan, rezervu ili sumnju od bilo kakvih posledica da se podrži njeno formiranje i da tu stvar stavimo ad akta. Isto tako, nemam rezervi povodom predloga da kolega Laketić bude na njenom čelu i da predloži članove. Samo sam dva puta apelovao – siguran sam da će on to uvažiti, ne samo zato što ja to kažem, nego zato što je logika stvari takva da bi to bilo pametno – da se, bez obzira na to što to nije anketni odbor i što nema formalnu obavezu, vodi računa da u sastavu te komisije učestvuju poslanici iz redova vlasti i opozicije. Na kraju krajeva, u vreme kada se bude podnosio preliminarni izveštaj te komisije već će biti drugi sastav Parlamenta i možda drugačija raspodela vlasti i opozicije.

Dakle, u vezi sa tim ne da nemam rezerve nego podržavam, kao što podržavam, verovali ili ne, veći deo diskusija koje smo čuli ovde u ova dva dana. Čak sam se malo i zamurio nekim svojim kolegama iz opozicije jer sam mislio da nekolicina njih, ne svi, daleko od toga, možda nisu dovoljno pažljivo i dovoljno osetljivo reagovali na temu koju imamo.

Kao što sam rekao, treba se kloniti politikantstva kada je reč o toj tako važnoj i osetljivoj temi, koja ne samo da ima, i naša odluka, uticaj na život građana – svaka odluka koja se donosi u Parlamentu direktno ili indirektno utiče na život građana, čega kao da nismo bili dovoljno svesni s obzirom na to kako vodimo debate – nego je ovde reč o dodatnoj osetljivosti jer nas gledaju ili ljudi koji su oboleli od najtežih bolesti (pritom ne mislim samo na maligne) ili imaju nekog u porodici ko je oboleo, zbog čega su posebno zainteresovani za ovu temu.

Zato je veoma važno da se toj temi pride bez senzacionalizma i bez politikantstva i, naravno, bez namera da se stvari zataškavaju. Mi moramo naći tu meru, kao što i komisija u svom radu mora naći tu meru, da bude i otvoreno i hrabro, ali da se ne podlegne iskušenju, niti zataškavanju i umanjivanju posledica, niti dramatizaciji, da ne bude paradoksalan zaključak da, maltene, svaki slučaj neke teške bolesti svako misli da povezuje sa posledicama bombardovanja. Rekao sam svoj stav, siguran sam da te posledice postoje, kao što misli većina ljudi u ovoj sali, a verovatno i većina građana koji nas gledaju.

U vezi s ovim statistikama, prvo, kao što ste mogli zaključiti, brojke su dosta različite. Većinom su alarmantne, ali su dosta različite i nisu u potpunosti saglasne. To je, kako vidim, razlog više za formiranje komisije. Nezavisno od toga da li ih neko uzima sa željom da poveća, dramatizuje ili možda umanja posledice NATO bombardovanja, vidimo da procenti smrtnosti, obolevanja itd. strahovito variraju. Posebno je teško utvrditi jasno tu uzročno-posledičnu vezu. Na kraju krajeva, ja u svojoj široj porodici imam slučajeve obolelih od najtežih bolesti i isto tako ozbiljnu sumnju i indiciju da to ima neke veze sa posledicama bombardovanja.

Baš zbog toga smo se možda mogli još više, mada je bio prisutan trud kod većine poslanika, kloniti politizacije, iako, na kraju krajeva, mi kao Skupština i kao narodni poslanici od toga nikada ne možemo potpuno pobeći.

Ono što je zabrinjavajuće kada je reč o ovim brojkama, to moram da kažem, nije sam procenat obolelih, mada on jeste u porastu, ali se taj porast može tumačiti na različite načine i različitim uzrocima, nego je posebno zabrinjavajuće što je sve veći procenat mladih (to je nešto što je već rekao neko od kolega) koji obolevaju od najtežih bolesti.

No, to će raditi komisija. Apelovao sam da se vodi računa da to bude i politički raznoliko i šareno i mislim da bi bilo dobro da broj članova te komisije ipak ne bude ni previše mali, kao ni previše veliki, negde sedam, osam, do desetak članova. Mislim da bi to bilo optimalno. Posebno sam apelovao da poziv da učestvuju u radu dobiju i institucije, naglašavam, i institucije i pojedinci koji su se zalagali, koji su se javno do sada oglašavali i u jednom i u drugom smeru, dakle i oni koji su smatrali da te posledice nisu tako velike, kao i oni koji tvrde i dokazuju da su posledice ozbiljne i teške.

Uzgred budi rečeno, neki od članaka ili neki od autora koji su ovde pominjani, koji su dokazivali teške posledice bombardovanja osiromašenim uranijumom, ali i inače, objavljeni su upravo na stranicama i na portalu Nove srpske političke misli.

Ono što ipak moram da kažem na kraju, isto kao upozorenje i sa željom da se varam ili da me u tom pogledu budućnost demantuje, to je da ostaje dilema oko pravih posledica naše današnje i jučerašnje diskusije. Komisija će biti formirana, to je u redu. Zašto sada, zašto ne pre? Bolje ikad nego nikad. Tu se takođe slažem. Činjenica je da je ova vladajuća većina imala pet ili šest godina

da to učini i legitimno je pitanje, nemojte da se iko ljuti, zašto se baš sada ide sa tim. Činjenica je, verovatno, da je i ovaj italijanski izveštaj na neki način podstakao i ohrabrio takvu inicijativu, i to je nešto što je dobrodošlo.

Ipak, moram da kažem, bez obzira na to što se tvrdi da se ne prejudicira ishod i ja takođe ne znam šta će biti konačan ishod rada te komisije, većina diskusija koje smo čuli u ova dva dana morala bi da ima političke posledice već sada, ne čekajući ishod. Većina diskutantata iz reda vladajuće koalicije je bila takva, odnosno stavovi su bili takvi da bi zahtevali izvesno pomeranje, makar minimalno pomeranje, da kažem, udesno, onako fizički i geografski, pa možda i politički. Jer teško je, zaista to mislim, drage kolege, misliti i reći sve to što ste vi ili što je velika većina vas rekla ovde u Parlamentu za ova dva dana, sa čim se ja, naglašavam, dobrim delom slažem, a ostati na političkim pozicijama koje zastupate ili koje zastupa ova vladajuća većina.

Ovde je spočitavano, malo u aluzijama a nekada i direktno, nekim poslanicima opozicije kako, maltene, podržavaju bombardovanje, kako okrivljuju Srbiju ili vlast Srbije za bombardovanje, za genocid i slično. Istovremeno, najveći NATO lobisti u ovoj sali ne sede u redovima opozicije. Hoću da kažem, u redovima vladajuće većine i te kako ima onih koji se zalažu za ulazak Srbije u NATO ili barem za najšire moguće i najdublje NATO integracije. Na stranu što bi, pošteno govoreći, i orijentacija prema članstvu u Evropskoj uniji morala da dođe makar pod znak pitanja s obzirom na to da je manje-više reč o istim zemljama koje su nas bombardovale i koje su članice NATO-a, koje su istovremeno članice EU. Neće biti da nas je neko bombardovao kao članica NATO-a ali nas nije bombardovao kao članica EU, od Nemačke, preko Francuske, Velike Britanije i drugih članica i NATO-a i EU.

U tom smislu, hoću da kažem, mi ćemo rezultate čuti, ali već sada bi trebalo da se suočimo sa jednom političkom posledicom ove diskusije. Politička posledica ove diskusije jeste da teško da politika ove vlade i ove vladajuće većine posle ova dva dana može ostati ista. Mislim da to ne bi bilo dosledno i pobuđivalo bi sumnje da se to možda radilo radi direktne ili indirektne namere da se skrene pažnja sa nekih drugih tema, da se možda zataška činjenica da se juče u Sofiji dva puta, ili najmanje dva puta, predsednik Srbije rukovao sa predsednikom tzv. republike Kosovo itd. Nadam se da je suviše ozbiljna stvar da bi se neko time igrao i da bi to radio samo radi nekog propagandnog efekta.

Zato vam kažem, rado ću se pokajati i samokritikovati kroz, ne znam, godinu ili dve dana. Ne bih voleo da formiranje ove komisije prekriju prašina, snegovi, ruzmarin i šaš i da se ispostavi da je rađena sa jednokratnim efektom, radi nekog spoljnopolitičkog ili unutrašnjepolitičkog cilja. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Vukadinoviću.

Reč ima narodni poslanik Zoran Živković.

ZORAN ŽIVKOVIĆ: Hvala lepo.

Očekivao sam da rasprava o ovoj temi bude kraća. Koliko sam shvatio, svi podržavaju da se formira komisija. Naravno da postoje razlozi, ja sam u prvom obraćanju rekao, tu nema nikakve sumnje, ali posle ove rasprave počeo sam da se plašim da li tu postoji jedna ozbiljna namera da se nešto uradi, da li se polazi sa dobrim namerama ili je to ono što neki ovde, i sa jedne i sa druge strane, predstavljaju kao propagandu.

Dakle, bombardovanje Srbije nema nikakvo opravdanje, nikakvo, ni zakonsko, ni političko, ni moralno, ni bilo kakvo, bez obzira na to kakva je bila tada vlast. Vlast je bila nenormalna, ali to ne opravdava bombardovanje. Bila je nenormalna u svakom smislu te reči, ali to i dalje ne opravdava bombardovanje. Nikad neće biti bilo kakvog opravdanja za to što se desilo u Srbiji tih sedamdeset i nešto dana 1999. godine, nikakvog opravdanja.

Da li je bilo komisija koje su se bavile uticajem osiromašenog uranijuma? Da, bilo ih je. Da li su njihovi nalazi jedinstveni, da li su svi došli do istog zaključka? Ne, nisu. Da li to što je to neko uradio 2001. godine znači da ne treba da se to radi 2018. godine? Naravno da ne. Naravno da se nešto promenilo sa tim nalazima, nije isti efekat bilo čega pre sedamnaest godina i danas.

Prema tome, nema nikakve dileme da li treba da se formira komisija. Niti, ponavljam poslednji put, postoji bilo kakvo opravdanje za bombardovanje Srbije i Crne Gore 1999. godine, uz saglasnost sa onima koji su definisali tadašnju vlast kako sam već rekao, da ne trošim te ružne reči ponovo.

Ja ću glasati za formiranje komisije. Nadam se da će glasanje biti sada i da nećemo morati da se skupljamo sat, dva ili pet sati da bismo glasali.

Očekujem da sastav komisije bude takav da ne izazove bilo kakvu sumnju u nameru te komisije. Glasaću za komisiju, bez obzira na to što sad ne znam ko će biti u njenom sastavu, ali ću izraziti odmah sumnju da tu nisu čista posla ako, recimo, ne budem ja u toj komisiji. Koliko znam, to je nešto što se radi, a ne nešto zbog čega će neko da se cereka, i, naravno, to se radi za platu koju inače primamo kao poslanici, znači, nema nikakvog novog materijalnog efekta. Ali ako ta komisija bude napravljena da u njoj budu stručnjaci među poslanicima, onda odmah kažem da će to biti bačeno vreme, a najverovatnije i neki novac pored tog vremena.

Srbiji je potrebno da o stvarima koje su diskutabilne, o kojima postoji dilema, upravo ovaj dom, ovo mesto, jedino političko mesto u bilo kojoj državi, pa i u Srbiji, gde se neposredno sreću vlast i opozicija, gde jesu, bar po zakonu i Ustavu, predstavnici naroda... Da se te razlike ne prevaziđu nekim trulim kompromisom, nego da se kroz sučeljavanje činjenica i argumenata dođe do nečega što će biti odluka, zaključak, rešenje, deklaracija, koja će, kad izađe odavde, ubediti najveći broj građana Srbije, bez obzira za koga su glasali na prošlim izborima, da to što smo mi usvojili jeste istina.

Naravno da treba da budu eksperti u celom tom procesu rada ove komisije, ali ne eksperti među poslanicima. Ko je ovde ekspert za osiromašeni

uranijum? Ko? Naravno, niko. Političari, poslanici, pa i ministri su laici, oni su tu kao politički činoci, a ne kao eksperti iz nekih oblasti, to je jasno. Niko ovde nije izabran zato što je ekspert, niti je bilo ko ministar zato što je ekspert za neku oblast, nego zato što je to mesto političkog odlučivanja i tu treba da budu političari. A onaj stručni deo svake ekspertize i rada bilo koje komisije treba da rade eksperti. I to sam rekao, u odabiru eksperata za taj stručni deo komisije treba birati obavezno i one koji su imali jedan zaključak i one koji su imali suprotan zaključak, pa da vidimo kroz jedno novo, zajedničko pretraživanje činjenica da li može struka da dođe do zaključka.

Opet, nije pitanje da li je bombardovanje bilo opravdano. Nije. Nije pitanje da li je osiromašeni uranijum zdrav ili nije. Naravno da nije zdrav. Sigurno je da postoje posledice, samo je pitanje kako da te posledice budu što manje. Nadam se da je struka već uradila svoj deo posla. Ali naravno da postoji i važnost političke ocene šta prouzrokuje upotreba jednog takvog sredstva, pre svega mislim na osiromašeni uranijum, ali, naravno, i na posledice koje su klasične bombe nanele tako što su pogadale cisterne sa kancerogenim, otrovnim ili na neki treći način opasnim materijalom.

Kao što nemamo, nažalost, popis ljudi koji su stradali za vreme bombardovanja, kao što nemamo ni popis ljudi iz ove zemlje koji su poginuli u ratovima devedesetih (koje Srbija navodno nije vodila ali se ginulo), tako ne treba da dozvolimo da i posle ove komisije i ove rasprave dođemo do toga da nam zaključak bude – ni tamo ni ' vamo. Ponavljam, ne ocenjujemo političku vrednost onoga što se desilo 1999. godine, nego ono što se tiče posledica na zdravlje ljudi koji ovde žive, i onih koji danas žive i budućih generacija.

Mislim da treba da budemo srećni... Znači, ne ulazim u nalaz komisije, ali ako ta komisija, taj stručni deo komisije dođe do nalaza da osiromašeni uranijum ne proizvodi veću opasnost za zdravlje, treba da budemo srećni, a ne da budemo nesrećni ako bude takav zaključak. I treba da budemo nesrećni ako komisija dođe do zaključka da zbog toga ne samo da umiru ljudi, nego će umirati u narednim generacijama.

To je jedan ljudski odnos, koji naravno ima i svoju političku konotaciju, ali mi smo pre svega ljudi koji treba da imaju taj odnos prema onome što se dešava. Ima toliko tema u Srbiji oko kojih možemo da se svađamo, oko kojih možemo da vređamo jedni druge, ako to bilo šta rešava, da se častimo uvredama, da se ubijamo od samopatriotizma, toliko drugih tema, ali hajde da što se tiče zdravlja ovog naroda i budućnosti građana Srbije, da se tu ne igramo tim stvarima.

Celo prepodne slušam busanje u prsa raznih patriota. Ima ljudi koji mogu da prate sednicu i preko monitora, ima ljudi koji su dovoljno vaspitani da ne dobacuju, a to su oni ljudi koji ne treba da dokazuju svoj patriotizam, i u ime tih ljudi ja vam kažem – hajde da završimo ovu raspravu, da izaberemo komisiju koja će biti takva da njen sastav garantuje da će ono što ona zaključi biti

uverljivo za najveći broj građana Srbije i da pređemo na druge teme, koje su takođe važne. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, gospodine Živkoviću.

Reč ima narodna poslanica Tatjana Macura.

TATJANA MACURA: Zahvaljujem, predsedavajući.

Na završetku, odnosno na konačnim zaključcima, ja bih samo iznela jednu stvar: da mi je bilo jako teško da slušam u ova dva dana rasprave sva vaša lična iskustva i posledice bombardovanja. Svako je to izneo na sebi svojstven način; neko je učestvovao direktno u borbama na teritoriji Kosova i Metohije, neko je bio lekar u to vreme, ja sam bila dete. Svi smo mi u to vreme na sebi svojstven način posledice bombardovanja doživeli i danas ih živimo. U tom smislu jeste važno da se formira komisija, između ostalog i da ispita kakav je uticaj samo bombardovanje, sveobuhvatno bombardovanje, ne samo bombardovanje osiromašenim uranijumom, ostavilo na sve nas.

Ono što iz ovih izlaganja mene brine jeste da nažalost nisam uspela da otkrijem šta je krajnji cilj formiranja ove komisije, da li je to što smo bombardovani osiromašenim uranijumom, odnosno kakve će to posledice da ostavi na zdravlje ljudi i zaštitu životne sredine, ili je u stvari u pitanju neko skretanje teme sa nekih drugih, ne mogu da kažem važnijih tema jer je ova tema izuzetno važna, ali čini mi se da je posle skoro dvadeset godina ovo, nažalost, poslužilo samo za skretanje teme. Nisam doživela, odnosno nisam shvatila preko potrebnu ozbiljnost u samoj raspravi niti od predstavnika vladajuće većine niti od nekih predstavnika opozicije, iz prostog razloga što se nazire to politikantstvo, kako je spočitavano, i propaganda koja u svemu ovome provejava.

Žao mi je što smo zanemarili istraživanja do kojih je došao i koja su objavljena od strane Instituta „Batut“. Žao mi je što zanemarujemo i unižavamo mišljenja kolega poslanika koji očigledno imaju neka veća saznanja nego neki drugi narodni poslanici u Narodnoj skupštini.

Poslanička grupa Slobodni poslanici će se svakako zalagati za formiranje ove komisije iz prostog razloga što shvatamo potrebu i neophodnost da se građanima ulije poverenje u rad Narodne skupštine. Ono što me brine jeste izreka koja kaže – ako želite da se nešto ne reši, slobodno formirajte komisiju i onda sigurno to nećete rešiti. Brine me da na kraju ne dođemo do takvog zaključka.

Uzmimo vremena koliko god nam je potrebno. Angažujmo najbolje ljude među nama da formiraju tu komisiju. Nemojmo se ograničiti na samo pet narodnih poslanika. Pitajmo struku, pitajmo naučnike kojih imamo, hvala bogu, u izobilju. Zamolimo ih da nam pomognu kako bi se ova tema jednom zauvek razjasnila. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, koleginice.

Reč ima narodni poslanik Milovan Drecun.

MILOVAN DRECUN: Poštovani predsedavajući, kolege narodni poslanici, čuli smo jednu ozbiljnu, utemeljenu raspravu, mnogo činjenica na

temu posledica zločinačkog bombardovanja NATO-a. Uprkos nekim varničenjima i iskakanjima, nekim nesuvislim ocenama, ja izražavam zadovoljstvo što smo kao Narodna skupština uspeli da prevaziđemo stranačke podele i saglasimo se oko neophodnosti formiranja ove komisije, to je dobra osnova za početak rada komisije.

Pred njom će biti veoma težak posao. Treba dokazati nešto što će mnogi osporavati, nešto što sa protokom vremena gubi snagu dokaza. Zato treba da angažujemo sve naše naučne potencijale, institute koji su se bavili time. Bilo je mnogo ljudi koji su u vreme bombardovanja, ugrožavajući sopstveno zdravlje, merili nivo radijacije na mestima gde su padale NATO bombe. Sva ta saznanja, sva ta iskustva, sve te analize, mnoge naučne radove komisija treba da uzme u obzir, da angažuje i strane stručnjake po mogućstvu, da one koji su radili izveštaje, poput Bakarija Kantea, a izveštaji sakriveni onda na svetskom nivou, angažuje da budu svedoci, verodostojni, sa referencama.

Srpska napredna stranka pruža punu podršku radu komisije. Još jednom ponavljam, smatramo da će kolega Laketić uspeti da punom posvećenošću, predanošću, objektivnošću i spremnošću na dogovor i kompromis s ostalim kolegama, bez obzira na to iz kojih stranaka dolaze, ispuni očekivanja Narodne skupštine.

Još jednom izražavam zadovoljstvo zbog toga što smo danas kao Narodna skupština pokazali spremnost da preuzmemo odgovornost, svi zajedno, kada su u pitanju vitalni nacionalni interesi, a utvrđivanje posledica i zagađenosti životne sredine i uticaja na zdravlje ljudi zbog NATO bombardovanja svakako jeste nacionalni interes. Hvala vam.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Drecun.

Reč ima narodni poslanik Đorđe Milićević.

Izvolite.

ĐORĐE MILIĆEVIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Poštovana predsednice, dame i gospodo narodni poslanici, samo nekoliko rečenica. Najpre želim da kažem da mi je žao što raspravu o ovako važnoj temi i značajnom pitanju nismo uspeli da prevedemo u potpunosti i u celosti sa teme politikantstva na teren argumentovane demokratske rasprave i demokratskog sučeljavanja mišljenja. Žao mi je, jer ovo pitanje je život; žao mi je zbog cilja koji želimo da postignemo, o tome smo mnogo puta tokom današnje i jučerašnje rasprave govorili, a to je istina. Istina je interes svih nas i tu istinu, pre svega, dugujemo građanima Srbije i na ovakav način pokazujemo odgovoran i ozbiljan odnos nas kao predstavnika građana prema ovom veoma značajnom i važnom pitanju.

Govor mržnje i politička ostrašćenost, bar kada govorimo o ovakvim temama, svakako nisu poželjni i dobri. Kada govorimo o temama koje su od životnog značaja i važnosti, mislim da je potreban drugačiji pristup, jedan odgovoran, ozbiljan, hrabar i realan pristup, pre svega sa pogledom u budućnost.

Potrebno je poštovanje i mislim da uvek možemo da krenemo od nečega što je valjda zajednički cilj, zajednički imenitelj, zajednički interes svih nas, a to je Srbija, jer mnogo je političkih stranaka na političkoj sceni Srbije, ali je jedna Srbija.

Maločas je gospodin Živković rekao, i tu se slažem, svako od nas je i danas i tokom jučerašnjeg dana mogao da iznosi političke stavove o periodu koji je iza nas, ali ne vidim da bi to dalo odgovor na pitanje koje pokrećemo i odgovor na ono što želimo da postignemo, a to je istina. Ponavljam, smatram da je ta istina interes svih nas.

Na različite načine sagledavamo reč „pristojnost“ kada je reč o dijalogu i komunikaciji u Parlamentu o ovim važnim i značajnim pitanjima. Za nas pristojnost znači, pre svega, da iz javnog diskursa izbacimo sve ono negativno kako bismo imali normalnu komunikaciju, pristojan dijalog, pristojan i uređen Parlament, ali za nas pristojnost znači i pošteno i odgovorno obavljati svoj posao i biti spreman da snosite odgovornost i eventualne konsekvence za greške, ukoliko te greške postoje. Želim da kažem da je ova vladajuća većina delima, a ne rečima, pokazala da joj je stalo do principa pristojnosti, ujedno poštujući i uvažavajući princip odgovornosti, da je to veliki pomak na političkoj sceni Srbije, na kojoj godinama unazad apsolutno niko ni za šta nije bio kriv.

Želim da zahvalim predsednici Parlamenta na pokretanju inicijative. Još jednom, dakle, poslanički klub Socijalističke partije Srbije podržaće Predlog odluke.

Gospodine Laketiću, imate dobar polazni osnov. Očekujemo medicinski i human aspekt vašeg rada, kako ste i sami rekli u svom uvodnom izlaganju. Rezultati će implicirati, u to smo potpuno ubeđeni, pravdu i istinu. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Milićeviću.

Reč ima narodni poslanik Đorđe Komlenski.

ĐORĐE KOMLENSKI: Zahvaljujem, predsedavajući.

Dame i gospodo, drugarice i drugovi, bezrezervna podrška od strane poslaničkog kluba Pokreta socijalista, Narodne seljačke i Ujedinjene seljačke stranke komisiji koju bih ja najpre nazvao komisijom za istinu. Većina nas ovde složila se da se ova komisija formira da bi se utvrdila istina, a kada se traži istina, onda zasigurno rezultat rada te komisije ne može biti propaganda, već samo tačne i istinite činjenice, koje su dužni da prezentuju ovom domu.

To što gotovo svi imamo nekakav već zauzet stav i mišljenje kakav zaključak i izveštaj ove komisije treba da bude jeste razlog više da komisija mora da ima snage i integriteta da odoli svim pritiscima i da uz činjenice koje utvrdi u svom radu da tačan i istinit izveštaj i ovom domu i građanima Republike Srbije.

Mi nemamo čega da se plašimo, niti čega da se stidimo. Srbi nikada u svojoj istoriji nisu bili agresori, pa ni 1999. godine. U dosadašnjoj raspravi moje uvažene kolege, barem većina njih, bile su jako korektne i suzdržane, verovatno plašeći se sopstvenog gneva i besa zbog svega što smo nezasluženo pretrpeli,

pokušavajući da najmonstruozniji zločin u novijoj istoriji nazovu pristojnim imenom. Ali stvari se moraju nazvati pravim imenom zarad istine.

To nisu bili neprijatelji, to su bili kriminalci, to su bili zločinci, to su bile ubice, monstri. Ko hoće da vas ubije u ratu, neprijatelj je. Ko hoće da vam ubije decu, zlikovac je. Istine mogu da se boje samo ubice, krvnici, zločinci bez savesti, kojima nije bilo dovoljno to što su nas ubijali, to što su nam uništavali mukom i krvavim znojem napravljene fabrike i mostove, već su svesno i namerno činili mnogo gore od zločina protiv čovečnosti. U suštini, oni su počinili genocid nad srpskim narodom i svim građanima Srbije.

Podsetiću vas da je Okružni sud u Beogradu 2000. godine, 21. septembra, četrnaest čelnika zapadnih zemalja osudio na po dvadeset godina zatvora. Tu presudu je, pod pritiskom nenormalne vlasti, ukinuo Vrhovni sud 19. juna 2001. godine i nakon toga tom se predmetu gubi trag.

Uvažavajući svog cenjenog kolegu Gorana Petronijevića, tada sudiju koji je postupao u tom predmetu, sada advokata, skrećem pažnju komisiji da je jako važno, ukoliko tadašnja vlast nije uništila kompletan predmet, da dođe do ovog predmeta jer sadrži jako važna dokumenta vezana za bombardovanje. Te podatke skupljalo je gotovo dvadeset sedam okružnih sudova Republike Srbije.

Nije, uvažene kolege, ni meni ni vama lakše zbog toga što ovaj američki marinac na zastavi piše da nema zastave dovoljno velike da prikrije sramotu zbog ubijanja nevinih ljudi, ali nama bar ostaje nada da obični i normalni građani devetnaest država udruženih u zločinačku, uništavajuću masu koja je gazila po Srbiji ne dele želje svojih vlastodržaca.

Istine radi, podsetiću vas još jednom, na Srbiju su tada krenule: Belgija, Holandija, Danska, Island, Češka, Francuska, Nemačka, Mađarska, Italija, Španija, Grčka, Turska, Kanada, Velika Britanija, Norveška, Poljska, Portugal, Luksemburg i, nadasve, SAD.

Možda su u pravu neke kolege koje kažu da je lakše saradivati sa neprijateljem, nego s onim koga si smatrao prijateljem. Od neprijatelja bar ne možeš da doživiš razočaranje. On te ne može iznenaditi kao Amerikanci, naši čuveni saveznici iz Drugog svetskog rata, koji su na Uskrs 1944. godine Beograd sraunili za zemljom, kada su 1995. godine isti ti saveznici bombardovali srpske položaje u Bosni, kad su udruženi i zajedno s onima koji su 6. aprila 1941. godine bombardovali Beograd krenuli 24. marta 1999. godine ponovo na Srbiju.

Sedamdeset i osam dana oni su orgijali na našem nebu. A kada su shvatili da ne mogu da nas pokore, zgazili su čizmom na srce Srbije, da nam uzmu dušu i predaju je u ruke šiptarskim teroristima. Dalje čizmom nisu mogli, a ni tu ne bi ušli da nije bilo UČK. Ali su i nama i našim sugrađanima albanske nacionalne manjine ostavili otrove i osiromašeni uranijum, da prate kako se trujemo, bolujemo i nestajemo, ubijajući nas i našu decu.

Nije ovde samo osiromašeni uranijum i nisu samo bombe. Na Zrenjanin i okruženje nije pala nijedna bomba za tih 78 dana, ali su lokalne zrenjaninske

novine 2001. i 2002. godine bile prepune umrlica naprasno i prebrzo preminulih od kancerogenih oboljenja. Da li je to slučajnost? Ja ne verujem, komisija neka ispita.

Ceo njihov svet sazdan je od laži, od besomučnih laži, na kojima bi im i Gebels zavelo. Sve naše navodne krivice a njihovi razlozi za bombardovanje jesu laž – i Račak, i Markale, i Vase Miskina... Zašto bismo mi onda verovali u njihove podatke gde su gađali i ostavili osiromašeni uranijum? U pravu je gospodin Delić, neće biti lako utvrditi gde su nam sve opoganili zemlju i vodu.

A šta tek treba da kažemo o ludacima koji govore da srpska deca dobijaju kancer i umiru zbog kineskih igračkaka? Ovo je, uvažene kolege i građani Srbije, ili za ludnicu ili za sudnicu.

Ne mogu da ostanem miran i hladnokrvan, koliko god se trudio, kada, dok čitam izjavu ambasadora Amerike da našu decu i nas ubija pušenje i loša genetika, dobijem na mobilni telefon poruku očajnih roditelja koji pokušavaju da sakupe pravo malo bogatstvo za nadu da će njihovo dete moći da preživi. Ti koji su nas bombardovali, ti koji su nam ostavili osiromašeni uranijum, ti koji su nas trovali uništavanjem hemijskih fabrika sada zarađuje enormne svote novca, dajući nadu da naša deca mogu da budu izlečena. To se ne prašta. Deca se ne praštaju.

Uvaženi gospodine ambasadore, Srbi svoju genetiku znaju, to je najbolja genetika na svetu. To je genetika onih koji nikada nisu tukli i kinjili slabije. To je genetika onih koji su uvek ustajali protiv najjačih i opstajali. Ovaj narod je ovde od davnina, nije se ovde doselio s koca i konopca. Nisu se ovde doselili kriminalci, avanturisti, ubice pa da se pitamo kakva je naša genetika. Ovde su uvek preživljavali najbolji i najčestitiji.

Mi ćemo izabrati komisiju. Komisija će utvrditi činjenice i istinu, a mi ćemo stajati iza te istine i za nju se uvek boriti. Borićemo se za našu decu. A oni koji, čak ni iz lažne pristojnosti, ne umeju da se izvine zbog zločina koji su počinili pod hitno treba da budu proglašeni personama non grata u Republici Srbiji. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, kolega Komlenski.

Reč ima Maja Gojković.

MAJA GOJKOVIĆ: Hvala vam.

Zaista se pokazalo da je ovaj predlog za osnivanje parlamentarne komisije koja će se baviti istragom i posledicama bombardovanja 1999. godine po živote i zdravlje građana Srbije, kao i po zaštitu životne sredine, došao u pravo vreme i da je to jedna zaista važna tema za građane Srbije. To je pokazala i rasprava koja je bila veoma dobra, sadržinska, suštinska i trajala je, kao što vidimo, skoro puna dva dana, a u njoj su učestvovali skoro sve poslanički klubovi.

Bez obzira na to šta smo sve danas mogli da čujemo, bez obzira na mnogobrojne replike koje je izazvala jedna od ne baš dobronamernih diskusija, želim da one poslanike koji imaju dobru nameru da učestvuju i da glasaju za

predlog za formiranje predmetne komisije uverim da ova komisija ima isključivo dobre namere. Znači, ova komisija, moram da ponovim, nije nikakva sudnica. Ova komisija mora da se bavi isključivo ciljevima koji su zacrtani u Predlogu. Bez obzira na emocije koje svi imamo kada se setimo 1999. godine, bez obzira na suočavanje sa političkim posledicama koje su usledile nakon tog bombardovanja, ne želim da predlažem ovu odluku da članovi komisije ili da kasnije Parlament, kada budemo raspravljali o izveštaju koji ćemo dobiti, krene u potpuno suprotnom pravcu i počnemo da tražimo krivca za nastalo bombardovanje. Jer, svi smo se ovde složili da je zločin bio sam čin bombardovanja, bez obzira na to kakve motive je imao. Kažem, cilj je isključivo potraga za istinom, u korist svih građana ove države, bez obzira na to koju političku opciju oni podržavaju na izborima.

Na pitanje koje se više puta ponavljalo – zašto sada, neću nikog da okrivljujem u ovoj državi zašto nije hteo, ili zašto je ove godine, one godine... Dobro je što je došlo do toga u ovom momentu. Zaista niko nije imao nameru, ja prva nisam imala nameru da ovom temom potisnem bilo koju drugu temu. Kao što vidimo u medijima i po reakcijama građana ove države, ovo im je važnija tema od bilo koje druge. Niko ovde nije imao nameru da raspravom, koja traje već dva dana, sakrije nešto drugo, jer nije bilo, zaista, u političkom životu naše države nečeg što bi moralo da se prikriva. Jedini razlog zašto sada, koji nas je ohrabrio da predložimo u Parlamentu, bila je činjenica da nije isto kada predložite formiranje komisije...

Molim kolege samo malo tiše, jer ne mogu da se toliko skoncentrišem na svoje izlaganje.

Nije isto kada formirate komisiju i bazirate njen rad na podacima koje imate i crpate samo iz svoje države; to izaziva mnoge polemike i mnoga osporavanja van granica ove države. Moj motiv i motiv dr Darka Laketića da počnemo sa radom ove komisije bio je upravo kada smo dobili izveštaj koji je Italijanski parlament radio punih dvanaest godina, kojim dokazuje da su italijanski vojnici, znači pripadnici vojske države članice NATO-a, stradali zbog boravka na teritorijama koje su bile bombardovane osiromašenim uranijumom i obovali od težih posledica, a neki od njih, nažalost, umrli. U današnjoj diskusiji, pošto je ova tema postala tema broj jedan i u medijima i među građanima i među nama, došli smo do podataka da obolevaju i umiru i belgijski vojnici. To je žalosna ali bolja pozicija da počne da radi ova komisija nego da smo koristili samo domaće izvore i da nas neko unapred optuži da smo pristrasni.

Predlog komisije koji ćemo dobiti... Ja i dalje insistiram da to bude jedno manje telo, a ne anketni odbor. Anketni odbori koje smo imali kroz istoriju Parlamenta nisu uradili ništa baš zbog te glomaznosti.

Što se tiče stručnosti, naš poslovnik je vrlo jasan: kada se formira komisija i kada komisija utvrdi metodologiju rada, ona predloži predsedniku Parlamenta da pozove u rad komisije relevantne naučnike, naučne i stručne institucije i

ustanove u državi, što ću ja naravno uraditi koga god da predloži komisija da pozovemo. Tako ćemo dobiti i taj stručni aspekt.

Ne treba poslanike ograničavati po stručnosti da li mogu nešto da ispituju, da saslušaju, jer mi predstavljamo upravo građane Srbije, koji nisu stručni u oblasti fizike ali teže ka istini. Ubeđena sam da će tako i biti. Čula sam pojedine kolege da žele da učestvuju u komisiji. Gordana Čomić je to više puta ponovila i javno je pozivam da učestvuje u radu te komisije, jer u razgovoru sa pojedinim članovima upravo njenog poslaničkog kluba oni su lično oklevali, i drago mi je da ona ima tu želju.

Kažem, Italijanski parlament je radio dvanaest godina i ne treba da očekujemo da ćemo dobiti bilo kakav izveštaj ili neke relevantne informacije odmah sutra. Zato smo i napisali da nas redovno obaveštavaju šestomesečno o svom radu, a 2020. godine bi naš parlament, ovaj saziv mogao da završi rad raspravom o prvom preliminarnom izveštaju, ali ne konačnom izveštaju.

Pozivam sve poslanike da glasaju za ovaj predlog komisije kako bismo omogućili da uskoro imamo i sastav komisije pred sobom i da počnemo da radimo. Bilo bi mi veliko zadovoljstvo da ne glasaju poslanici pojedinačno, nego da glasaju poslanički klubovi, politički, sve političke opcije, jer to ima određenu težinu. Poštujem odluku pojedinih poslanika da podrže ovaj predlog, ali ipak glasanje poslaničkih klubova ima jednu ozbiljniju podršku i ozbiljnu političku poruku da iskreno stoje iza formiranja komisije, a ne da imamo prazne klupe i da se neko krije i kaže – glasao je jedan, dva ili tri naša poslanika. Nije to isto kao što je glasanje poslaničkih klubova, a pribojavam se, zbog praznih klupa, da neće biti tako.

Molim vas da glasate za ovaj predlog odluke i time omogućite Parlamentu Republike Srbije da se bavi jednim važnim pitanjem, upravo ne da bismo analizirali našu prošlost, nego da bismo mogli da krenemo dalje i posvetimo se našoj budućnosti. Niko ovde formiranjem komisije ne želi da prejudicira kako će izgledati rezultati, jer da rezultati tog rada kažu i jedno i drugo, niko ovde neće biti srećan. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala, gospođo Gojković.

Zaključujem jedinstveni pretres o Predlogu odluke.

Pošto smo obavili jedinstveni pretres, Narodna skupština će u danu za glasanje odlučivati o Predlogu odluke.

Sada određujem pauzu od dva minuta. Hvala.

(Posle pauze.)

PREDSEDNIK: Pre nego što pređemo na odlučivanje, molim vas da prethodno utvrdimo kvorum.

Molim da poslanici ubace svoje identifikacione kartice u poslaničke jedinice elektronskog sistema za glasanje.

Utvrđujem kvorum: prisutna su 152 narodna poslanika, imamo uslove da nastavimo rad.

Pre nego što pređemo na glasanje, obaveštavam vas da sam proceduralno, kao predsednik Skupštine, na osnovu člana 168. stav 3. Poslovnika, predložila da se po hitnom postupku uvrsti u dnevni red ove sednice Predlog odluke o izmenama Odluke o utvrđivanju sastava stalnih delegacija Narodne skupštine Republike Srbije u međunarodnim parlamentarnim institucijama, koji sam podnela na inicijativu Poslaničke grupe Srpske narodne stranke.

Stavljam na glasanje ovaj predlog.

Zaključujem glasanje: za – 143, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština prihvatila ovaj predlog.

Takođe, na osnovu člana 168. stav 3, predložila sam da se po hitnom postupku uvrsti u dnevni red ove sednice i tačka – Predlog odluke o izmeni Odluke o utvrđivanju sastava Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje, takođe na predlog SNS.

I tu je izmena poslanice koja više nije član našeg parlamenta.

Stavljam na glasanje ovaj predlog.

Zaključujem glasanje: za – 151, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština prihvatila ovaj predlog.

Proceduralno, moram da otvorim raspravu o ove dve tačke dnevnog reda.

Molim poslaničke grupe da se prijave ako žele da govore povodom predloga tačaka.

Prelazimo na 23. tačku dnevnog reda – PREDLOG ODLUKE O IZMENAMA ODLUKE O UTVRĐIVANJU SASTAVA STALNIH DELEGACIJA NARODNE SKUPŠTINE REPUBLIKE SRBIJE U MEĐUNARODNIM PARLAMENTARNIM INSTITUCIJAMA (jedinствeni pretres).

Otvaram pretres.

Mogu da zaključim da nema prijavljenih.

Zaključujem jedinstveni pretres o Predlogu odluke.

Pošto smo obavili jedinstveni pretres, Narodna skupština će u danu za glasanje odlučivati o Predlogu odluke.

Prelazimo na 24. tačku dnevnog reda – PREDLOG ODLUKE O IZMENI ODLUKE O UTVRĐIVANJU SASTAVA PARLAMENTARNOG ODBORA ZA STABILIZACIJU I PRIDRUŽIVANJE (jedinствeni pretres).

Takođe moram da otvorim, po članu 192. stav 3. Poslovnika, jedinstveni pretres o drugom Predlogu odluke.

Da li neko želi reč po ovoj tački?

Zaključujem jedinstveni pretres o Predlogu odluke.

Pošto smo završili jedinstveni pretres o predlozima zakona iz tačaka 14–20. dnevnog reda i predlozima odluka iz tačaka 21–24. dnevnog reda, podsećam vas na odredbu člana 87. stav 5. Poslovnika po kojoj predsednik Narodne

skupštine može da odredi da dan za glasanje o predlogu pojedinog zakona ili odluke bude odmah po završetku pretresa tog predloga zakona ili odluke.

U skladu s ovom odredbom, određujem 18. maj 2018. godine, sa početkom u 15.15 časova, kao dan za glasanje o predlozima zakona iz tačaka 14–20. dnevnog reda i predlozima odluka iz tačaka 21–24. dnevnog reda.

Prelazimo na ODLUČIVANJE.

Prelazimo na 14. tačku dnevnog reda – PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA O IZMENI ČLANA 50(a) KONVENCIJE O MEĐUNARODNOM CIVILNOM VAZDUHO PLOVSTVU I PROTOKOLA O IZMENI ČLANA 56. KONVENCIJE O MEĐUNARODNOM CIVILNOM VAZDUHOPLOVSTVU.

Stavljam na glasanje Predlog zakona o potvrđivanju Protokola o izmeni člana 50(a) Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu i Protokola o izmeni člana 56. Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu, u celini.

Zaključujem glasanje: za – 137, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova svih narodnih poslanika usvojila Predlog zakona.

Prelazimo na 15. tačku dnevnog reda – PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU MEĐUNARODNE KONVENCIJE O NADZORU I UPRAVLJANJU BRODSKIM BALASTNIM VODAMA I TALOZIMA IZ 2004. GODINE.

Stavljam na glasanje Predlog zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o nadzoru i upravljanju brodskim balastnim vodama i talozima iz 2004. godine.

Zaključujem glasanje: za – 138, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova svih narodnih poslanika usvojila Predlog zakona.

Prelazimo na 16. tačku dnevnog reda – PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE SRBIJE I VLADE REPUBLIKE MOLDAVIJE O MEĐUNARODNOM DRUMSKOM SAOBRAĆAJU.

Stavljam na glasanje Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Moldavije o međunarodnom drumskom saobraćaju, u celini.

Zaključujem glasanje: za – 140, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova svih narodnih poslanika usvojila Predlog zakona.

Prelazimo na 17. tačku dnevnog reda – PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE SRBIJE I SAVETA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE O MEĐUNARODNOM DRUMSKOM PREVOZU PUTNIKA I TERETA.

Stavljam na glasanje Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Srbije i Saveta ministara Bosne i Hercegovine o međunarodnom drumskom prevozu putnika i tereta.

Zaključujem glasanje: za – 140, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova svih narodnih poslanika usvojila Predlog zakona.

Prelazimo na 18. tačku dnevnog reda – PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU IZMEĐU VLADE REPUBLIKE SRBIJE I VLADE KRALJEVINE MAROKO.

Stavljam na glasanje Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o vazdušnom saobraćaju između Vlade Republike Srbije i Vlade Kraljevine Maroko.

Zaključujem glasanje: za – 142, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova svih narodnih poslanika usvojila Predlog zakona.

Prelazimo na 19. tačku dnevnog reda – PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O SARADNJI IZMEĐU VLADE REPUBLIKE SRBIJE I VLADE REPUBLIKE TURSKE U OBLASTI URBANIZMA.

Stavljam na glasanje Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o saradnji između Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Turske u oblasti urbanizma, u celini.

Zaključujem glasanje: za – 140, protiv – niko, uzdržan – jedan.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova svih narodnih poslanika usvojila Predlog zakona.

Prelazimo na 20. tačku dnevnog reda – PREDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA O VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU IZMEĐU VLADE REPUBLIKE SRBIJE I VLADE REPUBLIKE TUNIS.

Stavljam na glasanje Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o vazdušnom saobraćaju između Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Tunis.

Zaključujem glasanje: za – 141, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova svih narodnih poslanika usvojila Predlog zakona.

Prelazimo na 21. tačku dnevnog reda – PREDLOG ODLUKE O OBRAZOVANJU KOMISIJE ZA ISTRAGU POSLEDICA NATO BOMBARDOVANJA 1999. GODINE PO ZDRAVLJE GRAĐANA SRBIJE, KAO I UTICAJ NA ŽIVOTNU SREDINU, SA POSEBNIM OSVRTOM NA POSLEDICE KOJE JE OSTAVILA UPOTREBA PROJEKTILA SA OSIROMAŠENIM URANIJUMOM.

Stavljam na glasanje Predlog odluke o obrazovanju Komisije za istragu posledica NATO bombardovanja 1999. godine po zdravlje građana Srbije, kao i

uticaj na životnu sredinu, sa posebnim osvrtom na posledice koje je ostavila upotreba projektila sa osiromašenim uranijumom, u celini.

Zaključujem glasanje: za – 156, protiv – niko, uzdržanih – nema, nije glasao jedan poslanik.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova usvojila Predlog odluke.

Prelazimo na 22. tačku dnevnog reda – PREDLOG ODLUKE O DAVANJU SAGLASNOSTI NA FINANSIJSKI PLAN AGENCIJE ZA ENERGETIKU REPUBLIKE SRBIJE ZA 2018. GODINU.

Stavljam na glasanje Predlog odluke o davanju saglasnosti na Finansijski plan Agencije za energetiku Republike Srbije za 2018. godinu, u celini.

Zaključujem glasanje: za – 137, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova usvojila Predlog odluke.

Prelazimo na 23. tačku dnevnog reda – PREDLOG ODLUKE O IZMENAMA ODLUKE O UTVRĐIVANJU SASTAVA STALNIH DELEGACIJA NARODNE SKUPŠTINE REPUBLIKE SRBIJE U MEĐUNARODNIM PARLAMENTARNIM INSTITUCIJAMA.

Stavljam na glasanje Predlog odluke o izmenama Odluke o utvrđivanju sastava stalnih delegacija Narodne skupštine Republike Srbije u međunarodnim parlamentarnim institucijama, u celini.

Zaključujem glasanje: za – 136, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova svih narodnih poslanika usvojila Predlog odluke.

Prelazimo na 24. tačku dnevnog reda – PREDLOG ODLUKE O IZMENI ODLUKE O UTVRĐIVANJU SASTAVA PARLAMENTARNOG ODBORA ZA STABILIZACIJU I PRIDRUŽIVANJE.

Stavljam na glasanje Predlog odluke o izmeni Odluke o utvrđivanju sastava Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje, u celini.

Zaključujem glasanje: za – 136, protiv – niko, uzdržanih – nema.

Konstatujem da je Narodna skupština većinom glasova svih narodnih poslanika usvojila Predlog odluke.

Zahvaljujem svim poslanicima koji su učestvovali u glasanju.

Nastavak sednice je u ponedeljak, u 10 časova, raspravom o amandmanima na predložene zakone.

(Sednica je prekinuta u 15.25 časova.)